

Grace
Triumphant

ANG KADALAG-AN SANG GRASYA SANG DIOS SA PILIPINAS

Autobiography ni Cyril H. Brooks

Ikatlo nga Bahin · Kapitulo 19–27

© 1985 Walterick Publishers · Ginoo, Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid

CHAPTER 19

Ang Kahimtangan sang Relihiyon kag Politika Pagkatapos sang Inaway

"Kay may daku kag mabungahon nga puertahan nga nabuksan para sa akon, kag madamo ang mga kaaway." (1 Cor. 16:9)

Antes magsulat parte sa hilikuton sang Ginoo sa Pilipinas pagkatapos sang World War II, basi maayo nga dumdumon anay ang kahimtangan sang politika kag sang relihiyon sa sining mga isla. Ining mga kahimtangan may labot gid sa pagtubo sang hilikuton.

Sang nag-abot kami sang 1922, ang Pilipinas sakop sang United States. May kaugalingon nga lehislatura ang pungsod kag ang duha ka pinakabantog nga Pilipino nga lider amo si Manuel Quezon kag si Sergio Osmena. Pero, ang katapusan nga awtoridad yara sa kamot sang Amerikano nga governor-general. Ang katuyoan sang mga Amerikano amo nga hinay-hinay nga itugyan ang pagdumala sa mga Pilipino. Sang pag-abot namon, si General Leonard Wood ang governor-general. Tungod nga militar siya istrikto siya sa pagtuman sang mga layi kag mabaskog ang iya awtoridad. Indi siya popular sa mga politiko nga halos nasunod ang ila gusto sa nauna nga governor-general. Ato nga governor-general mahinay kag, suno sa mga balita, nakabahin sa mga pangawat nga nakuha sang madamo. Siyempre, nabatyagan sang mga Pilipino nga hinay gid ang proseso sang pagkahilway kag ang mga Amerikano nagapangita lang sang ila kaugalingon nga kaayuhan. Bisan pa may kamatuoran gid ini, ang pagdumala sang mga Amerikano nagdala sang madamo nga kaayuhan nga wala sa ila sang panahon sang mga Kastila. Isa sa pinakabantog sining mga kaayuhan amo ang edukasyon sa publiko nga eskwelahan. Ginpakita ini sang pag-abot sang madamo nga Amerikano nga manunudlo nga ginatawag "ang mga Thomasite" kay nag-abot sila sakay sa S.S. Thomas wala madugay pagkatapos magdungka ang mga soldado nga Amerikano sang 1898.

Sang 1935 ginsugdan ang Commonwealth Government nga si Manuel Quezon ang President. Tungod nga makasaysayan ini nga hitabo gindala ko ang mga bata sa downtown agod tan-awon ang seremonya sang inagurasyon. Ang Presidential Palace, ang Malacanang, nga anay opisyal nga puloy-an sang governor-general kag antes sina sang Kastila nga gobernador, ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

gintugyan sa Philippine President. Ang United States sadto ginrepresentar sang isa ka High Commissioner. Ang Commonwealth isa ka transisyon nga gobyerno sa sulod sang napulo ka tuig. Sa sina nga tion ang mga taripa hinay-hinay nga pagaadjust agod sa tion nga mangin bug-os nga hilway nga republika ang Pilipinas indi na ini magsandig sa negosyo sa United States.

Sa kaalaot, ining mga plano ginbalabagan sang inaway sa Pacific kag sang pagsalakay sang mga Hapon. Ang mga lider sang gobyerno sang Pilipinas gindala sa United States; si President Quezon sang ulihi napatay didto pagkatapos sang madugay nga balatian sa tuberculosis. Ang nagbulos sa iya amo si Sergio Osmena, nga ginbuligan sang mga tawo pareho ni Carlos P. Romulo. Ang pila sa mga Pilipino nga lider nga nabilin nag-upod sa guerrilla movement sa ila padayon nga pagpamatok sa mga Hapon. Ang iban nagtuo nga maalagad nila ang ila pungsod kag katawhan paagi sa pila ka pagbinuligay sa mga Hapon. Kag ang iban pa daw mga oportunista nga naghunahuna nga mapauswag nila ang ila kaugalingon nga kaayuhan paagi sa pagpakig-upod sa mga Hapon. Mabudlay kon kaisa mahibaluan ang kalainan sining duha ka grupo. Si Jose P. Laurel, isa ka bantog nga politiko, ginpili nga President sang mga Hapon sang daw ginbalabagan sang mga Hapon ang plano sang mga Amerikano nga ihatag ang bug-os nga kahilwayan. Nasamaran si Laurel sa isa ka pagtinguha nga patyon siya sa isa ka golf course malapit sa amon balay.

Si President Osmena kag si Carlos Romulo nagdungka upod kay Gen. MacArthur sa una nga paglunsad sa Leyte sang ulihi nga bahin sang 1944. Sa katapusan nalutos ang mga Hapon sang 1945. Sang masunod nga tuig sang Hulyo 4, 1946, ginsugdan ang Republic of the Philippines. Sa ulihi nga mga tuig ang petsa sang Independence Day ginbaylo sa Hunyo 12 agod mag-angay sa nauna nga hilikuton para sa kahilwayan sang 1896 sa panahon sang mga Kastila. Isa gid ato ka mabudlay nga tion para sa pagkatawo sang bag-o nga republika. Ang kalabanan sang pungsod guba tungod sang mapait nga mga inaway batok sa mga Hapon. Ang ikaanom nga bahin sang populasyon nadula tungod sang kalisang sang inaway. Ang pungsod ginhuboan sang mga Hapon sang madamo sang iya manggad. Pareho sang Phoenix nga nagabangon halin sa iya

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

abo, ang pungsod daku gid ang ginlakat pauswag pero sa daku nga tinguha kag gastos.

Pero madamo pa ang mga problema nga nabilin. Laganap gid ang graft kag korapsyon. Ang pila sang mga lider sa politika nakaangkon sang daku nga gahom sa ila kaugalingon nga teritoryo paagi sa ila mga bodyguard kag pribado nga hukbo. Sa Central Luzon bisan antes pa sang World War II, may gamo na sa tunga sang mga mangunguma, nga ang kalabanan ginapigos nga mga tenant farmer sang mga agalon sang duta nga wala didto nagaestar. Ini sila nag-away bilang guerrilla batok sa mga Hapon bilang Hukbalahap ukon Huks nga pinamubo sang Tagalog nga "Hukbo nga nagapakig-away batok sa mga Hapon." Ang hilikuton ginsudlan sang mga Komunista kag tubtob subong nagapadayon bilang mga nagapamatok sa gobyerno, pero mas kilala na subong bilang New People's Army. Sa bagatnan, ang mga Moslem nga Moro gusto man sang kaugalingon nga gobyerno kag ini nga pagpamatok sang mga Moro nagsugod pa sa panahon sang mga Kastila. Sa ulihi nga mga tuig gintukod nila ang Mindanao National Liberation Front, bisan madamo sa mga Moro ang indi pabor sa sini nga organisasyon.

Sang mga tuig 1950 si President Ramon Magsaysay nagtindog sing mabaskog batok sa mga Huk. Para sa mga nagsurender sa gobyerno, nagtanyag siya sang duta kag gamit sa pagpanguma sa wala pa matandusi nga duta sa Mindanao. Para sa mga nagbalibad sa sini nga tanyag, may wala sing untat nga pagpakig-away. Popular gid siya kag mahigugmaon nga ginatawag "The Guy." Sa kaalaot, napatay siya sa isa ka aksidente sang eroplano malapit sa Cebu kag daku gid ang pagbatyag sang iya pagkawala.

Halin 1968 tubtob 1972, ang mga Komunista nangin mas maisog sa ila mga pagsalakay. Madamo nga gamo sa tunga sang mga estudyante kag madamo nga demonstrasyon. Ini nangin kontra-Amerikano samtang ang mga estudyante nagatipon sa guwa sang U.S. Embassy. Ang mga krimen pareho sang pagpanulis sa bangko kag pagsunog nangin kinaandan. Nagpamangkot kami kon ano ang mangin resulta. Samtang yara kami sa pahuway sang 1969 (tubtob 1970), ginpamangkot kami ni Ken kon dapat pa bala kami magbalik. Samtang ginapangamuyuan namon ini ang akon panghunahuna napakadto sa Revelation 3:8, "Yari, ginbutang ko sa atubangan mo ang bukas nga puertahan, kag wala sing bisan sin-o nga makasira sini." Ang mga LeValley yara man sa pahuway sadto nga tion kag nagtawag si Jim agod pamangkuton kon ano ang amon mga plano. Ginsambit ko ini nga bersikulo bilang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pagtuytoy sang Ginoo sa amon kag nagkasugot siya nga gintuytuyan man sila sa amo man nga dalan.

Ang mga kaupod naghiwat sang selebrasyon para sa amon sa amon ikalimampulo nga anibersaryo sang kasal sang Septiyembre 1972. Kaangot sina, si Hahn Browne sang Far East Broadcasting Company naghikay nga batunon kami ni President Ferdinand Marcos sa Malacanang. Ginhatagan niya kami sang 15 ka minuto sang iya tion sa isa ka makawiwili gid nga interbyu nga diin nag-upod si Ken kag si Elaine kag si Rose. Sa sina nga tion madamo ang hulungihong parte sa martial law nga madali na lang. Sang paghalin namon sa study sang President, ginpamangkot ni Hahn kon may desisyon na bala kag ginsilingan siya nga ginatun-an pa ang butang.

Sang masunod nga semana ang amon grupo sa misyon nasubuan gid sang pagkapatay ni Teddy St. Clair, ang ikaduha nga anak nga lalaki ni Steve kag Dot, nga mga houseparent sa Faith Academy. Si Teddy nagguwa kag daw nahulog sa isa ka gamay kag mababaw nga palaisdaan. Ang lubong ginhiwat duha ka adlaw sang ulihi halin sa San Juan Gospel Chapel. Sang Sabado sadto nga semana, nagbangon kami kag nakita namon nga wala sing estasyon sang radyo nga nagabrodkas kag wala man gin-deliver ang amon pamantalaan sa aga. Ang balita amo nga ginpahayag ang martial law sa radyo—ang tanan nga estasyon sang radyo kag TV ginsirhan pati man ang tanan nga pamantalaan. Ang tanan nga airport ginsirhan man sang gab-i. Nagtawag si Ken sa U.S. Embassy agod pamangkuton kon may mga instruksyon sila para sa mga U.S. national. Ginsilingan kami nga mahimo namon himuon ang amon kinaandan nga obra kag indi magkabalaka samtang nagahulat kami sang dugang pa nga mga hitabo.

Wala kami sing nakita nga mga tangke nga nagalabay sa mga dalan ukon madamo nga timaan sang militar. Hinay-hinay nga gintugutan ang mga estasyon sang radyo nga magbalik sa operasyon sa idalom sang pila ka regulasyon. Ang Far East Broadcasting Company isa sa mga una nga ginhatagan sining pahanugot. Kag ang mga pamantalaan nagbalik man sa pagpublikar bisan klaro nga may sensura. Ang gilayon nga resulta amo ang pag-untat sang dayag nga pagpamatok. Wala sing limitasyon sa amon kahilwayan sa relihiyon ukon bisan ano nga balabag sa amon espirituhanon nga ministeryo. (Sa bisan ano nga kaso, indi namon polisiya ang mag-upod sa mga butang sang politika.) Wala sing duhaduha nga isa ini ka klase sang diktadurya nga padayon nga ginpamatukan sang oposisyon.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ang martial law ginkuha antes gid sang pagbisita sang Papa sang sinugdan sang 1981.

Sa sining tanan nga lain-lain nga klase sang gobyerno may kahilwayan sa relihiyon. Antes sang World War II ang Simbahan nga Romano Katoliko ang nagagahom nga relihiyon. Sila ang kalabanan kag ginapabugal nila nga ang Pilipinas amo lang ang Cristiano nga pungsod sa Oriente. Siyempre may mga kaayuhan sila nga wala sa mga Protestante nga sadto kag tubtob subong diutay lang sa kadamuon. Pero, madamo ang nagbag-o sa sining mga tuig pagkatapos sang inaway. May mas daku nga pagkabukas sa Ebanghelyo, kag ini mga adlaw sang daku nga kahigayunan sa hilikuton sang Ginoo. Basi maayo nga pamensaron ang pila ka butang nga nagpahimo sini.

Una, ang pagtubo sang populasyon. Ang populasyon nagdamo sing makaanom ka pilo sa panahon sang Protestante nga misyon, halin sa mga walo ka milyon sang sinugdan sang siglo tubtob sa sobra 48 ka milyon sang 1982. Ang populasyon sobra na sa doble halin sang World War II. Amo gid sina kadamo ang dugang nga tawo nga dapat maabot. Ang tinguha sang misyonero daw pirme nagaulihi sa pagtubo sang populasyon. Natural lang nga sang una nga mga adlaw ang hilikuton sang misyonero ginhimo sa mga lugar nga madali maabot. Ang Biblia gilayon nga ginbadbad sa dalagko nga mga lenguahe nga ginsulat na sa Roman script sang una nga mga prayle. Sa sina nga una nga mga adlaw kulang gid ang mga misyonero agod masulod ang mga lugar sang mga tribu nga indi madali maabot. Ang pagbansay sang mga misyonero nga taga-pungsod hinay man ang lakat. Halin sang World War II, mas madamo na ang pag-abot sa mga lugar sang tribu sang mga grupo pareho sang Summer Institute of Linguistics, New Tribes Mission, kag Overseas Missionary Fellowship.

Ang ikaduha nga butang sa pagtubo sang misyon resulta sang inaway mismo. Sang nagbaha ang mga hukbo sang paghilway sa sini nga pungsod, may upod sila nga Cristiano nga mga soldado kag diosnon nga mga chaplain. Sa una nga higayon sa ila pagsakop sang isla kag isla, nakaabot sila sa isa ka duta nga madamo ang makahambal sang Ingles. Gani, nakakita sila sang pag-upod-upod sa mga Pilipino nga Cristiano. Pareho sang natabo sa San Juan, amo man sa madamo nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

lugar; ang mga kapilya naguba ukon nalaglag kag ang mga tumuluo nagkalat-alat. Ang Cristiano nga mga G.I. nagbulig sa pagtukod liwat sa madamo sang magagmay nga ebangheliko nga kongregasyon. Wala ini nalipatan sang madamo nga komunidad nga ini nga boluntaryo nga bulig mas madamo sa mga Protestante sang sa mga Romano Katoliko. Ining praktikal nga pagpakita sang Cristiano nga pagtuo nagdugang sang dungog sa mga grupo nga anay ginatamay kag diutay lang.

Pero may iban pa ini nga epekto. Samtang ang mga G.I. kag mga chaplain nag-obra upod sa mga Pilipino nga Cristiano, nakaagom sila mismo sang hilikuton sang misyonero. Nakita nila ang kinahanglanon, may palanan-awon sila, kag ginhangkat sila sang mga mahimo sa palaabuton. Ang pinakaklaro nga halimbawa sini amo ang Far Eastern Gospel Crusade, nga ang ngalan subong SEND International. Natawo ini sa isa ka servicemen's center sa Manila sang Septiyembre 1945, kag nakaabot na man sa iban nga mga pungsod. May tion sang ulihi nga bahin sang mga tuig 1950 nga daw ang kalabanan sang bag-o nga lalaki nga misyonero mga anay chaplain ukon anay soldado nga yari diri sang inaway.

Isa ka butang sa pag-uswag sang misyon amo ang pagbag-o sang Simbahan nga Romano Katoliko sa ulihi nga mga tuig. Halin sang Second Vatican Council kag sang mga adlaw ni Pope John, ang mga Protestante indi na ginatawag nga mga erehe kundi ginatan-aw nga "mga utod nga nabulag." Sang Marso 1937, ang mga Bag-ong Katipan kag literatura sang Ebanghelyo ginsunog sa publiko sa isa ka plaza sa Zamboanga. Sa ulihi nga mga tuig, ang mga pari may bahin sa paghanda sang bag-o nga mga badbad sang Biblia sa lain-lain nga lenguahe sang Pilipinas. Ang mga tawo ginapalig-on nga magbasa sang Biblia, bisan sang una gindumilian ini sa mga layko. Sa una nga bisita ni Billy Graham sa Manila pila ka tuig na ang nagligad, gindumilian sang arsobispo ang mga Romano Katoliko nga magtambong. Sa mas bag-o nga Crusade ginbalita nga 60% sang mga nagpamangkot nagpakilala nga mga Katoliko. Subong, kasagaran may bersikulo sang Biblia nga makita sa mga obitwaryo sang mga klaro nga Romano Katoliko.

Sa una nga mga adlaw sang Bible School of the Air, gindumilian sang mga pari kag madre ang ila mga estudyante nga magbaton sang amon mga kurso. Sa ulihi nga mga tuig,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

may mga pangabay kami halin sa mga pari kag iban pa para sa mga kurso sang Emmaus agod buligan sila sa pagtudlo parte sa Biblia. Madamo na ang mga grupo sang Bible study para sa mga Katoliko. Ang charismatic movement may daku nga impluwensya sa ila mga pari kag layko. May mga pamangkot nga nagbangon parte sa awtoridad sang papa. May mga buho na nga nagguwa sa daku nga bato! Ang subong nga pagkabukas sa Ebanghelyo wala gid mahunahunai pila ka tuig na ang nagligad.

Ang ikaapat nga butang sa pag-uswag sang hilikuton sang misyonero halin sang World War II amo ang pagdamo sang lain-lain nga misyon sa sining mga tuig. Isa ka rason sini amo ang pagsira sang puertahan para sa hilikuton sang misyonero sa China kag sa anay Indochina. Sang ginpilit nga paguwaon ang mga misyonero sa sining mga duta nagpangita sila sang iban nga uma sang pag-alagad. Isa ka kadungganan para sa amon nga batunon sa amon balay ang una nga survey team sang anay China Inland Mission, nga subong Overseas Missionary Fellowship. Ang pagpabilin ni Raymond Frame kag Stephen Knight upod sa amon isa ka makapabaskog nga inagihan para sa amon, kag nalipay kami nga ipaambit ang impormasyon nga yara sa amon kag magbulig sa sini nga bag-o nga hilikuton. Sa amo man nga tion nalipay kami sa pag-upod-upod kay Dick Pittman nga nag-estar upod sa amon sing pila ka tion samtang yara siya sa pareho nga misyon para sa Summer Institute of Linguistics. (Sa ulihi nga mga tuig si Dr. Richard Pittman ginpadunggan sang bantog nga Magsaysay Award bilang representante sang SIL.) May iban pa nga grupo nga nag-abot diri tungod sang bukas nga puertahan. Yari ang isa ka uma nga may kahilwayan sa relihiyon kag indi gid mabudlay ang pagkuha sang visa.

Siyempre, ini man nga kahilwayan nagbukas man sang puertahan para sa pila ka kulto nga, para sa amon, indi gid ginabaton. Ang mga Seventh-Day Adventist yari na diri antes sang inaway. Pero, sa ulihi nga mga tuig ang mga Mormon kag mga Jehovah's Witness makugi gid. May mga kulto man nga taga-diri mismo. Ang "Iglesia ni Kristo" (Church of Christ) nga gintukod ni Felix Manalo sang panahon sang World War I madasig gid nga nagtubo. Sa ila talagsahon nga klase sang arkitektura sang simbahan, ginatinguhaan nila nga kaatbangon ang Simbahan nga Katoliko. Tungod nga ang ila mga sumulunod nagasunod sa ila mga lider, nakagamit sila sang pila ka impluwensya sa politika paagi sa pagsiling sa ila mga tawo kon sin-o ang botohan. Kag ang mga faith healer nga may labot sa mga espiritista nakakuha sang daku nga atensyon. May mga tawo nga nag-abot

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

halin sa iban nga mga pungsod sa paglaum nga maayo sila.

Ang ikalima nga butang amo ang moderno nga paagi sang pagwali paagi sa radyo kag telebisyon. Bisan gingamit namon ang mga komersyal nga estasyon sang radyo antes sang inaway, sang 1948 nagsugod ang operasyon sang Cristiano nga estasyon sang Far East Broadcasting Company. Ang epekto sini nga hilikuton sa radyo nakaabot sa bug-os nga kapuloan samtang may mga lokal nga estasyon nga gintukod sa lain-lain nga lugar luwas sa main station sa aminhan gid sang Manila. Ang mas malapad nga paggamit sang radyo nabuligan sang pag-imbento sang mga tape recorder kag transistor. Ang Back to the Bible Broadcasters may malapad nga ministeryo sa Pilipinas sa ila mga programa sa radyo kag pati literatura. Ang iban naggamit sang mga programa sa telebisyon nga may kaayuhan bisan ang gastos isa ka limitasyon.

Sa katapusan, amo ang pagdamo sang pag-upod sang mga tumuluo nga taga-pungsod sa pagpalapnag sang Ebanghelyo kag sa pagtukod sang mga simbahan. Ini, siyempre, ang tulumuron sang kalabanan sang hilikuton sang misyonero—ang simbahan nga taga-diri mismo. Gani sa mga lokal nga simbahan kag sa mga Bible School kag seminaryo ang mga taga-pungsod na ang nagadala sang palas-anon. Ang mga misyonero nga dumuluong yari diri agod magbulig kag mag-alagad bilang mga kaupod, kag ginatugyan ang pagdumala sa mga taga-pungsod. Nag-abante pa gid ini sa isa ka lakang kay ang mga Pilipino halin sa lain-lain nga Cristiano nga grupo nagkadto sa iban nga mga duta bilang mga misyonero. Isa ka mag-asawa halin sa San Juan Gospel Chapel nagaalagad sa Thailand upod sa OMF kag daku gid ang ila nahimo didto. Daku gid nga kalipay nga makita ang simbahan sa Pilipinas nga indi lang nagabaton sang mga misyonero kundi nagapadala man sang mga misyonero, sa ila kaugalingon nga katawhan kag sa iban nga mga duta.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 20

Ang Pagpasag-uli sa San Juan

"Kag ginhatag Niya ang iban nga mangin apostoles; ang iban, mga propeta; ang iban, mga manugbantala sang ebanghelyo; kag ang iban, mga pastor kag manunudlo; agod ihanda ang mga balaan para sa hilikuton sang ministeryo, agod mapabakod ang lawas ni Cristo." (Eph. 4:11-12)

Sa sulod sang apat ka tuig nga wala kami sa Pilipinas, may pagtukod liwat sang hilikuton nga nahimo sa bulig sang mga soldado nga nagabisita. Ang pila sa mga tumuluo nga nagkalat-alat nagbalik sa San Juan kag sa ila mga balay. Ang mga pagsimba nagsugod liwat sa naguba nga kapilya kag may una nga pagkay-o nga nahimo. May diutay nga kuwarta nga ginhatag sang gobyerno para sa kaguba sang inaway, nga nakabulig sa pila ka pagkay-o. Wala madugay pagkatapos sang amon pagbalik, ang pila ka lalaki nagtipon isa ka gab-i agod magbutang sang semento nga salog sa kapilya. Sa una nga pila ka bulan, madamo gid ang kinahanglan himuon. Kinahanglan bisitahon ang anay mga miyembro sang simbahan kag mga abyan nga interesado kag kinahanglan man ihikay ang mga pagsimba kag organisahon ang Sunday school. Nagapasalamat kami nga kaupod namon sadto si Dr. kag Mrs. Thomas Parks. Nag-abot sila diri para sa isa ka negosyo upod sa isa ka Insik nga negosyante pero may handum man nga magbulig sa hilikuton sang Ginoo. Sa amon pareho nga kasubo, ini nga negosyo indi mapadayon (bisan indi nila sala), kag nagbalik sila sa United States. Pero, ang ila presensya kag pag-upod-upod daku gid ang kahulugan sa amon sadto nga tion.

Tungod nga nabaligya na ang balay nga amon ginestaran sang una, kinahanglan kami mangita sang iban nga balay. Si Mr. kag Mrs. Dayton mabuot nga nagtugot nga mag-estar kami upod sa ila samtang nagapangita kami sang balay. Mas nagdugay ini sang sa amon ginpaabot, una tungod sang kabudlay sa pagpangita sang angay nga lugar. Dayon sang nasiguro na namon ang kabubut-on sang Ginoo sa amon ginpili, may mga problema sa ligal parte sa propiedad. Madamo nga rekord ang naguba sang inaway, kag indi pirme madali nga mahusay ini nga mga butang. Pagkatapos nga nahusay ang negosyo kag antes kami nagsaylo, kinahanglan ang bag-o nga wiring sang kuryente kag ang pagbaylo sang metro. Sang Sabado sang hapon pagkatapos nahimo ini nag-abot ang mabaskog gid nga ulan, nga nagpa-short sa metro, kag nagsugod ang sunog. Sa kaayo sang Ginoo, nakaya namon nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

putlon ang mga wire sa bulig sang isa ka soldado nga nagabisita sa amon. Sa mabaskog nga ulan peligroso gid ini nga obra, kag naimagine ko na ang amon balay nga nasunog antes pa namon maestaran. Ang madasig nga ginhimo sang amon abyan naglimite sang sunog sa metro kag sa wiring nga malapit gid sini.

Parte sa kapilya mismo sa san Juan, basi madugang ko diri ang pila ka ulihi nga mga hitabo. Sa sulod sang mga tuig, ang padayon nga pagdamo sang mga miyembro nga nagatambong nagkinahanglan sang madamo nga pagpadaku kag pagpanami sang building. Subong nagahandum kami nga kuntani mas madamo pa ang duta nga mapadakuan. Sing pila ka tion naghunahuna kami nga basi mabakal namon ang lote, ukon bahin sini, sa tupad sang kapilya. Wala ato natuloy kag sa bisan ano nga kaso mahal gid kuntani ato. Ang pinakaulihi nga renobasyon sang 1976, pero sang 1982, may mga plano na nga ginahimo indi lang agod padakuon ang kapilya kundi agod dugangan man ang mga kuwarto para sa Sunday school. Kulang ang mga kuwarto para sa tanan nga klase nga may kasagaran nga mga 250 nga nagatambong. Puno gid ang kapilya sa pagwali kada aga sang Adlaw sang Ginoo nga mga 250 tubtob 300 ang nagatambong. Bisan halos tanan sang mga miyembro nagahambal kag nakahangop sang Ingles, ang kalabanan sang mga pagsimba sa Tagalog.

Sa likod sang kapilya may duha ka panalgan nga building. Sa ibabaw yara ang mga apartment para sa caretaker kag para sa isa ka taga-pungsod nga manugbulig upod ang ila mga pamilya. Sa idalom yara ang opisina nga ginagamit man nga conference room kag isa ka apartment para sa mga manugbulig nga nagaagi lang, kag ang librarya kag lugar sang pagbasa. Ang pila sa mga taga-pungsod nga manugbulig halin sa mga probinsya kinahanglan magkadto sa Manila kon kaisa, gani may lugar nga diin mahimo sila makapabilin sang gab-i. Ang librarya maayo ang pagka-organisa kag madamo man ang nagagamit.

Ang mas daku nga hilikuton sa amon atubangan sang 1949 amo ang espirituhanon nga pagtukod liwat sang hilikuton sang Ginoo. Sa isa sa akon mga biyahe samtang yara ako sa pahuway nagsakay ako sang tren sa Canada pakadto sa Ottawa. Ang isa ka Romano Katoliko nga pari nagpungko sa tupad ko. Sang nagsugod kami sang pag-istoryahanay, namatikdan niya ang libro nga akon ginabasa, ang “Divine Principles of Missions,” ni W.E. Vine. Ginsugid ko sa iya nga ang iya panguna nga punto amo nga ang Bag-ong Katipan

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga mga prinsipyo kag dibuho sang hilikuton sang misyonero bastante gid sa sini nga moderno nga panahon. Dayon ginpakita ko man nga sa mga Komunista nga pungsod may madamo nga magagmay nga lokal nga simbahan nga nagatipon sa mga balay. Nagpadayon sila kay nabudlayan ang mga awtoridad sa pag-atubang sa ila tungod nga wala sila sing sentral nga organisasyon ukon mga lider. Daw interesado siya, pero wala ko nahibaluan kon may matuod bala nga natandog ko sa iya.

Pero, sa sulod sang mga tuig madamo ang kahigayunan nga matan-aw ang lain-lain nga paagi sang misyon kag mga prinsipyo sang operasyon. Wala sing duhaduha sa akon hunahuna nga sa Pulong sang Dios yara ang bastante nga giya parte sa aton pag-alagad sa Ginoo. Ang rekord sang misyonero nga hilikuton sang una nga simbahan sa libro sang Mga Binuhatan nagahatag sa aton sang klaro nga giya parte sa hilikuton sang misyonero. Ang ginsulat ni Lucas nga ginpanghuyopan sang Dios sa Mga Binuhatan indi lang rekord sang kasaysayan; isa ini ka dibuho nga dapat naton usisaon kag sundon.

Sa ulihi nga mga tuig madamo na ang ginhambal kag ginsulat parte sa pagtukod sang simbahan kag sa pagtubo sang simbahan. Ini dapat dayawon. Pero, ang pila sini nga mga sinulatan nagahatag sang impresyon nga ang mga nagapasanyog sang pagtubo sang simbahan nagabatyag nga may bag-o sila nga natuklasan. Pero yara na ina sa Bag-ong Katipan halin pa sang sinugdan! Amo ini nga prinsipyo nga ang pagwali sang Ebanghelyo kag ang kaluwasan sang mga kalag dapat magresulta sa pagtipon sang mga naluwas sa isa ka lokal nga simbahan. Ang kaepektibo sang madamo nga moderno nga pagwali naluyahan tungod sang kulang nga pag-atipan pagkatapos. Indi bastante nga silingan ang mga bag-o nga tumuluo nga magkadto sa simbahan nga ila gusto; indi pa nila bastante nahibaluan ang kamatuoran agod makapili sing husto. Kinahanglan sila tuytuyan sa isa ka lokal nga simbahan nga diin makita nila ang kamatuoran sang Pulong sang Dios, ang pag-upod-upod sang katawhan sang Dios kag ang mga kahigayunan sa pag-alagad sa Dios.

Sa kaalaot, madamo nga simbahan subong nga diin ang Pulong sang Dios wala ginapaathag kag diin madamo nga miyembro ang wala sing kahigayunan sa pag-alagad, luwas sa pagtambong sang mga pagsimba. Tungod sini, madamo nga masigasig nga Cristiano ang nadulaan sang interes sa ila lokal nga simbahan. Nagaliso sila sa mga para-church nga organisasyon agod makakita sang pag-upod-upod sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

mga Cristiano nga pareho sang ila panghunahuna kag agod mangita sang mga paagi sa pag-alagad sa Ginoo. Wala sing duhaduha nga madamo sining mga para-church nga organisasyon ang maayo gid ang ginahimo sa pagministeryo sa pila ka grupo kag para sa espesyal nga katuyoan. Pero, may kaluyahon gid sa madamo sa ila kay wala sila nagabulig sa pagpabakod sang mga lokal nga simbahan. Ang manunulat sang Sulat sa mga Hebreo nagsulat, "Indi naton pagpabay-an ang aton pagtilipon, pareho sang kinaandan sang iban; kundi magpalig-unanay kita: kag labi pa gid, samtang ginakita ninyo nga nagapalapit ang adlaw" (Heb. 10:25). Wala sing duhaduha nga ang manunulat naghunahuna sang mga miting sang lokal nga simbahan. Basi may pulos ang pagtipon sang mga negosyante, mga estudyante, mga yara sa propesyon sang medisina, kag iban pa; pero indi ini dapat magbaylo sang regular nga mga pagsimba sang simbahan.

Ang ginatudlo sang Kasulatan amo nga ang mga lokal nga simbahan dapat taga-diri mismo kag nagadumala sa ila kaugalingon. Samtang nagadumala sa ila kaugalingon sa idalom sang pagtuytoy sang Ginoo, ang kada simbahan hilway nga makig-upod sa iban nga mga simbahan nga pareho sang ila panghunahuna. Agod mangin taga-diri mismo, ang kada lokal nga simbahan nagakinahanglan sang espirituhanon nga pagpanguna paagi sa mga elder kag mga diakono. Sang ila pagbalik sa ila una nga biyahe sang misyonero si Pablo kag si Barnabas "nagpili sang mga elder para sa ila sa tagsa ka simbahan, kag nagpangamuyo upod ang pagpuasa, [dayon] gintugyan nila sila sa Ginoo, nga ila ginpatihan" (Acts 14:23). Sa isa ka bag-o nga hilikuton pareho sina, kinahanglan nga ang una nga mga misyonero magtudlo sang mga lalaki nga sa ila paghunahuna angay mangin elder. Sang ulihi sa mga Pastoral nga Sulat, nagsulat si Pablo parte sa mga kualipikasyon nga kinahanglan sang mga elder. Indi naton malikawan nga magpamangkot kon ang mga lalaki nga ginpili ni Pablo kag Barnabas may tanan bala sining mga kualipikasyon, kay ang iban sa ila sigurado bag-o pa sa pagtuo.

Gani sa bisan ano nga bag-o nga hilikuton subong kinahanglan nga ang misyonero magtudlo sang pila ka lalaki nga mangin elder. Sa una nga mga adlaw sang tilipon sa San Juan, gindapit namon ang pila sa mga brethren nga makigbahin sa responsibilidad sang pag-atipan sang tilipon. Maayo namon nahibaluan nga wala sa ila ang tanan nga kualipikasyon sang elder kag, siyempre, may mga kadismayahan. Pero, naglaum kami nga mapatubo ang espirituhanon nga pagpanguna paagi sa praktikal nga pagtudlo kag, sa amo nga paagi, sa pagbansay samtang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nagaobra. Siyempre, sa ihibalo sang Pulong kag sa espirituhanon nga inagihan, ang misyonero mas labaw sa sining bag-o nga mga elder. Sila magasunod lang sa iya kag patugtan siya nga maghimo sang mga desisyon. Pero, gintinguhaan namon nga ipahayag nila ang ila hunahuna parte sa husto nga paagi sa lain-lain nga kahimtangan nga nagaabot. Kag importante man nga matun-an namon kon paano ang ila panan-aw sa kultura nagaimpluwensya sa ila panghunahuna.

Importante nga ang mga desisyon sa mga butang sang simbahan nakasandig sa pagtudlo sang Pulong sang Dios. Nangin hangkat man ini kay kinahanglan bulagon kon ano ang ginatudlo sang Kasulatan kag kon ano ang tradisyon lang sang "brethren." Indi angay ang magsiling, "Amo ini ang amon ginahimo sa amon pungsod." Kon wala sing klaro nga giya halin sa Kasulatan kinahanglan naton pangitaon ang pagtuytoy sang Espiritu Santo suno sa kahimtangan subong.

Halimbawa, nagagamit kami sang piano sa tanan nga pagsimba sa San Juan luwas sa Panihapon sang Ginoo. Ang mga Pilipino nga brethren sa San Juan indi maalam sa musika, gani nabudlayan gid sila sa pagsugod sang mga himno kon wala ang misyonero. Ang kinaandan amo nga sobra kanubo ang tono kag sobra kahinay ang pagkanta, kag kon kaisa halos indi na makilala ang tuno. "Ngaa indi naton gamiton ang piano sa Panihapon sang Ginoo?" pamangkot nila. Kinahanglan ko batunon nga indi ini butang sang pagtudlo sang Kasulatan kundi sang tradisyon sang "brethren." Sa matuod lang, nadumdoman ko dayon nga sang bata pa ako sa Lingfield, may gamay nga pump organ nga ginagamit. Ang paggamit sang piano nagpanami sang pagkanta kag wala ako nagaduhaduha nga ang harmonya sa aton pagdayaw mas makapalipay sa Ginoo.

Gani, sa sulod sang mga tuig pagkatapos sang World War II, ang daku nga bahin sang pagtubo sang tilipon nakasandig sa espirituhanon nga pagpanguna nga ginpabangon sang Dios. Ini nga espirituhanon nga pagpanguna nagpadayon bisan pa may pila ka pagkadula. Isa ka makasulubo nga pagkadula amo ang pagkapatay ni Sergio Mercado. Bilang isa ka opisyal sang gobyerno sa Bureau of Health sa pagkontrol sang malaria, madamo gid ang iya pagbiyahe. Samtang malayo siya sa balay sa sining mga biyahe, ginagamit niya ang iya mga gab-i sa pagtuon sang Kasulatan. Ginhatagan siya sang Ginoo sang maayo nga paghangop sang Pulong. Pagkatapos sang isa sining mga biyahe pakadto sa Isabela kag Nueva Vizcaya sa aminhan nga Luzon, samtang nagasakay siya sa bus pabalik sa Manila sa kaagahon pa gid

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sang aga, ini nga bus gin-ambush sang mga rebelde kag si Sergio isa sa mga napatay. Ang iban nga mga elder naghalin agod mag-estar sa United States kag Canada. Kada beses nagapamangkot kami kon paano kami makasarang nga wala ang bulig kag laygay sining mga elder. Pero ang Ginoo sa Iya kaayo nagpabangon sang iban.

Sa una nga mga adlaw indi malikawan nga ang mga misyonero ang magahimo sang kalabanan sang pagwali kag pagtudlo. Bisan pa may kalainan sa lenguahe, mas handa ang misyonero. Ang pamangkot pirme nagabangon sa amon hunahuna—dapat bala nga ang misyonero magpadayon sa pagpanguna, ukon dapat niya patugyanan ang mga taga-pungsod nga brethren sang responsibilidad, bisan daw mas kulang pa ang ila ikasarang? Klaro ang sabat kon gusto namon nga ang hilikuton mangin taga-diri mismo. Makatuon sila paagi sa ila mga inagihan, bisan paagi sa mga sala. Kon kaisa daw hinay gid ang proseso, pero sa katapusan daku gid ang balos. Subong may maalam kag diosnon nga mga elder nga may pag-atipan kag kabalaka sa espirituhanon nga kaayuhan kag pagtubo sang tilipon. Subong, suno sa ila pangabay, nagaupod kami sa ila sa ila mga miting bilang mga manuglaygay kag nagakalipay kami sa kadungganan sang pag-upod-upod sa ila.

Basi makabulig nga sambiton ang paagi nga ila gin-ugyon parte sa pagpili sang bag-o nga mga elder. Kasagaran kinahanglan bulusan ang mga naghalin ukon ang mga indi na makaalagad bilang elder. Kon ang isa sa mga elder magsugid sang ngalan sang isa ka utod nga lalaki nga basi mangin elder, ina nga sugyot ginapamensaran sang mga elder. Sa sulod sang isa ka bulan ukon basi mas malawig pa nagapangamuyo sila para sa pagtuytoy kag nagahinun-anon sa ila kaugalingon parte sa mga kualipikasyon ukon mga kakulangon sang utod nga ginsugyot. Kon ang mga elder sa kabilugan kontento na kag handa na nga dapiton ang utod nga mangin elder, ang iya ngalan ginapahibalo sa tilipon bilang isa ka basi mangin elder. Kon ang bisan sin-o sa tilipon may matarong nga rason batok sa iya pagkaelder, may isa sila ka bulan agod isugid ang ila pagpamatok sa isa sa mga elder. Kon wala sing pagpamatok nga nabaton antes matapos ang bulan, ang mga elder sa ila masunod nga miting magapamatuod sini nga desisyon. Kon ginpahibalo na nga ini nga utod ginakilala na nga elder, kon kaisa ang mga elder nagabutang sang ila mga kamot sa iya samtang ang isa sa ila nagapangamuyo para sa iya.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sa una nga mga adlaw sang diutay pa ang tilipon, nasarangan sang mga elder nga atipanon ang espirituhanon kag materyal nga kinahanglanon. Pero, samtang nagadamo ang mga tawo, nabatyagan ang kinahanglanon sang mga diakono. Ining mga lalaki makapamuhin sa mga elder sang madamo sang materyal nga mga butang sa tilipon. Ang tinaga nga "diakono" halin sa Griego nga "alagad," gani sa isa ka bahin ang tanan nga nagaalagad mga "diakono." Sa 1 Timothy 3, pagkatapos ipaathag ang mga kualipikasyon sang mga elder (mga obispo ukon manugdumala), ginhatag ni apostol Pablo ang mga kualipikasyon sang mga diakono. Nagapakita ini nga ang iban espesyal nga ginakilala bilang mga alagad. Isa ka halimbawa sini amo ang pagpili sang mga lalaki nga magapanagtag sang bulig nga kuwarta sa Acts 6. Bisan wala sila ginatawag nga "mga diakono" didto, ang porma sang berbo nga nagapaathag sang ila pag-alagad may labot sa tinaga nga ginhalinan sang "diakono." Sa San Juan ang mga diakono nagaalagad sa madamo nga praktikal nga paagi agod "ang tanan nga butang [himuon] sing matahom kag sa husto nga kahusay" (1 Cor. 14:40).

Tungod nga ang populasyon sang Pilipinas madasig nga nagdamo sa ulihi nga mga tuig, ang resulta amo nga mas madamo gid ang mga pamatan-on. Ang daku nga kalabanan yara sa idalom sang 30 anyos. Siyempre, makita ini sa pagkabuhat sang lokal nga simbahan. Ang mga senior citizen klaro nga diutay lang. Ang Sunday school nga may mga 250 nga nagatambong may mga klase para sa tanan nga edad. May lain-lain nga hilikuton para sa mga pamatan-on. Ang mga high schooler kag mga tin-edyer nagatawag sa ila kaugalingon nga "Young Builders." Luwas sa pagtipon kada hapon sang Adlaw sang Ginoo, nagabulig sila sa mga extension class sang mga kabataan sa lain-lain nga distrito kag pati man sa pagpanagtag sang literatura. Ang mas magulang nga mga pamatan-on, ang grupo sang college kag mga nagaobra na, nagatawag sa ila kaugalingon nga "Young Adult Fellowship" kag nagatipon man kada Adlaw sang Ginoo. Ang bag-o nga mga mag-asawa nagatipon isa ka beses sa isa ka bulan, kasagaran sa isa ka balay. Ang grupo sang mga babayi nga Lydian Fellowship nagatipon duha ka beses sa isa ka bulan, kag nagakadto man bilang grupo agod bisitahon ang mga masakiton kag ang mga indi na makaguwa sa balay. Ang mga pamatan-on nagatipon man agod maghanda sang mga choral number, kag luwas sa regular nga choir may choir man sang mga kabataan.

Sang mga tuig 1959 si Ken Engle kag si Ken Brooks, sa bulig sang pila ka soldado nga U.S., nagsugod sang isa ka Boy's Brigade. Isa ini ka matuod nga bugay sa kabuhi sang madamo samtang ang mga bata nagdaku sa espirituhanon kag pati sa lawas nga pagkahamtong. Ang pila sa mga elder kag mga diakono

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nabuligan anay sang Brigade. Ini nga hilikuton nagapadayon pa sa idalom sang pagdumala sang mga pamatan-on nga Pilipino. Lakip sa una nga nakadaug sang award nga "Herald of Christ" sa guwa sang continental U.S. ang duha halin sa San Juan. May pareho man nga hilikuton sa mga babayi paagi sa "Pioneer Girls."

Ginsulat ni Ken Engle sa iya kaugalingon nga kopya sang libro (9 Nobyembre 1985) nga ang Brigade nagsugod "sang sinugdan sang mga tuig 1950 (indi 1959)." Ang estorya sini, kag ang estorya ni Rudy, ginsugid sa Manugbantala ni Cristo: Ang Estorya ni Rudy Ponce de Leon kag sa "Step by Step" sa Ikapito nga Tomo.

Luwas sa Sunday school may mga klase man para sa mga kabataan nga ginahiwat sa mga balay sa lain-lain nga bahin sang San Juan. Kada tag-ilinit, may duha ka semana nga Vacation Bible School nga ginahiwat agod maabot ang mga kabataan nga wala nagatambong sa Sunday school. Isa sa dalagko nga kahigayunan sa pag-alagad subong amo ang Bible study sa mga balay. Kasagaran mas madali nga tipunon ang mga tawo sing simple sa isa ka balay sang sa pagpakadto sa ila sa kapilya. Kon may klaro nga interes sa isa ka distrito, ang pagpakita sang pelikula sa hawan nagahatag sang mas malapad nga pagsaksi kag bag-o nga mga kontak.

Madamo nga paghunahuna kag pangamuyo ang gintugyan sa plano nga maghalin ang isa ka grupo agod magsugod sang bag-o nga tilipon pero wala pa ini natuman. Tungod ini sang lain-lain nga butang: madamo sa mga tumuluo ang nagaestar nga malapit-lapit kag nagdaku sa palibot sang subong nga kapilya, kag ang mga nagaestar sa malayo nagkalat-alat sa lain-lain nga direksyon. Gani bisan may mga Bible study sa mga balay sa sina nga mga distrito, wala pa sing kaarang para sa isa ka lokal nga simbahan.

Ang iban nagapamangkot kon ngaa wala sing tilipon sa siyudad sang Manila. Ang siyudad sang Manila lain pero bahin sang Metro Manila nga may lima ka siyudad kag trese ka banwa, kag ang San Juan isa sini. Ang duha ka gamay nga tilipon sa Manila antes sang inaway nagkalat-alat sang World War II. Ang mga tinguha nga buhion liwat ang isa sa ila wala nagmadinalag-on. Ang isa pa ka problema sa pagtukod sang hilikuton sa Manila amo ang mahal gid nga bili sang duta kag abang. Para sa isa ka gamay kag nagapangabudlay nga tilipon indi gid ini masarangan kon wala ang madamo nga bulig halin sa guwa. Kon mahimo gusto namon makita ang bag-o nga mga simbahan nga nagatindog sa ila kaugalingon sa ila mga programa sa pagpatindog sang building.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Natural lang nga ang San Juan mangin daw isa ka ginikanan nga tilipon nga ginatan-aw sang iban bilang dibuho. Ang mga elder sa San Juan pirme ginapalapitan para sa bulig kag laygay sa mga problema nga nagabangon sa iban nga mga tilipon, kag pirme sila ginadapit nga magministeryo sa sining iban nga mga lugar. Gani gintinguhaan nila nga mangin bulig nga indi ginabalabagan ang kaugalingon nga pagdumala sang kada simbahan. Nakabulig ang paghiwat sang mga komperensya sang mga elder kag sang mga lalaki para sa pag-upod-upod kag pagtudlo. Para sa iban daw maayo kon may sentral nga asosasyon agod mapabilin ang pagkapareho kag ang komon nga katuyoan. Samtang ginapalig-on namon ang pag-upod-upod sang mga lokal nga simbahan, ginapamatukan man namon ang bisan ano nga tinguha nga magpatindog sang awtoridad nga makapanghilabot sa kaugalingon nga pagdumala sining mga lokal nga simbahan. Indi madali nga pirme mapabilin ina nga balanse. Samtang ang iban nagahandum nga matukod ang isa ka klase sang asosasyon, ang iban nagakiling sa pihak nga sobra nga pagpain-pain. Sa sining tanan nga kahimtangan, kinahanglan naton sundon ang pagtudlo sang Bag-ong Katipan kag ang pagtuytoy sang Espiritu Santo.

Pila ka tuig na ang nagligad ginapamalandungan ko ang Colossians 3:16, labi na ang mga pulong nga "nagatudlo kag nagalaygay sa isa kag isa paagi sa mga salmo kag mga himno kag espirituhanon nga mga kanta." Pirme namon nabatyagan ang kinahanglanon sang paghangop kon ano ang buot silingon sang pagsimba, labi na sa Panihapon sang Ginoo. Nagsugod ako sa pag-realize sang bili sang mga himno sa pagtudlo, labi na sa sini nga bahin sang pagsimba. Ang mga himnaryo sa Tagalog nga amon ginagamit, nga ginpublikar sang pila ka inter-denominational nga grupo, kulang sa mga himno sang pagsimba. Isa sa pinakabantog nga kinaiya sang "brethren" nga hilikuton amo ang manggaranon nga koleksyon sang mga himno sang pagsimba. Isa ka praktikal nga paagi sa pagtudlo parte sa pagsimba amo nga may pila ka himno sang pagsimba. Si Brother Geronimo Mercado nagbadbad sang pila kag nagkompos man sang pila ka himno. Sa bulig sang iban gintipon namon ang diutay nga kadamuon sining mga himno nga gin-mimeograph, nga wala sing musika, sa isa ka gamay nga booklet. Ini ginrebisa kag ginpadaku sing pila ka beses. Subong upod ang mga himno nga mas kabilugan ang tema may himnaryo na nga may 200 ka himno. Ini ginagamit sa madamo sang mga tilipon.

Sang una kami nag-abot sa Pilipinas ginhatagan kami sang mga himnaryo kag ginapaabot nga magkanta kami upod. Tungod nga ang Tagalog isa ka ponetiko

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga lenguahe nga apat lang ang bokales nga tig-isa ka tunog, medyo madali nga iupod ang amon tingog sa iban, bisan wala kami nagakanta nga may paghangop! Pero, nagsugod ini sang malain nga batasan—ang pagkanta nga wala bug-os nahangpan ang ginakanta. Sang ulihi, natukiban namon nga kon kaisa nagakanta kami sang mga butang nga indi namon ginakasugtan sa teolohiya. Ang pinakaklaro sini yara sa badbad sang "I know not how God's saving grace." Ang isa ka bersikulo sini matuod nga nagakahulugan, "Wala ko nahibaluan nga naluwas ako."

Sang ang isa ka grupo sang Baptist nga may imprentahan magapublikar na sang bag-o nga himnaryo sa Tagalog, ginpangabay ako upod ang pila ka iban kon makahatag ako sang tion sa pagrebisa sang pila ka himno. Madamo ang lit-ag para sa wala nagaandam sa pagbadbad sang mga himno. Sa isa ka himno gingamit ang tinaga nga "bagong" (bag-o). Sa kaalaot, ang ikaduha nga silaba nahulog sa isa ka nota nga ginalawig gani sa pagkanta nangin "bagoong" nga amo man ang tinaga para sa isa ka klase sang ginamos nga anchovy!

Subong sa San Juan may mga 150 sa pag-upod-upod sang tilipon, nga may walo ka elder kag anom ka diakono. Ang mga pagsimba sa Adlaw sang Ginoo nagasugod sa Panihapon sang Ginoo sa alas otso, ginasundan sang Sunday school sa alas nuebe kag sang pagwali sa 10:15. Sa sini nga pagsimba wala sing bakante nga pulungkuan—bisan ang una nga linya puno! Ang mga ulihi magaabot basi kinahanglan magtindog sa likod! Amo ini ang rason nga ang mga brethren nagakabalaka parte sa paghalin sang isa ka grupo kay indi na mahimo ang dugang nga pagpadaku sang subong nga building. Sa hapon, ang mga pamatan-on kag ang mga babayi may ila mga miting. Wala sing regular nga pagsimba sa gab-i pero kon kaisa may espesyal nga hilikuton pareho sang espesyal nga pagwali sang ebanghelyo, pagpakita sang pelikula, ukon presentasyon sang musika.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 21

Ang Pagtubo sang Simbahan

"Gani ang mga simbahan ginpabakod sa pagtuo, kag nagdamo ang ila kadamuon adlaw-adlaw." (Acts 16:5)

Daw ano kadamo nga tinguha sang misyonero ang natago sa idalom sining malip-ot nga pinamulong. Daw ano kadamo nga pagwali kag pagtudlo ni Pablo, Silas, kag Timoteo ang sigurado nalakip sa sining makatilingala nga pagtubo sang simbahan. Makatilingala gid—kay talagsa lang nga ang mga simbahan nagatubo adlaw-adlaw. Wala sing duhaduha nga ang kalabanan sang pagtubo sa sini nga bersikulo amo ang tagsa-tagsa ka tumuluo nga gindugang sa mga simbahan. Pero, ini nga pagtubo magadala man sang pagtubo sa kadamuon sang mga simbahan. Bisan sa kadaku ukon sa kadamuon sang mga simbahan, ang pagtubo sang simbahan nakasandig sa ila pagkamangin "mabakod sa pagtuo." Sa lawas ukon sa espiritu, kon wala sing kusog wala man sing pagtubo. Wala sing duhaduha nga ang kakulang ukon kahinay sang pagtubo sang simbahan tungod sang kaluyahon sa pagtuo.

Sa Pilipinas hinay ang pagtubo sang simbahan sa mga tuig antes sang World War II. Isa ka rason amo nga ang kalabanan sang populasyon wala sing labot ukon nagapamatok sa isa ka "relihiyon" nga bag-o kag lain. Ngaa bala biyaan nila ang Simbahan nga Romano Katoliko nga diin sila gindaku? Ang mga Protestante nakadani sa kalabanan imol nga mga tawo kag ang kalabanan sang ila mga kapilya indi makapahangawa. Sa amon kaso kulang ang mga manugbulig. Tungod sang iya negosyo sa pag-imprinta, si Brother Wightman halos limitado lang sa tilipon sa Walled City, nga sang ulihi nagsaylo sa Legarda Street sa Sampaloc. Para sa amon, ang bag-o nga hilikuton sa San Juan nagkinahanglan sang madamo sang amon tion. Sa sina nga mga tuig wala sing full-time nga taga-pungsod nga manugbulig, part-time lang nga mga manugbulig sa hilikuton upod sa amon. Sa nauna nga kapitulo ginsambit ko na ang pagpangabudlay ni Brother Geronimo Mercado sa distrito sang Paco sa Manila kag pati sa Tanay kag sa palibot nga mga banwa sa probinsya sang Rizal. Sang panahon sang pagsakop sang mga Hapon, ginbayaan niya ang iya obra sa Bureau of Health kag gintutok ang iya kusog kasagaran sa Tanay. Sa sini gin-updan siya ni Brother Candido Aguilar, sa Santol Sanitarium. Ining duha ka tawo sang Dios may palanan-awon nga magtukod sang mga tilipon sa madamo nga banwa sang Rizal. Si Brother Geronimo nagpauli sa Ginoo sang mga tuig sang inaway, pero

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ang mga sakop sang iya pamilya kaupod pa namon sa San Juan.

Si Brother Aguilar nag-antos sa kamot sang Kempetai, ukon ang Hapon nga Military Police, tungod sang iya mga kontak sa mga guerilla. Bisan maluya ang iya lawas maisog siya nga nagpadayon sa pag-alagad sa Ginoo kag nagtukod sang hilikuton sa Binangonan. Wala madugay pagkatapos sang amon pagbalik sang 1949 nagkadto kami didto. Madali nakita ang kapilya kay yara ini sa main street sa tupad sang isa ka bomba nga ginabomba sang kamot nga diin ang mga taga-banwa nagakuha sang kalabanan sang ila tubig. Halin didto gintudlo kami sa balay nga diin nagaestar si Brother Aguilar kag ginbaton niya kami nga bukas ang mga butkon. Isa siya ka tawo nga daku ang ikasarang kag dedikado sa Ginoo kag sa Iya Pulong. Nagaestar siya upod sa pila sa mga tumuluo kay ang iya kaugalingon nga pamilya sa Manila wala sing interes ukon simpatiya sa iya pagtindog para kay Cristo. Nakasarang siya nga magministeryo sang Pulong nga may pulos, bisan talagsa lang siya maghanda sing espesyal sang mensahe. May ikasarang siya nga sabton ang mga sala sang mga kulto sa mga diskusyon. Nadismaya sila sa iya ikasarang nga ibuyagyag ang ila mga sala halin sa Kasulatan. Isa ka tion ang pila halin sa "Iglesia Ni Cristo," isa ka kulto nga ginsugdan ni Felix Manalo, ginbalita nga nagsiling, "Wala gid kita sing matuman diri luwas kon madula naton ina nga tigulang." Nabatian ini ni Brother Aguilar kag ginpahibalo niya ini sa publiko agod mahibaluan sang mga tawo kon sin-o ang basulon kon patyon siya. Pero, nagpadayon siya sa pag-alagad sa Ginoo tubtob sang gintawag siya pauli sang 1954. Ang iya utod nga lalaki, si Severiano, nagapadayon nga matutom sa pag-upod-upod sa San Juan.

Ang lugar sa tupad sang bubon gahod gid gani nagsaylo sila sa isa ka kilid nga dalan nga diin may kapilya nga ginpatindog sa ginaabangan nga duta. Pagkatapos sang inaway nakakuha sila sang pila ka kahoy sang crate nga ginbilin sang mga Hapon agod himuon nga bangko. Ato nga mga bangko kilala sa ila sobra nga kabudlay pungkuan—kalipay gid ang magtindog kag magwali! Ang isa pa ka saylo amo ang sa isa ka duta nga ginbakal sang tilipon, kag nagpadayon ang pila ka pagtubo. Sang 1980, tungod sang pila ka problema sa ugali sang mga tawo, ang iban naghalin kag nagsugod sang iban nga tilipon sa iban nga bahin sang banwa. Ang mga lider nga nabilin mga pamatan-on, kag ginsaylo nila ang kapilya sa mas angay nga lugar. Gani may pagtubo sa duha ka lugar. Sang 1983, may bag-o nga tilipon nga gintukod sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Bilibiran, isa ka baryo malapit sa Binangonan.

May magagmay nga tilipon nga gintukod sa Tanay kag Pililla, pila ka milya sa sidlangan sang Binangonan paagi sa ministeryo ni Brother Geronimo Mercado. Ang iya pagpauli sa Ginoo sang inaway daku nga hampak sa sini nga hilikuton. Kon kaisa may mga tion nga ang pila ka tumuluo nagtipon sa Pililla, pero diutay lang ang pagtubo didto. Sa Tanay ang pamilya Mercado naghatag sang isa ka duta kag nagpatindog sang kapilya. Ang kalabanan sang nagatipon didto mga tigulang nga lalaki. Bisan may ihibalo sila sa Pulong, daw diutay lang ang epekto sini sa ila kaugalingon nga kabuhi. Daw kontento sila sa kahimtangan bisan ang ila kaugalingon nga mga pamilya wala nadala kay Cristo. Ginbasol nila ang kakulang sang sabat sa kabudlay sang pagsaksi sa sina nga banwa. Daw may diutay nga kamatuoran ini nga pangatarungan kay ang iban nga grupo diutay man ang nahimo didto. Wala sing pamatan-on kag wala sing Sunday school. Makapaluya gid ang pagtinguha nga buligan ato nga mga lalaki. Isa ka tion si Jim LeValley nag-untat sa tunga sang iya mensahe, sa paglaum nga makapukaw ina sang duha ka tawo nga nagakatulog!

May kinahanglan himuon nga daku nga lakang. Si Dennis kag si Elaine Carter (halin sa New Zealand) handa magbulig didto kag may bag-o nga sinugdan nga nahimo. Tungod nga klaro nga wala sing paglaum nga magbulig ang pila ka tigulang nga lalaki, ginpahibalo sang pamilya Mercado nga bawion nila ang duta luwas kon ang kapilya gamiton sa mas maayo. Ang mga lalaki nakakita sang iban nga lugar nga matipunan kag halin sadto ang hilikuton sa kapilya nabuhi liwat, kasagaran sa tunga sang mga pamatan-on.

Sa sulod sang mga tuig may mga tinguha nga buhion liwat ang hilikuton sa Pililla. May mga miting nga ginhiwat sa mga balay kag sa hawan. Sa lain-lain nga tion ang pila ka tumuluo nagtipon sa isa ka balay bilang gamay nga tilipon. Tungod nga wala sing mga lalaki nga may ihibalo kag ikasarang sa pagpanguna kag nagapakita nga mahimo sila mangin elder, ang mga tinguha nadula lang. Sing pila ka tion daw may kahigayunan nga magsugod sang hilikuton sa Jalajain, isa ka baryo sa tabok sang Pililla. May mga miting para sa mga kabataan kag mga Bible study sa balay nga ginhiwat sing pila ka tion pero wala ini napadayon. Bahin sini tungod sang kakulang sang mga manugbulig.

Sang sinugdan sang mga tuig 1960 ang isa sa mga elder halin sa San Juan upod ang iya pamilya

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nagsaylo sa Taytay, isa ka banwa sa tunga sang San Juan kag Binangonan. Nagsugod siya sang mga miting sa iya balay kag isa man ka gamay nga Sunday school. Si Jim LeValley kag ang iban nagbulig sa paglibot sa sini nga banwa nga may literatura sang Ebanghelyo. Ang pila ka simbahan sa Bag-ong Katipan nagsugod sa mga balay. Wala kita sing mabasa parte sa mga kapilya nga ginpatindog sa una nga kasaysayan sang simbahan sa libro sang Mga Binuhatan. Pero, bisan maayo nga lugar ang balay sa pagsugod sang Bible study, indi pirme amo ang pinakamaayo para sa pagpabakod sang isa ka tilipon. Gani sa Taytay nag-abang sila sang duha ka panalgan nga apartment nga gingamit para sa Sunday school sa idalom kag para sa mga miting sa ibabaw. Sang ulihi, ang tilipon nakabakal sang lote kag nakapatindog sang kapilya nga diin nagapadayon ang hilikuton.

Sang ang una nga Literature Crusade team yari diri mga 1965, nakakontak sila sang isa ka pamilya nga nagaestar sa slum area sang Tondo, Manila. Ang pila naluwas, kag may pila ka miting nga ginhiwat sa ila balay. Sang ulihi, nagsaylo sila sa Cainta, isa ka banwa nga kaingod sang Taytay. Nakig-upod sila sa mga tumuluo sa Taytay sing pila ka tion pero sang ulihi gusto nila nga ihiwat ang mga miting sa ila balay. Si Brother David Harvey nagbulig sa sini nga hilikuton kag ang grupo didto nakabakal sang lote kag nakapatindog sang kapilya. Ang espirituhanon nga pagtubo sang hilikuton didto naapektuhan tungod sang kakulang sang mga lalaki nga may espirituhanon nga ikasarang sa pagpanguna kag pagpakaon sang panong. Pero may mga naluwas kag madamo-damo ang nagatipon didto.

Sa pihak nga bahin sang Taytay halin sa Cainta may banwa nga ginatawag Angono. May mga Bible study sa balay kag mga miting sa hawan nga ginhiwat man sa sini nga banwa, kag ang pila nagpahayag sang pagtuo kay Cristo. Pero, wala sing natukod nga hilikuton nga napadayon. Didto sa mga bukid sa tabok sining mga banwa yara ang Antipolo. Ini isa ka komunidad nga mabakod gid nga Romano Katoliko, kasagaran tungod nga sa simbahan didto may bantog nga imahen sang Virgin Mary. Suno sa ginasiling gindala ini halin sa Spain paagi sa Mexico sang panahon sang galleon trade kag “milagroso nga naamligan.” Gani ini nga imahen ginatahod gid, kag sa bulan sang Mayo linibo ka peregrino ang nagadugok sa Antipolo. May pila ka tinguha nga sugdan ang hilikuton didto pero wala pa sing resulta.

Wala madugay pagkatapos kami nagbalik sa Pilipinas sang 1949, si Mrs. Tiongco,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ang iloy ni Mrs. Dayton, nagbisita sa San Juan. Gindapit niya kami nga magkadto sa Floridablanca, ang iya lugar sa Pampanga, agod iwali ang Ebanghelyo didto. Sadto nga tion indi ini mahimo kay madamo gid pa ang kinahanglan himuon sa San Juan. Si Mrs. Dayton nagapangamuyo nga ang iya bana makakuha sang iban nga obra agod ang pamilya may mas madamo nga tion nga mag-upod. Ang iya obra sadto yara sa Canlubang kag ang ila balay yara sa San Juan. Gani nagapauli lang siya sa pila ka katapusan sang semana. Sang ulihi, sang Enero 1952, gintanyagan siya sang posisyon sa Del Carmen Sugar Estate malapit sa Floridablanca. Ini nga posisyon may upod nga balay, gani nagsaylo sila didto. Nadismaya si Mrs. Dayton nga malayo sa pag-upod-upod sa San Juan, pero ini ang nangin pagbukas para sa isa ka hilikuton sa sina nga lugar. Si Mrs. Dayton naghandum gid nga mag-alagad sa Ginoo kag magsaksi sa iya madamo nga paryente sa Floridablanca. Nagsugod siya sang mga klase sa balay sang iya iloy, si Mrs. Tiongco, kag sang isa pa ka paryente, si Mrs. Isip. Si Mr. Dayton nagpahimo sa karpintero sang pila ka bangko para sining mga klase sang mga kabataan nga kasagaran ginahiwat sa guwa. Nagdamo ang mga klase kag pirme gintambungan sang mas magulang nga mga babayi kag kon kaisa sang pila ka lalaki.

Sang Abril 1954, nakahiwat sila sang VBS sa Floridablanca kag sa Del Carmen sa bulig sang pila halin sa Manila. Dayon sang Agosto gindapit ni Mrs. Dayton si Ken Brooks nga magkadto didto para sa pila ka miting nga ginhiwat sa mga balay sa katapusan sang semana. Ini ginsundan sang binulan nga pagbisita sang Septiyembre kag Oktubre. Sang Nobyembre, pagkatapos sang madamo nga pangamuyo, nabatyagan nga dapat may mas mabaskog nga tinguha. Si Jack LaBuff, nga kinahanglan maghalin anay sa hilikuton sa Laos sing pila ka tion, nag-upod sa sini nga tinguha. May mga miting kada katapusan sang semana, indi lang sa Floridablanca kundi pati sa palibot nga mga baryo.

Sa San Jose, si Ruben Nanquil kag ang iya asawa naluwas kag nagsugod ang mga miting sa ila balay. Sang ulihi may gamay nga kapilya nga ginpatindog sa tupad sang ila balay agod mas maayo nga masudlan ang mga nagatambong. Pero, ang San Jose bahin sang isa ka daku nga sugar estate kag sang ulihi ginpigos sila sang mga tag-iya sang estate. Gani sa ulihi nga mga tuig kinahanglan gub-on ang kapilya kag ang pila ka tumuluo nag-upod sa mga yara sa Floridablanca. Pila ka milya sa tabok sang San Jose may suba sa tiilan sang kabukiran. Ang pila ginbawtismuhan sa sini nga suba kag may mga miting nga ginhiwat

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa mga baryo pareho sang Pandergirig kag Pabanlag. Ang hilikuton sa ulihi nga lugar nagpadayon sing putol-putol sa sulod sang pila ka tuig.

Pagkatapos sang amon pagbalik halin sa pahuway sang 1954, nagbulig man kami sa sini nga hilikuton. Duha ka utod nga lalaki, si Eugenio kag si Daniel Tique, naghatag man sang bilidhon nga bulig kay mga Pampangueño sila nga makawali sa lenguahe sang mga tawo. Ang kalabanan sang mga tawo nakahangop sang Tagalog nga amon ginagamit, pero may pila ka tigulang nga wala. Bisan may pila ka pagkapareho ang duha ka lenguahe, klaro gid nga lain sila. Isa ka talagsahon nga kinaiya sang Pampango amo nga wala ini sing tunog nga "h" samtang ang Tagalog may ara. Makakadlaw gid nga mabatian ang isa ka Pampangueño nga nagawali sa Tagalog, nga ginakuha ang "h" sa lugar nga dapat yara ini kag ginabutang ini sa lugar nga indi dapat, pareho gid sang isa ka English cockney.

Ang hilikuton halin sa Floridablanca sa iban nga direksyon naglakip sang mga miting sa iban nga mga baryo. Ang isa amo ang lugar nga ginatawag Valdez nga diin pila ka tuig sang ulihi may daku nga balay nga gingamit para sa pila ka camp sang mga pamatan-on. Sing pila ka tion may diutay nga interes sa Mayquiapo kag Seran nga may isa ukon duha ka pamilya sa kada lugar nga nagpakita sang interes. Pero, sa tunga sini yara ang baryo sang Dau nga diin may maayo nga interes kag pila ka nakombertir. Kon maayo ang panahon ang mga miting ginahiwat sa kilid sang dalagko nga kahoy sang mangga, nga may mga klase sang mga kabataan sa malapit. Ang pila ka dalaga halin sa San Juan nagaupod agod magbulig sa pagtudlo sining mga klase. Indi talagsa nga may anom ukon pito ka miting sa lain-lain nga lugar halin Sabado sang hapon tubtob Domingo sang hapon.

Ang pila ka tumuluo sa Dau nagdesisyon nga magpatindog sang gamay nga kapilya nga kawayan ang dingding kag kogon ang atop. Sang semana pagkatapos ini ginpatindog may nagsunog sini sang gab-i. Siyempre, sa pila lang ka dali nadula ini, pero ang mga kaaway sang Ebanghelyo wala nakakuha sang katapusan nga pulong. Ang mga tumuluo nagdesisyon nga patindugon liwat ini sa mga materyales nga indi madali masunog—hollow block nga dingding kag galvanized iron nga atop. Ang hilikuton didto nagapadayon pa kag ang grupo nagaabot na sa malapit nga mga lugar.

Didto sa mga bukid sa tabok sang Floridablanca may pila ka gamay nga komunidad sang mga Negrito, nga ginatawag "Baluga" sang mga Tagalog. Ginakabig sila sang iban nga mga una nga pumuluyo kag mga tawo sila nga mamumplod, medyo

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pareho sang mga pygmy, nga may malip-ot kag kulot nga buhok. Si Ken Brooks kag ang pila ka iban nagbiyahe sing pila ka beses sa mga bukid agod maabot ining mga tawo kag kon kaisa nagpabilin pa gani sang gab-i sa ila magagmay nga payag. Ang mga Pampangueño nga wala pa naluwas wala nalipay sa sining mga tinguha kay basi magbalabag ini sa ila mga paagi sa pagpigos kag pagpahimulos sa sining imol nga mga tawo. Sa bisan ano nga kaso indi mahimo nga mapadayon ini nga hilikuton tungod sang kakulang sang mga tawo. Kinahanglan sang isa nga makahatag sang tanan niya nga tion kag makatuon sang ila lenguahe.

Sang 1958, si Mr. kag Mrs. Milton Haack nag-upod sa amon sa hilikuton sang Ginoo diri sa Pilipinas. Si Milton yari na diri sang World War II bilang soldado pero indi pa siya tumuluo sadto. Ang mga Haack nagsulod sa sina nga hilikuton sa Pampanga kag sa sulod sang pila ka tuig nagaestar sa San Fernando, ang kapital sina nga probinsya. Samtang yara sila sa ila una nga pahuway, may imbitasyon nga magbulig sa paghiwat sang mga pagsimba sa Basa Air Force Base (sang Philippine Air Force) nga pila ka milya halin sa Floridablanca. Ang mga pagsimba sang Domingo sang aga ginsugdan didto sa bulig ni Howard Eppler nga yari diri sadto upod sa Back to the Bible Broadcast. Ini nga hilikuton ginbaton ni Brother Haack pagkatapos sang iya pagbalik halin sa pahuway. Ang mga miting ginahiwat pa didto tubtob subong.

Ang grupo sa Floridablanca nagpatindog sang isa ka gamay nga kapilya sa kilid sang balay sang isa sa mga tumuluo didto. Sang ulihi, nakabakal sila sang isa ka lote sa isa ka subdivision kag halin sadto nakapatindog sila sang mas daku nga kapilya. Si Brother Stimson Alviar nagapuyo sa sina nga lugar kag gingamit sang Ginoo sa pagpalapnag sang Ebanghelyo.

Si Brother kag Sister Haack nagbukas man sang hilikuton sa pila pa ka iban nga lugar sa Pampana nga mas malapit sa San Fernando. Gani may mga walo ka gagmay nga tilipon sa sulod kag palibot sang mga banwa sang Guagua, Sexmoan, kag Bacolor.

Sa pihak sang probinsya sang Pampanga, sa nasidlangan nga bahin, daku gid ang ginhimo sang Ginoo. Sang mga 1958, may mga makawiwili nga sulat nga nag-abot sa opisina sang Bible School of the Air (mas madamo pa parte sa sini nga hilikuton sa masunod nga kapitulo). Halin ini sa isa ka dalaga nga nagapuyo sa Bahay-pare (buot silingon "Balay sang Pari"), sa isa ka manubo kag malamakon nga lugar nga ginatawag nga Candaba Swamps. Bisan sa Pampanga ini, malapit ini sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

utlanan sang Bulacan kag maagtunan paagi sa Baliwag, isa ka banwa sang negosyo sa Bulacan.

Isa ka Sabado sang hapon sang 1959 nagmaneho kami pakadto didto sa pagbisita kag nakilala namon si Miss Teresita Castro. Sang pagsulod namon sa baryo nakita namon ang simbahan sang Romano Katoliko. Ginsugiran kami ni Tessie nga ginpadaku sia nga Romano Katoliko kag debota gid sia sa sina nga relihiyon. Pagkatapos niya sang high school nakaangkon sia sang malain nga impeksyon sa isa ka bukong-bukong, kag samtang nagahambalanay kami, naka-cast ang isa niya ka tiil kag naga-saklay sia. Medyo mapait ang iya balatyagon sang matabo ini kay ang ginhambal sang doktor, mapiang na sia tubtob sa katapusan. Gani ano pa ang paglaum sa kolehiyo, sa pag-asawa? Ngaa matabo ini sa iya nga debota gid man sia sa iya relihiyon?

May isa ka misyonero nga nagsakay sa bus pakadto sa Batangas nga nagpanaksi sa iya katupad, isa ka pamatan-on nga Pilipino. Ginhatagan niya sia sang mga literatura kag gin-enroll sia sa Emmaus correspondence course halin sa Bible School of the Air. Ang pamatan-on nga ini, natabo nga pakaisa ni Tessie. Nagdesisyon si Tessie nga magkadto sa Batangas sa pagpangita sang bulig sa isa ka faith healer kag sa pagbisita sa iya mga paryente didto. Samtang ginabisita niya ang iya pakaisa, nakita niya ang una nga duha ka leksyon sang "What the Bible Teaches." Sa simple lang nga paagi naghambal ang iya pakaisa, "Kon gusto mo ina, kuhaa na! Wala ako interes." Amo ina nga kurso ang gingamit sa iya pagbalik sa Ginoo kag sa bug-os nga bag-o nga pagtan-aw niya sa kabuhi.

Samtang nagahambal kami sa iya kag nagatan-aw ako sa bintana, narealisar ko nga medyo layo gid ini nga lugar. Kag nahibaluan ko man nga sa sini nga lugar aktibo gid ang mga rebelde nga Huk. Nagbalikid ako kay Tessie kag namangkot, "Nakita ko ang simbahan sang pagsulod namon. Hambali ako, may nagakadto bala diri kag nagawali sang mga kamatuoran nga natun-an mo paagi sa sini nga kurso?" Nagsabat sia, "Wala! Wala pa gid sang may nagwali sang sini nga mga kamatuoran diri." Ginsambit niya nga ang mga kulto nga Jehovah's Witnesses kag Iglesia ni Cristo nakaabot na didto. Ginhambalan ko sia nga gusto namon magwali sang Ebanghelyo didto. Apang, mahapos lang para sa amon nga magwali didto kag dayon mapauli; pero kon may pagpamatok ukon paghingabot, sia ang magaatubang sini. Gani ginpangabay namon sia nga ipangamuyo ini kag ipahibalo sa amon kon ano nga tion sa iya pamatyag nga husto na. Mainabyanon ang iya pamilya

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kag ang mga nakilala namon mainabyanon sa bisita, pareho sang kinabatasan sang mga Pilipino; pero wala kami nagahunahuna nga may matuod gid sila nga interes.

Nag-eskwela si Tessie sang isa ka malip-ot nga kurso sa Child Evangelism Fellowship sa Manila agod makatudlo sia sa mga kabataan sa ila balay. Dayon nag-eskwela sia sa Far Eastern Bible School and Seminary, bisan pa sang iya kapiangan. Sa kaayo sang Ginoo naayo sia samtang yara sia sa Bible School. Pagkatapos sang una nga tuig, sang 1963, ginsugiran niya kami nga ang iya iloy kag utod nga babayi nagsalig na kay Cristo kag ang iya amay nagapasugot na. (Sang ulihi nahibaluan namon nga nagpasugot sia nga may tilipon kay naghunahuna sia nga mapamatud-an niya nga kami sayop.) Makadto bala kami kag maghiwat sang isa ka simba sa ila balay? Tungod kay indi luwas ang pagbiyahe sa sadto nga mga dalan sa gab-i tungod sang mga rebelde, ginhikay namon nga magtiner kami sing isa ka gab-i upod sa pamilya Castro.

Daw ano gid ka indi malipatan sadto nga una nga tilipon! Nag-abot kami sang mga alas tres sang hapon kag ginhatagan kami sang matugnaw nga ilimnon nga duga sang pinya. Samtang nagapahuway kami kag nalipay sa amon ilimnon, nagguwa si Tessie sa pagdapit sang mga tawo nga magkari. Ginpahibalo na niya anay ang mga tawo nga makari kami. Wala madugay mga 25 tubtob 30 ka tawo ang nagtipon. Upod ang hilom nga pangamuyo, nagsugod ako sa pagpakilala sang amon kaugalingon kag dayon ginsaysay ko kon ngaa yara kami sa Pilipinas. Ini natural nga nagdala sa pagpaathag sang maayong balita sang kaluwasan. Sa sulod sang isa ka oras ang tanan nagpamati gid sing maayo sa sining daan nga mensahe nga bug-os nga bag-o para sa ila. Dayon ginpamangkot ko sila kon may gusto sila pamangkuton kag nagsugod sila sa pagbukas sang ila tagipusuon. Samtang nagadulom na, ginsindihan ang mga lampara, pero nagahambal pa gihapon sila. Mga alas siete na kay ang tilipon nagdugay sing sobra tatlo ka oras. Nagagutom na ako kag nagapamangkot sa akon kaugalingon kon san-o bala ihain ang panihapon! Pero daw ano gid ka makalilipay ang pagwali sang Ebanghelyo sa una nga higayon.

May isa ka pulong nga indi ko gilayon malipatan. May isa ka lalaki nga naghambal, “Nahibaluan mo bala kon ngaa may interes kami sa pagpamati sang imo ginahambal?” Nagsabat ako, “Wala, indi ko nahibaluan, pero gusto ko gid mahibaluan.” “Amo ini, “ siling niya, “nakita namon ang pagbag-o sa kabuhi ni Tessie kag gusto namon mahibaluan kon ano bala ina.”

Wala madugay pagkatapos sadto nagmasakit ako sing grabe kag kinahanglan ko magbalik sa U.S. agod magpaayo. Apang, si Leonard, si Kenneth, kag ang iban nagpadayon sang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

hilikuton sa Bahay-pare; kag wala madugay si Felipe Castro, ang amay ni Tessie, nagpakita sang maathag nga ebidensya nga tumuluo na man sia. Sang Hunyo 1965, ang pila ka tumuluo didto sa una nga higayon nagdumdom sa Ginoo sa pagpamihak sang tinapay. Pagkaligad sang pila ka tuig si Brother Castro naghatag sang isa ka bahin sang duta sa kilid sang iya balay kag ginpatindog ang isa ka kapilya. Sang una nga mga adlaw wala pa sing kisame, kag indi katingalahan nga may makita ka nga ilaga nga nagadalagan sa mga sagbayan samtang nagawali kami. Wala madugay may nakilala sa kaingod nga baryo, ang Dulong-ilog (Katapusan sang Suba), kag nagsugod ang mga simba didto. Ang dalan, kon indi pila ka pulgada ang kadalumon sang yab-ok, lunang naman, depende sa panahon sang tuig. Ang mga simba ginhiwat sa isa ka balay sa sulod sang pila ka tion kag dayon nakabaton sila sang bulig sa pagpatindog sang kapilya didto. Sa pihak nga direksyon halin sa Bahay-pare may lugar nga ginatawag nga Pansumalok diin may isa pa ka grupo nga nagsanga. Sa dalan halin sa Baliwag pakadto sa Bahay-pare, ginasakay namon anay ang isa ka lalaki sa lugar nga ginatawag nga Tangos kag ginadala namon sia sa mga tilipon sa Bahay-pare. Subong may gamay nga kapilya kag grupo sang mga tumuluo man didto. Ang isa pa ka hilikuton medyo malayo pa sa lugar nga ginatawag nga San Roque diin natukod ang isa pa ka tilipon. Pero bisan pa sining mga nagsanga, nagapadayon ang paguswag sang hilikuton sa Bahay-pare.

Ang una nga bawtismo sang mga tumuluo halin didto ginhiwat sa isa ka suba malapit sa banwa sang Baliwag. Matin-aw ang tubig sang suba nga nagailig sa ibabaw sang graba pero medyo mahabaw. Isa sang mga brethren halin sa San Juan ang nagbawtismo, ang una nga higayon nga ginhimo niya ini. May isa pa ka brother nga nag-upod sa amon nga nahadlok nga ang mga tawo wala "nalubong" sa bawtismo. Gani nagasinggit sia halin sa higad sang suba, "Ilubog sila, ilubog sila!" Isa sang ginbawtismuhan isa ka lola nga indi sigurado ang edad. Ang indi pagkasigurado sang iya edad indi tungod sang kahuya sang babayi; natawo sia sa sina nga uma sang tion nga ang pagtipig sang mga rekord sang pagkatawo ginakabig nga indi importante. Ang pinakamaayo nga timaan nga nakuha namon amo nga dalaga na sia sang una nga pag-abot sang mga Amerikano sang 1898. Para sa iya edad matalom pa gid ang iya mata pero medyo bungol na. Sa mga simba gusto gid niya pirme pangitaon ang mga reperensya. Ang mga Pilipino nga manugwali ginalauman nga ihambal ang reperensya kon magkutlo sila sang Kasulatan. Kon nahibaluan na niya halin sa iya katupad ang reperensya, sia

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

magapangita sini kag magabasa. Buot silingon sini, siempre, nga basahon niya ini sing tudok. Wala gid sia nakahibalo sa bisan ano nga ginahambal sang manugwali kag sa kahasol nga ginahatag niya sa mga tawo sa iya palibot.

Isa sang mga brethren sa Bahay-pare matutom gid sa pagtambong sa mga simba bisan buot silingon sini nga maglakat sia sing apat ukon lima ka kilometro tabok sa mga palayan, pakadto kag pabalik. Siguro isa sa mga rason sang pagkamatutom ni Tomas Carpio amo ang katingalahan nga paagi sang iya pagbalik sa Ginoo. Pareho sang kalabanan, ginpadaku sia nga Romano Katoliko. Isa ka tion nagmasakit sia kag nakoma. Tungod nga wala sing bastante nga bulig medikal, ang iya pamilya kag mga kaingod naghunahuna nga patay na sia. Sia mismo nagapati nga napatay sia. Siguro pareho ini kay Apostol Pablo, "Kon sa lawas bala ukon sa guwa sang lawas, wala ako nakahibalo—ang Dios ang nakahibalo." Bisan ano pa, samtang yara sia sa sina nga kahimtangan si Tomas may damgo ukon palanan-awon nga diin nakita niya ang iya kaugalingon nga nagatindog sa atubangan sang gawang sang langit. Natingala sia kag nakulbaan kay ang tawo sa gawang wala magpasulod sa iya; tungod sang iya mga hunahuna nga Romano Katoliko nagpati sia nga amo ato si San Pedro. Nagpangatarungan sia nga matutom sia nga Romano Katoliko samtang yara sia sa kalibutan kag tungod sina nagpakitluoy sia nga pasudlon. Sang si Pedro (ukon bisan sin-o pa ato) nagdumili gihapon, namangkot si Tomas kon ano ang mahimo niya agod makasulod. Ginsilingan sia nga magbalik sa kalibutan kag mangita sang isa ka tawo nga may Biblia, agod isugid sa iya kon ano ang kinahanglan. Sa sini nga tion ang pamilya kag mga abyan nga nagahimo sang lungon kag maghanda na sa paglubong sa iya, nakulbaan gid sing grabe. (Kon wala sing pasilidad sa pag-embalsamar, ang paglubong kinahanglan sa sulod sang 24 ka oras.) Ang ginhunahuna nga patay nga si Tomas nagbangon kag nagsugod maghambal. Sang ginsaysay niya ang natabo, naghambal sia nga kinahanglan gid niya makapangita sang tawo nga may Biblia sa labing madali. May nakadumdom nga si Felipe Castro sa Bahay-pare may Biblia. Gani sang makaya na niya, naglakat si Tomas sa pagbisita kay Felipe nga may kalipay sa pagpakita halin sa Biblia kon paano sia makasiguro nga makasulod sa langit. Daw ano gid ka matuod ang mga pulong ni William Cowper, "God moves in a mysterious way, His wonders to perform" (Ang Dios nagahulag sa paagi nga misteryoso, sa paghimo sang iya mga katingalahan).

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 22

Dugang nga Pagtubo sang Simbahan

"Dayon ... ang mga simbahan ... ginpabakod; kag sa paglakat sa kahadlok sa Ginoo, kag sa paglipay sang Espiritu Santo, nagdamo sila." (Acts 9:31)

Ari ang tatlo ka sadsaran nga bahin sang pagtubo sang simbahan. Una, ang mga simbahan kinahanglan pabakuron. Sa pasiuna sang nagligad nga kapitulo, nakita naton nga ginpabakod sila sa pagtuo. Para sa pagtubo sang simbahan kinahanglan gid may maayo kag mabakod nga pagtudlo halin sa Pulong sang Dios. Ang pagpabakod sang mga tumuluo nagadala sa pagpabakod sang simbahan. Ikaduha, kinahanglan ang paglipay sang Espiritu Santo. Sia ang nagahatag sang gahom sa mga saksi. Ikatlo, ang mga tumuluo kinahanglan magkabuhi sa kahadlok sa Ginoo. Ang pagtubo sang kada tumuluo kag ang ila pagtuman sa kabubut-on sang Ginoo magaresulta sa pagtubo sang simbahan.

Pila ka tuig pagkatapos namon ginsugdan ang Bible School of the Air may nabatian kami nga balita nga sa isa ka lugar sa Tarlac may mga tawo nga nagatipon para sa Bible Study, nga daw resulta sang pagbaton nila sang Emmaus course. Budlay gid makakuha sang klaro nga impormasyon, kag isa ka tion nagsulat kami nga nagatanyag sang bulig sa daw isa ka posible nga kontak. Dayon ang isa sang mga manugbulig nagabulig sa Every Home Crusade sa ila tulumuron nga mabutangan sang literatura sang Ebanghelyo ang kada balay. Samtang nagabisita sia sa mga balay sa isa ka daku nga asyenda sang tubo malapit sa San Miguel, Tarlac, natabo nga nakabisita sia sa isa ka balay didto. Natingala sia sang makita niya ang mga pito ka "Certificates of Completion" halin sa Bible School of the Air sa dingding. Ini ang nagdala sa pagkahibalo nga pila sa sina nga lugar nag-eskwela sang amon mga kurso kag nagatipon man para sa Bible study. Ini nga kontak ginsundan sang iban pa nga pagbisita nga nagsugod sang Septiyembre 1964.

Isa ka Sabado sang hapon nagmaneho ako pakadto sa baryo sang Mapalacsiao sa sina nga asyenda sang tubo. Nag-upod sa akon agod ipakita ang dalan ang amo man nga manugbulig, si Eleazar Alfonso. Wala madugay pag-abot namon sang sanag-sanag pa sang gab-i nagsugod kami sang tilipon. Si Eleazar kag ako nagbululos sa pagwali kag dayon sa pagsabat sang mga pamangkot. Mga alas diyes ginpahibalo sang mga tawo didto nga naghanda sila sang meryenda. Gani samtang nagakaon kami sang mga puto, sikwate, kag iban pa nga manamit nga pagkaon, nagpadayon ang hambalanay tubtob tungang gab-i. Wala gid sing duda sa ila

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

daku nga interes kag handum nga makatuon pa sang dugang parte sa Kasulatan. Sang tungang gab-i ginpilit namon ang amon kaugalingon nga maghalin para sa tatlo ka oras nga pagmaneho pauli. Pila lang ka oras ang amon tulog antes kami magmabudlay sa mga hilikuton sang adlaw sang Ginoo. Samtang nagahalin kami, naghambal si Eleazar, "Indi ka man makatulog sing mas madugay kon nagtiner ka didto---indi ka nila patulugon sa bug-os nga gab-i sa ila mga pamangkot!"

Ang regular nga mga simba sang Domingo ginpadayon paagi sa bulig sang mga pagbisita sang lain-lain nga misyonero kag mga Pilipino nga manugbulig. Sang sadto nga mga adlaw daku gid ang hulag sang mga rebelde nga Huk sa bug-os nga bahin sang central Luzon. Isa ka Domingo, wala mahangpan ni Stimson Alviar kon ngaa ang mga tawo daw indi kainit sa pagbaton sa ila pareho sang kinaandan. Apang, nagsugod ang simba sa idalom sang balay pareho sang kinaandan. Samtang nagahambal si Stimson natabo nga nagtangla sia. Paagi sa mga salog nga kawayan sang balay sa ibabaw nakita niya ang isa ka lalaki nga nagahulag-hulag kag ang lalaki puno sang armas! Wala sing malain nga resulta ato nga hitabo kag ato nga Huk, bisan sia lang, nakabati sang ebanghelyo sadto nga adlaw.

Sang ulihi ang grupo didto nakabaton sang pahanugot sa pagpatindog sang kapilya kag nagpadayon ang pagtubo sang hilikuton. Subong may ikaduha nga tilipon nga nagsanga halin sa sadto nga una. Halin didto, may mga biyahe pakadto sa Nueva Ecija, isa ka kaingod nga probinsya, diin may mga kontak sa mga banwa sang Aliaga kag Talavera.

Antes kami nagbalik sa Pilipinas sang 1949, nahibaluan namon ang parte sa isa ka pamatan-on nga nag-eskwela sa Moody Bible Institute nga may interes sa hilikuton sa Pilipinas. Sang World War II naglupad sia sa ibabaw sang Pilipinas sakay sang isa ka B-24 "LIBERATOR" (isa ka flying fortress), kag gusto niya magbalik didto para sa mas malinong nga misyon. Pagkatapos sang pagsulatanay, si Kenneth Engle nag-upod sa amon sa Manila sang 1951. Nagtrabaho sia sa WMBI sa hilikuton sa radyo samtang yara sia sa Moody gani daku gid ang iya bulig kay ginasugdan namon liwat ang ministeryo sa radyo sadto nga tion. Sang ulihi nag-upod sa iya ang iya nobya, si Mary Lou Leonard, kag nagpakasal sila sa San Juan. Sa sulod sang pila ka tuig nagbulig sila sa tilipon sa Binangonan. Dayon sang 1967 naghalin sila pakadto sa Baguio tungod sang ila ikasarang sang lawas. Ang Baguio amo ang matahum nga lugar-pahuwayan sa bukid nga mga 5,000

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ka tiil ang kataason sa ibabaw sang dagat, diin mas matugnaw ang klima sangsa sa manubo nga mga lugar.

Amo ini ang pagdapit nga nagdala kay Ken Engle sa Pilipinas. Ang kaugalingon nga bahin ni Ken sang estorya yara sa "The Prayer Meeting at Moody", "An Open Door" kag "Maganda" sa Ikaduha nga Tomo, kag sa Ikawalo nga Tomo. Ginsulat ni Ken sa iya kopya nga ang B-24 Liberator "indi flying fortress."

Sa Baguio nagsugod sila sa pagpakig-abyan sa mga kaingod agod makatukod sang hilikuton didto. Sa ila mga kaingod nga ginpakig-abyanan ni Mary Lou may isa ka Pakistani nga babayi nga nakaasawa sang isa ka Pilipino nga propesor. Nakilala sia sang propesor samtang nag-eskwela sia sa Lahore paagi sa isa ka grant. Halin sia sa sinambog nga Eurasian nga pamilya nga may diutay lang nga kontak sa Kristiyanismo. Ginpaganyat ni Mary Lou ining babayi, si Evelyn Balanag, sa pagtuon sang kurso nga "What the Bible Teaches." Gindala niya pauli ang una nga duha ka leksyon kag wala madugay nagbalik sia. Pagkatapos niya sang duha ka leksyon gusto niya ang iban pa kag antes matapos ang adlaw natapos niya ang tanan. Sang masunod nga adlaw nagmasakit sia sing grabe tungod sang grabe nga pagdugo kag gindali-dali sia sa ospital. Sa iya grabe nga kaluya tungod sang pagkadula sang dugo, naghunahuna sia nga mapatay na sia. Pagmuklat sang iya mata nakita niya ang iya bana nga nagapungko sa kilid sang kama nga klaro gid nga nabalaka. Dayon nag-abot sa iya ang makahaladlok nga hunahuna---"Kon napatay ako, sa impyerno ako makadto." Sang madumduman niya ang iya natun-an sa mga leksyon, ginbaton niya si Cristo nga iya Manluluwas, bisan maluya pa gid sia agod ipahibalo sa bisan sin-o ang natabo.

Sang makaya na niya, ginsugiran niya ang iya bana kag samtang nagaayo sia nagsugod sia sa pagpanaksi sa iban parte sa iya bag-o nga Manluluwas. Nagsugod sia sa pagsaulo sang Kasulatan kag ginpaganyat ang iya bana nga mag-upod sa iya sa sini. Apang, medyo naakig sia nga ang iya bana, nga indi pa tumuluo, mas madasig magsaulo sangsa iya, nga tumuluo na. Nadula ang iya interes sa mga paperback nga nobela nga anay nagakuha sang madamo niya nga tion, pero ang pag-untat sa pagpanigarilyo mas budlay. Isa ka tion naghambal sia sa iya bana, "Mabayaan ko ikaw, pero indi ining mga sigarilyo." Pero nag-abot ang tion, bilang sabat sa pangamuyo, nga ginbayaan man niya ang pagpanigarilyo. Ang iya bana nagsalig man kay Cristo upod sa pila sang ila mga abyan. Madamo sa ila mga Pilipino nga soldado nga may koneksyon sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Philippine Military Academy.

Isa ka adlaw may mga Mormon nga misyonero nga nagbisita sa duha ka abyan ni Evelyn kag gintinguhaan nila nga kumbinsihon sila sa ila mga pagtuo. Si Evelyn wala pa sing bastante nga ihibalo sa Pulong agod sabton sila, pero nabatyagan niya nga may sayop; gani ginpahambal niya sila kay Mary Lou nga nakapakita sa ila sang kamatuoran. Apat sining mga tawo ang ginbawtismuhan ni Ken Engle sang umpisa sang 1970 kag amo ato ang sinugdan sang tilipon didto. Samtang ang mga Engle nagabakasyon sang 1970 tubtob 1972 nagpuyo kami sa Baguio kag nabatyagan namon nga ang amon ministeryo amo gid ang pagpabakod sining mga tumuluo sa ila pagtuo kay Cristo.

Sa sulod sang pila ka tion ang mga tumuluo nagatipon sa isa ka balay. Dayon nakakuha sila sang pahanugot sa paggamit sang isa ka Quonset hut, nga gingamit nga guardhouse sa ganhaan sang reserbasyon militar nga ginatawag nga Navy Base. Ang Navy Base sa ibabaw sang kabukiran daw indi bagay, pero nakuha niya ini nga ngalan sang gingamit ini sang US Navy pagkatapos gid sang World War II. Ini nga guardhouse amo ang ila ginatipunan sa sulod sang pila ka tuig. Ang mga tawo nagasiling anay, "Guardhouse ini sa sulod sang semana, pero sa Domingo balay ini sang Dios." Ang Base may mga puluy-an para sa mga tawo sang Philippine Army nga nagaserbisyo sa Philippine Military Academy. Sang ginpahayag ang martial law sang Septiyembre 1972, indi na namon magamit ini nga lugar kag nagbalik kami sa pagtipon sa isa ka balay, ukon sa garahe sang isa ka balay.

Ang mga Engle nagbalik sang 1973 kag nagtiner tubtob 1975, kag sa sina nga tion nakakuha sila sang pahanugot sa pagtipon sa isa ka building sang eskwelahan sang Romano Katoliko, nga nagsira na, kag ang propiedad ginabaligya. Tungod nga nahibaluan nila nga temporaryo lang ini, nagpangita ang tilipon sang duta nga patindugan. Nakabakal sila sang lote kag nakapatindog sang kapilya nga malapit gid sa guardhouse nga ila anay ginatipunan. Sadto wala pa sing iban nga evangelical nga kapilya sa sina nga bahin sang Baguio. Sa mas bag-o nga mga tuig duha ka grupo sang mga manugbulig halin sa Gospel Literature Outreach (GLO) halin sa Australia kag New Zealand ang nagbulig sa pagpabakod sang hilikuton sa Baguio. Ang tion-tion nga pagbisita sang lain-lain nga manugbulig nagbulig sa mga tumuluo didto sa pagpadayon sang hilikuton sang mga tion nga wala sing misyonero nga nagapuyo didto.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

> *Ang estorya sang Baguio, kag ang kay Evelyn, bug-os nga ginsaysay sa "Mary Lou, Mary Lou": Ang Estorya ni Evelyn kag Fred Balanag.*

May madamo kami nga kontak sa Philippine Military Academy, ang West Point sang Pilipinas. Sadto nga tion ang Registrar, si Lt. Col. D. Galia, isa ka maayo nga Kristiyano nga ginoo. Sang tion nga wala sila sing Protestante nga Chaplain gindapit kami sa pagwali sa ila simba sa kapilya. Ang mga kadete ginapilit nga magtambong sang simba sa Romano Katoliko nga simbahan ukon sa Protestante nga kapilya sa base. Sang tion nga nagapuyo kami sa Baguio madamo ang kagamo sang mga estudyante sa dalagku nga mga siudad. Bisan yara sila sa idalom sang disiplina militar, ang mga kadete medyo naapektuhan man sini. Sa isa ka tion pila sa ila ang nagpamatok sa pilit nga pagtambong sa mga simba. Ginhikay sang Commandant nga ang mga indi gusto magsimba magpamati sa sina nga tion sang lektyur parte sa maayo nga pamatasan! Ang responsibilidad sa paghikay sining mga lektyur gintugyan sa amon abyan, si Lt. Col. Galia. Gindapit niya ako sa paghatag sang pila sining mga lektyur. Budlay ini nga tulumanon kay manugwali ako, indi manuglektyur. Agod mapahuwayan ang palibot gintinguhaan ko nga himuon ini nga indi pormal nga may higayon ang mga kadete nga mag-upod. Pero sa amo man nga tion indi ko pagpasaylohon ang higayon sa pagpresentar sang kamatuoran sang Ebanghelyo. Wala sing duda nga kon ako ang manuglektyur, mas madamo pa sila nga nabatian nga kamatuoran sang relihiyon sangsa sa mga simba! Ining mga pamatan-on nga lalaki isa sa pinakamaalam sa bug-os nga pungsod; kinahanglan amo sila agod makapasar sa mabug-at nga mga kinahanglanon. Matinahuron kag maayo sila sing pamatasan kag prangka man gid. Ang isa sa ila naghambal nga ginahunahuna niya nga imperyalista ako; napakita ko sa iya nga indi ako bagay sa iya kahulugan sina.

Halin sang 1970, si Ken Engle nakahikay nga hatagan sang Biblia ang kada graduate sang Philippine Military Academy. Napadayon namon ini tubtob 1979 kag kasagaran nalakip namon ini nga paghatag sa relihiyoso nga bahin sang mga programa sang graduation. Ang mga ngalan sang mga graduate ginprinta sa bulawan sa mga hapin sang mga Biblia kag may sulat nga ginsulod. Bisan ang mga graduate kasagaran nagpasalamat sa sina nga tion, wala na gid kami sing dugang nga balita halin sa bisan sin-o sa ila. Apang naghatag ini sa amon sang pila ka higayon nga makilala

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ang pila sang matataas nga opisyal sang militar. Apang, sang 1980, indi na ako makabiyahe pakadto sa Baguio agod himuon ang kinahanglanon nga paghikay. Kag, nabatyagan namon nga ang kakulang sang sabat nagapakita nga ang kuwarta mas mapuslan sa iban nga bahin sang hilikuton sang Ginoo. Gani ini nga kinaandan gin-untat. Nabatian namon nga may iban nga Kristiyano nga organisasyon nga subong nagahatag sang mga Biblia.

> *Ang kaugalingon nga mga sulat ni Ken parte sa mga Biblia sang mga kadete yara sa "Bibles for the Cadets", sa Sa Iya Kalipay.*

Sa sulod sang pila ka tion si Dave kag Ruth Harvey, upod ang mga Pilipino nga manugbulig nga si Rey kag Norma Cervantes, nagpuyo sa Baliwag, isa ka daku nga sentro sang negosyo sa probinsya sang Bulacan. Madamo nga pagpanaksi ang ginhimo sa sina nga lugar kag may student center nga ginpadalagan sa banwa. Ang mga Cervantes nagpadayon sa pagtrabaho didto sang naghalin ang mga Harvey para magbakasyon. Subong may grupo sang mga tumuluo nga nagatipon didto kag nakabakal na sila sang lote, pero wala pa sila makapatindog sang kapilya tungod sang kakulang sang pondo.

Ang isa ka abyan ni Rey Cervantes nagkainteres sa pagpakighimbon sa pila sang mga manugbulig sa Bulacan. Nagaalagad sia sa Ginoo sa isa ka bahin sang Malolos, ang kapital sang Bulacan, kag sa ulihi nagdesisyon sia nga mag-upod sa amon. Ang hilikuton sa sina nga lugar, ang Sumapa, nagtubo sa mga miyembro kag sa pag-abot sa iban. Aktibo ang tilipon didto nga may madamo nga pamatan-on. Isa ka Domingo sang hapon samtang nagaguwa sila sa mga grupo agod magpanaksi kag magpanagtag sang literatura sang Ebanghelyo, ang isa ka grupo nalibog. Pag-abot nila sa isa ka krosing indi nila madumduman kon sa tuo bala ukon sa wala sila magliko. Sa matuod lang nagliko sila sa kasumpong nga direksyon sang ginsiling sa ila pero wala sing duda nga paggiya ato sang Ginoo. Nakasugata sila sang isa ka tigulang nga lalaki nga may interes na kag ang iya tagipusuon nahanda na sa pagbaton sang Ebanghelyo. Luwas sa una nga mga lider, si Oscar kag Gloria de Leon, may iban pa nga ginpadala sining tilipon sa bug-os-tion nga pag-alagad sa Ginoo.

Isa ka pamilya sa San Juan ang nakakilala sa Ginoo paagi sa pagpanaksi sang una nga grupo sang Gospel Literature Outreach. Sang ulihi ini nga pamilya naghalin pakadto sa mga probinsya sang Bicol, kag naghunahuna kami nga basi may

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

posibilidad nga masugdan ang hilikuton didto. Apang, wala madugay nagbalik sila sa isa ka baryo, ang Tuctucan, sa banwa sang Guiguinto, Bulacan, pila ka milya sa aminhan sang Manila. Paagi sa bulig sang pila halin sa San Juan kag sa malapit nga Sumapa, may mga kalag nga naluwas kag nasugdan ang hilikuton sa sina nga lugar. Sa sulod sang pila ka tion nagatipon sila sa balay sang isa sa mga tumuluo, pero samtang nagadamo sila nabatyagan nila ang kinahanglanon nga makakuha sang gamay nga lote kag makapatindog sang kapilya.

Si Peter kag Sue Booth mga manugbulig halin sa mga tilipon sa New Zealand. Sa ila una nga termino diri upod sila sa Open Air Campaigners, pero sang pagbalik nila halin sa bakasyon sang 1979 ginpadala sila agod magtrabaho nga mas suod sa hilikuton sang mga tilipon diri. Nag-abang sila sang balay sa compound sang Far East Broadcasting Company, sa aminhan sang Manila, sa banwa sang Valenzuela. Gintuytuyan sila nga magsugod sang hilikuton malapit didto paagi sa pagpanagtag sang literatura kag paghiwat sang pila ka Bible study sa mga balay. Ini nagdala sa pagtubo sang isa ka tilipon sa lugar nga ginatawag nga Malinta. Ining grupo sang mga tumuluo aktibo sa pag-abot sa malapit nga mga distrito.

Sang 1972, ang pinakagulang nga Pilipino nga manugbulig, si Stimson Alviar, nag-upod kay Sgt. Resultan sang Basa Air Force sa pagbisita sa mga lugar sa Pangasinam diin may pila ka paryente si Sgt. Resultan. Ang Pangasinan isa ka madamo sing tawo nga probinsya mga 150 ka milya sa aminhan sang Manila. Ang mga tawo didto may kaugalingon nga lenguahe, ang Pangasinan, nga may kaangtanan sa Ilocano, isa ka lugar sa aminhan gid sang Pangasinan. Sang una nga mga adlaw sang Bible School of the Air mas madamo ang pangayo kada semana sang libre nga kurso halin sa Pangasinan sangsa sa bisan ano nga iban nga probinsya sa pungsod. Ang duha ka lalaki nagbisita sa Urbiztondo kag Basista sa sina nga probinsya. Bisan may pila ka kontak sa nauna, sa Basista gid nagtubo ang hilikuton, labi na gid sa isa ka baryo nga ginatawag nga Balaybuaya (balay sang buaya). Tungod nga may bukas nga puertahan para sa Ebanghelyo, si Ken Brooks kag ang iban nagbisita didto. Dayon duha ka dalaga ang nagkadto agod magpanaksi sa mga babayi kag mga kabataan. Sang ulihi ginsundan sila ni John kag Gloria Paglinawan kag sa ulihi nga mga tuig ni Rod kag Aida Miano. Sa bisan ano nga rason ining mga manugbulig tanan may problema sa ikasarang sang lawas kag indi makatiner sing madugay. Pero bisan pa sina, nagpadayon ang hilikuton kag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

madamo gid ang naluwas kag ginbawtismuhan. Lakip sa ila ang isa ka maestro nga sang ulihi nag-leave sa iya pagtudlo agod ihalad ang duha ka tuig sa hilikuton sang Ginoo didto.

Pila ka milya halin didto ang una nga grupo sang GLO nakahimo sang pila ka kontak sa banwa sang Asingan. Medyo mahinay ang paguswag didto sa sulod sang pila ka tion. Apang, sang 1982, si Leonard kag Mary Savill sang New Zealand nagpuyo sa Urdaneta, isa ka daku nga banwa sang negosyo sa daku nga highway pa-aminhan. Si Len kag Mary nagkari diri upod sa ikaduha nga grupo sang GLO kag dayon ginhinguyang nila ang kalabanan sang ila tion sa Baguio. Sang pagbalik nila halin sa ila una nga bakasyon, nabatyagan nila nga ginatuytuyan sila nga magbulig sa hilikuton sa Pangasinan. Kalabanan tungod sang ila mga paninguha, may mga grupo na sang mga tumuluo sa Toboy kag San Vicente, nga pareho mga baryo sang Asingan.

Isa ka flood control engineer nga nagatrabaho sa Malauli, Pampanga ang nakabati sang Ebanghelyo didto kag naluwas. Nabalaka man sia sa iya pamilya kag mga paryente sa Mapandan, isa pa ka banwa sa Pangasinan. Gani paagi sa bulig sang mga manugbulig nga si Alex Lopez kag Ben Manansala nasugdan man ang hilikuton sa sina nga banwa. May pila nga naluwas kag may gamay nga tilipon nga nasugdan man didto.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sa aminhan nga baybay sang Manila Bay diin ang Suba sang Pampanga nagasulod sa Bay yara ang banwa sang Masantol. Ang pila sang mga baryo sa palibot sang Masantol maagtunan lang paagi sa "bangka" (baroto). Sa isa sining mga baryo, nga ginatawag nga Malauli, may isa ka pamilya nga aktibo gid sa lokal nga pulitika kag may impluwensya sa komunidad. Ang isa sini nga pamilya, si Elpidio Manansala, may balay man sa Pasig, ang kapital sang probinsya sang Rizal. Nagkainteres sia sa espirituhanon nga mga butang paagi sa pagbasa sang Biblia samtang Romano Katoliko pa sia. Samtang ginabasa niya ang tract nga "God's Way of Salvation," ni Theodore Epp, nagsalig sia kay Cristo para sa kaluwasan. Ang tract ginpublikar sang Back to the Bible Broadcasters. Isa ka adlaw si Elpidio kag ang iya kaupod nakakita sang opisina sang Back to the Bible samtang nagapakadto sila sa Manila halin sa Pasig. May interes sila sa bawtismo kag sang mabatian sang counselor sa Back to the Bible ang ila estorya, ginsugid niya nga makighambal sila sa mga gulang sang tilipon sa San Juan. Ang counselor isa ka gulang halin sa tilipon sa Binangonan.

Ang mga gulang sa San Juan napat-od sa kaluwasan sang mga bisita pero ginsugid nila nga mas maayo nga panaksi kon mabawtismuhan sila sa ila kaugalingon nga komunidad sa Malauli. Tubtob sadto nga tion si Elpidio nagahunahuna nga magpabilin sa Simbahan Katoliko agod maimpluwensyahan ang iban niya nga kaupod nga miyembro. Ginhikay nga duha sang mga gulang halin sa San Juan kag isa ka misyonero ang maghinguyang sang Sabado kag Domingo sa Malauli. Pag-abot nila sang hapon, ginhikay ang simba sang gab-i. Ang isa magawali sang Ebanghelyo, ang isa magahambal parte sa Kristiyano nga kabuhi, kag ang isa pa magahambal parte sa simbahan kag sa bawtismo. Ang tilipon nagdugay tubtob lapas tungang gab-i sa kadaku sang interes. Nagtipon liwat sila sa bug-os nga aga sang Domingo kag nagtapos sa isa ka bawtismo.

Natabo ini sang Septiyembre 1975, kag nagpadayon ang pagtubo sang hilikuton. Ang bawtismo nagdala sang pila ka pagpamatok gani nahibaluan nila nga ang mga Romano Katoliko wala na nagabaton sa ila. Ang amay ni Elpidio ginhadlok nga patyon kay wala na sia nagasuporta sa iya anay nga posisyon sa pulitika. Isa ka tion ang mga kontra sang Ebanghelyo naghangkat sa mga Kristiyano sa isa ka debate. Gusto gid sang mga Pilipino ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kasadya sang debate kag ang pila ka relihiyoso nga grupo nagaapil sing tuman nga kon kaisa nagaresulta sa kagubot. Ang mga tumuluo sa Malauli nagpangayo sang bulig sa pila ka manugbulig kag mga gulang sa pagbaton sining hangkat. Apang, ang mga manugbulig naghambal nga indi sila magdebate pero malipay sila sa higayon nga ipaathag halin sa Kasulatan kon ano ang aton ginapatihan. Gani nangin isa ini ka makatilingala nga higayon sa pagbantala sang Ebanghelyo kag sa pagpakita sang kaalwan ni Cristo atubang sa pagpamatok.

Nagtubo gid sing makatilingala ang hilikuton kay madamo pa gid ang ginbawtismuhan. Gani pila lang ka tuig kag mga 150 na ang nagatipon agod dumdumon ang Ginoo. Nagpatindog sila sang kapilya sa kilid sang balay sang mga Manansala. Naabot man nila ang isa pa ka baryo nga malapit, sa lugar nga ginatawag nga Nigue diin may tilipon na subong, kag nagapanaksi man paagi sa mga Bible study sa balay sa malapit nga mga banwa sang probinsya sang Bulacan, pareho sang Hagonoy kag Paombong. Ang isa ka utod ni Elpidio, si Ceferino, upod ang iya asawa, aktibo sa tilipon sang San Juan, diin gulang sia. Naghiwat man sila sang mga klase sang kabataan kag mga Bible study sa ila balay.

Ining pagtubo sang simbahan nakaabot sa tatlo pa ka bahin sang Pilipinas. Una, may mga tilipon nga ginhiwat sa balay ni Elpidio sa Pasig kag subong may tilipon na nga nagatipon didto. Ini bahin tungod nga ang pila halin sa Malauli nagkadto sa Pasig agod magtrabaho sa mga pabrika didto. Sang 1982 ang grupo nga nagatipon didto tuman na kadaku agod magtipon sa isa ka balay kag ang ila plano amo ang pagpatindog sang kapilya.

Isa ka pamilya halin sa Malauli ang naghalin pakadto sa Dadiangas (ginilisan ang ngalan nga Gen. Santos) sa probinsya sang Cotabato sa pulo sang Mindanao sa bagatnan nga bahin sang Pilipinas. Daku nga pamilya ang mga Ducot, pero pila lang ang tumuluo. Sang 1980, duha sang mga Pilipino nga manugbulig, si Stimson Alviar kag si Nestor Dedel, nagsabat sa pangayo sang bulig kag nagkadto didto agod magwali sang Ebanghelyo. Sang umpisa ang mga tawo medyo nagaduhaduha sa duha ka manugwali, pero pagkabati nila sa ila ginbuksan nila ang ila tagipusuon sa mensahe. Bilang resulta pila ang ginbawtismuhan kag nasugdan ang mga tilipon sa balay sang mga Ducot. Sang 1981 si Nestor kag ang iya asawa nga si Ligaya, nga isa ka maestra, gintuytuyan sang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ginoo nga maghalin pakadto didto kag nakita nila ang bugay sang Ginoo sa ila mga pagpangabudlay gani nagtubo ang hilikuton. Sa amo man nga tuig, ang isa sang mga gulang halin sa San Juan kag ang pila sang iya pamilya naghalin pakadto sa isa ka rantso malapit didto kag daku gid ang ila bulig sa sina nga bag-o nga hilikuton. Ang hilikuton didto nagpadayon sa paglapad kag sang 1983 duha pa ka tilipon ang nasugdan sa Polomolok kag Marbel. May plano man nga maghiwat sang kampo sa sina nga lugar.

Kon kaisa nagaplano kita parte sa pagtubo sang simbahan, kag maalam ini. Ang pila sang mga manugbulig, nga nahulag sang natabo sa pila sining mga lugar, may palanan-awon nga makatukod sang linya sang lokal nga mga simbahan tabok sa probinsya sang Bulacan. Nagsugod ini sa mainit nga paninguha kag may pila ka mapuslanon nga kontak nga nahimo. Pero may mga kasubo man kag mga kabudlayan. Ang hilikuton sa Malauli kag ang nagtubo halin sini indi tungod sang isa ka ginplano nga paninguha. Makalilipay gid nga makita kon paano ang Espiritu Santo nagsulod kag nagpangabudlay sa kabuhi sang mga lalaki kag babayi. Gani, bisan may lugar ang pagplano, kinahanglan gid labaw sa tanan ang pagsandig sa paggiya kag pagpangabudlay sang Espiritu Santo. Kon wala Sia indi gid mahimo ang matuod nga pagtubo sang simbahan.

Duha ka hilikuton ang nagbulig sa pagpatubo kag pagpabakod sining pagtubo sang simbahan. Ang isa sini amo ang mga komperensya nga ginhiwat sa sulod sang mga tuig. Sang una nga mga tuig, ang mga komperensya ginhiwat kag gin-host sang lain-lain nga tilipon. Sa isa sang mga komperensya duha ka tigulang nga brethren ang natingala sang magkitaay sila. Ang isa halin sa Canlubang kag ang isa halin sa Dau, magka-eskwela sila mga tuig na ang nagligad. Wala sang isa sa ila ang nakahibalo nga ang isa tumuluo na tubtob nga nagkitaay sila sadto nga adlaw. Ining mga komperensya bilidhon nga mga tion sang paghimbon kag sang mapuslanon nga ministeryo sang Pulong. Apang, napansin nga ang tilipon nga nag-host nagahinguyang sang tuman kadamo nga tion sa paghanda kag paghain sang pagkaon gani diutay lang ang ila nakuha nga pulos sa ministeryo kag pagwali.

Halin sang makuha ang campsite, ini nangin paborito nga lugar sang mga komperensya kay may ara man ini nga puluy-an para sa pagtiner sing isa ka gab-i. Ang mga komperensya para sa mga gulang kag sa mga lalaki sa kabilugan

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

daku gid ang bulig. May topiko nga ginapili sa kada okasyon nga kasagaran parte sa isa ka bahin sang kabuhi sang simbahan. Sa tunga sang mga mensahe may mga tion sang bukas nga hambalanay nga may kahilwayan sa mga pamangkot kag sabat parte sa topiko. Sa sini nga paagi nahimo nga hambalan ang kabuhi sang simbahan sa praktikal nga paagi. Ang isa ka komperensya parte sa Panihapon sang Ginoo naghambal sang praktikal nga paagi sang paghiwat sini, kag man sang ginatudlo sang Kasulatan kon ngaa ginahiwat naton ini. Ang komperensya nagtapos sa matuod nga paghiwat sini agod ang mga halin sa gagmay nga grupo makahangop sing mas maayo.

Ang mga komperensya sang mga babayi ginhiwat man sa kampo. Ini nagahatag sa pila sang mga babayi sang higayon nga makigkita sa mga babayi halin sa iban nga tilipon kag maghinguyang sang isa ka gab-i nga malayo sa balay kag sa wala sing untat nga mga responsibilidad sini. Praktikal nga ministeryo man ang ginahatag sang mga babayi parte sa mga responsibilidad sa pag-asawahay kag sa pamilya halin sa pagtan-aw sang Kasulatan. Kag, may mga higayon para sa ila nga binagbinagon ang mga bahin sang mga babayi sa simbahan, sa ila pag-alagad sa Ginoo, kag man ang pagsuporta sa ila mga bana, labi na gid kon mga gulang ini.

Ang isa pa ka bahin sa pagpabakod sang mga simbahan amo ang pagpublikar sang isa ka papel nga ginaguwa kada duha ka bulan nga ginatawag nga KAMANGGAGAWA (Kaupod sa Hilikuton). Ang una nga isyu sini ginpublikar sang Hunyo 1968. Nalista sa una nga hapin ang siyam ka simbahan sa tatlo ka probinsya, sa Luzon (indi lakip ang sa Palawan). Pagkaligad sang napulog-apat ka tuig ang katumbas nga mga numero mga 35 na ka simbahan sa siyam ka probinsya. May sobra tatlo ka tuig nga paghulat antes ginpublikar ang ikaduha nga isyu. Ini nga isyu naglatag sang pila sang mga katuyuan sang proyekto: maghatag sang balita parte sa hilikuton sang Ginoo sa lain-lain nga lugar agod mapabakod ang paghimbon sang mga tumuluo sa lain-lain nga simbahan; mangin gamit sa pagtudlo, indi lang sa pagtudlo sang Pulong kundi maghatag man sang mga materyales para sa iban sa ila pagtudlo; pukawon ang mga hiyas sa tunga sang katawhan sang Ginoo, sa pagsulat kag sa pag-alagad sang Pulong. Sa sadto nga ikaduha nga isyu ginsugdan ko ang serye sang mga mensahe parte sa disiplina sang simbahan. Ang una nga isyu sang volume 2 mapinalanggaon nga gindedikar sa akon kag sa akon asawa sa okasyon sang amon ikalim-an nga anibersaryo sang kasal, Septiyembre 20, 1922, kag sang amon pag-abot sa Pilipinas sang Disyembre 20 sadto nga tuig.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sa sulod sang pila ka tuig si Miss Elvira (Bebs) Clavecilla ang editor sang KAMANGGAGAWA bisan pa sang iya grabe nga mga problema sa ikasarang sang lawas. Kinahanglan sia operahan sa tagipusuon kag ginbinagbinag nga palupaon sia pakadto sa Estados Unidos para sini. Apang, gindesisyunan nga mahimo ini nga operasyon sa Manila sa University of Santo Tomas Hospital. Makatilingala nga gin-aman sang Ginoo ang dalagku nga kinahanglanon para sining mahal nga operasyon kag nagsulod sia sa ospital sang katapusan sang Enero 1974. Daw nagmadinalag-on ang operasyon, pero nakaangkon sia sang kongestyon sa baga kag, tungod sang iya maluya nga kahimtangan, amo ini ang iya ginkamatyan. Nagpauli sia agod mag-upod sa Ginoo sang Pebrero 2, 1974. Bisan pa sang iya kaluya, bug-os gid ang iya paghalad sang iya kaugalingon sa Ginoo.

Luwas sa pagtudlo sang Biblia kag ministeryo sa sini nga papel may mga report parte sa hilikuton sang Ginoo sa lain-lain nga bahin sang Pilipinas. Ini nagabulig sa pagpabakod sang paghimbon kag sa pagpukaw sang pangamuyo sa tunga sang katawhan sang Ginoo. Ang mga yara sa gagmay nga tilipon indi na tuman kamingaw kay nahibaluan nila ang parte sa iban, kag ang mga basi indi makakita sang madamo nga bunga sang ila pagpangabudlay ginapalig-on paagi sa pagkahibalo nga ang Dios nagapangabudlay sa iban nga mga lugar.

Bisan ang mga langyaw nga misyonero kon kaisa ginadapit sa paghatag sang mga artikulo, ang hilikuton sang editoryal ginapadayon sang mga Pilipino nga brethren kag sisters. Kon kaisa ang importante nga mga artikulo halin sa mga magasin pareho sang INTEREST ginabadbad sa Tagalog (upod ang pahanugot). Ang lokal nga mga brethren kag sisters ginapalig-on nga palambuon ang ila ikasarang sa pagsulat sang mga artikulo ukon mga binalaybay.

Sa sulod sang pila ka tuig ang KAMANGGAGAWA ginamimeograph sa opisina sang Bible School of the Air. Sa bag-o nga mga tuig, gina-type ini sa IBM nga makina kag sa amo nahanda para sa pagprinta. Madamo ang nagsiling parte sa bugay nga ila nabaton halin sa sini nga magasin.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 23

The Bible School of the Air

"Ang ila tingog naglapnag sa bug-os nga kalibutan, kag ang ila mga pulong tubtob sa mga ukbong sang kalibutan." (Rom. 10:18)

Ang Apostol Pablo nagakutlo halin sa Psalm 19:4 sang mga pulong ni David parte sa kon paano ang tinuga sang Dios, nga makita sa kalangitan, nagapahayag sang himaya sang Dios. Paagi sa tinuga ang Dios nagahambal sa tanan nga katawhan. Ginagamit sang apostol ining mga pulong sa paglaragway sang paglapnag sang Ebanghelyo ni Cristo sa bug-os nga kalibutan. Sia mismo may daku nga bahin sa pagpalapnag sang Ebanghelyo. "Gani halin sa Jerusalem tubtob sa palibot pakadto sa Illyricum, bug-os ko nga ginbantala ang Ebanghelyo ni Cristo." Samtang ginasulat niya ato nga mga pulong may handum sia nga magpadayon pa sing malayo pakadto sa Spain. Sa pinakauna sang iya mga sulat ginlaragway niya ang malapad nga epekto sang panaksi sang mga Kristiyano sa Tesalonica: "Ang mensahe sang Ginoo naglanog halin sa inyo indi lang sa Macedonia kag Achaia—ang inyo pagtuo sa Dios nahibaluan na sa bisan diin."

Pero indi gid mahanduraw ni David ukon ni Pablo ang moderno nga mga paagi sang komunikasyon sa bug-os nga kalibutan. Makahangkat nga hunahuna nga paagi sa radyo kag telebisyon ang tingog sang isa ka tawo makaabot sa palibot sang kalibutan. Isa ka adlaw nakabaton kami sang sulat halin sa isa ka manugpamati sa sadto ginatawag nga British Guiana, subong Guyana, nga nakabati sang programa sang Bible School of the Air. Sang pagtan-aw namon sa globo narealisar namon nga ato tunga na sang kalibutan halin sa Manila kag nagpamangkot kami kon diin bala nga direksyon nag-agi ang signal! Daw ano gid ka daku nga pribilehiyo ang pagpadala sang Ebanghelyo sa palibot sang kalibutan—kag daw ano gid ka daku nga responsibilidad.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sa Guelph Summer Bible School sa Ontario sang 1948, may pila kami ka hambalanay upod kay Dr. Edward Harlow parte sa mga Bible school. Samtang misyonero sia sa Africa, nagpadala sia sang regalo para sa pagsugod sang isa ka Bible school sa Canada. Amo ato ang binhi nga nagpabilin sa duta sa sulod sang pila ka tion. Sang nagpauli sia halin sa Africa, nagtubo ang binhi kag paagi sa bulig sang iban nga brethren nagdala ini sa pagsugod sang Emmaus Bible School. Si Dr. Harlow may interes sa pagtukod sang mga Bible school sa mga lugar sang misyon bilang paagi sa paghanas sang mga lokal para sa hilikuton sang Ginoo. May interes man ako kay sa sulod sang pila ka tuig nagtudlo ako sa Manila Evangelistic Institute.

Pero samtang ginabinagbinag namon ang pagbalik sa Pilipinas sadto nga tion, daw indi pa mahimo para sa amon nga sugdan ang bisan ano nga amo sina nga proyekto. Apang, daw may posibilidad para sa isa ka correspondence Bible school. May pila ka maluya nga tinguha nga ginhimo sang iban sa sini nga direksyon antes sang World War II. Napaslawan ini, kalabanan tungod nga gingamit nila ang mga correspondence course halin sa Estados Unidos kag tuman kadugay ang pagbalik sang mga test paper. Kinahanglan may mas suod nga kontak ang mga staff kag ang mga estudyante sang isa ka correspondence school. Kag, ining amo nga hilikuton kinahanglan ibagay sa lokal nga kahimtangan.

Sang pagbalik namon sa Manila sang Agosto 1949, may interes kami nga sugdan liwat ang ministeryo sa radyo, kay nag-upod kami sa amo sina antes sang inaway. Sang Hunyo 1948, ang Far East Broadcasting Company (FEBC) nagpatindog sang ila estasyon sang radyo kag nagsugod sang operasyon. Si Max Atienza nga isa sang akon mga estudyante sa Manila Evangelistic Institute yara sadto sa staff sang FEBC. Tungod nga nahibaluan nila ang akon anay nga ministeryo sa radyo, sia kag si Mr. Robert Bowman nagpalapit sa akon parte sa pagbutang sang programa sa FEBC. Makawiwili ini sa akon, pero kinahanglan ang tion kag pangamuyo antes maghimo sang desisyon. Sadto nga tion may iban nga butang nga una, pareho sang pagpahamtang kag pagbulig sa simbahan sa San Juan nga matukod liwat. Ang isa pa ka ginbinagbinag amo ang bili sang Kristiyano nga programa kontra sa komersyal nga estasyon pareho sang amon anay. Ini mangin mas mahal sa pagbayad sang airtime pero buot silingon man sini ang mas malapad nga manugpamati nga mga indi pa naluwas

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga tawo. Sa Kristiyano nga estasyon ang kalabanan sang mga manugpamati amo ang mga may pila ka interes sa mga butang sang relihiyon.

Ang isa pa ka bahin nga kinahanglan binagbinagon amo kon ano nga klase ukon porma ang programa. Ang programa nga kalabanan musika indi gid puwede; wala kami sing kapasidad para sina sa sulod sang amon kaugalingon nga grupo. Sang umpisa sang 1950 nagapangamuyo pa kami para sa paggiya sang Ginoo. Mabakod ang amon pamatyag nga ministeryo sa radyo sang pagtudlo sang Biblia ang dapat. Amo ato ang tion nga ang Emmaus Bible School nagpadala sa amon sang kopya sang ila bag-o nga kurso nga "What The Bible Teaches." Sa napulog-duha ka simple nga leksyon ini nga kurso nagapresentar sang pila ka sadsaran nga kamatuoran sang Biblia upod ang maathag nga pagpresentar sang kamatuoran sang Ebanghelyo. Pagkabasa sini nga kurso, daw nangin klaro ang paggiya sang Ginoo. May himuon kami nga programa sang simple nga pagtudlo sang Biblia kag itanyag ini nga kurso para sa pagtuon sa balay. Pagaupdon namon ang hunahuna sang programa sa radyo kag sang correspondence course.

Nga wala nagasayang sang tion, nagsulat kami kay William MacDonald, nga sadto Presidente sang Emmaus sa Chicago, sa pagpangayo sang iya pahanugot nga gamiton ang kurso kag nagapangayo man sang laygay kag mga suhestyon. Ginhanduraw namon nga iprinta ang kurso diri sa loose-leaf nga porma agod makapadala kami sang duha ka leksyon sa isa ka higayon. Kon ibalik sang mga estudyante ang una nga duha ka test, makabaton sila sang iban nga leksyon. Kag, ginhulat namon nga mabadbad ang kurso, una sa Tagalog kag sang ulihi sa iban pa nga lenguahe sang Pilipinas. Wala madugay nabaton namon ang ginahandum nga pahanugot kag pila ka mapuslanon nga laygay halin sa Emmaus.

Dayon handa na kami sa pagpresentar sang amon proposal kay Robert Bowman sang FEBC. Ang iya sabat isa ka makatilingala nga pagpamatuod nga ini nga proyekto kabubut-on sang Ginoo. Naghambal sia nga ang ila staff bag-o lang nagrepaso sang lain-lain nga klase sang programa nga ara na sa ila. Nabatyagan nila nga kinahanglan ang isa ka programa nga magahatag sang bulig sa Bible study. Ganahan gid sia sa amon proposal nga isa ka tunga sang oras nga programa kada semana. Gintanyagan niya kami sang tion sa Lunes sang gab-i, nga bahin sang iya kaugalingon nga programa kada gab-i, nga popular gid. Kag gintanyag man niya nga buligan kami sa una nga duha ukon tatlo ka programa agod ipakilala ang amon programa. Naghambalanay kami parte sa ngalan kag ginsikway ang "Emmaus" tungod sa duha ka rason. Indi ini ngalan nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kilala sang kalabanan sang manugpamati kag basi indi ini mapuslit sing husto. Gindesisyunan namon ang "Bible School of the Air" kag ginsugdan ang programa sang Abril 1950.

Sang ginsugiran ko ang isa ka Baptist nga misyonero nga abyan parte sa sini nga proyekto, naghambal sia, "Daw maayo ina! Pero basi mangin bug-os-tion nga trabaho ina." Natuman gid ina bisan ginhunahuna namon ini nga dugang lang sa amon iban nga hilikuton. Labaw pa, wala kami nakahibalo nga daw kami ang nagauna sa sini nga klase sang paagi sa pagwali, bisan ang mga Seventh-Day Adventist nagagamit na sang pareho nga paagi. Isa ini ka rason sang pagpasalamat nga ang iban nainspirar nga gamiton ini nga paagi sa iban nga lugar. Samtang nagabakasyon, ang isa ka misyonero halin sa West Indies naghambal, "Gusto namon maghimo sang pareho sina, pero indi namon makaya." Nagsabat ako, "Kami man indi makaya sang nagsugod kami!" Sa malipayon nga wala pagkahibalo kon ano ang mangin kadaku sini, naghakbang kami sa pagtuo. Kon nahibaluan lang namon ang tanan nga malakip, basi wala kami sing pagtuo nga magsugod. Nahibaluan sang Ginoo kag gintuytuyan Niya kami sa tagsa ka hakbang. Wala Sia nagpaslaw sa amon kundi gin-aman Niya ang tanan namon nga kinahanglanon.

Sang umpisa ang tanan nga pangayo sang libre nga mga kurso halin sa mga manugpamati sa radyo. Nadumduman ko pa ang amon kalipay sang masugiran namon si Bob Bowman nga nakabaton na kami sang isa ka libo ka pangayo. Sang nabadbad na ang "What the Bible Teaches" sa Tagalog, ang amon abyan nga si Max Atienza naggamit sini sing isa ka gab-i kada semana sa iya programa nga "Bukas na Aklat" (Bukas nga Libro). Ini nagdugang sa interes kag sa kadamuon sang mga nag-enroll. Sang ulihi, may mga badbad nga ginhimo sa tatlo pa ka lenguahe sang Pilipinas. Apang, sa kasagaran 60% sang mga pangayo para sa kurso sa Ingles. Tungod ini nga ang Ingles amo ang sadsaran sang edukasyon sa mga eskwelahan. Sa sulod sang pila ka tion gintanyag namon ini nga kurso sa Espanyol, pero sang ulihi gin-untat ini. Ang pila nga nagpangayo sang kurso sa Espanyol mga estudyante nga nagatinguha nga mapauswag ang ila ikasarang sa sina nga lenguahe. Sang una ang Espanyol amo ang paagi sang komunikasyon sang mga mataas nga klase, nabilin halin sa panahon sang Espanyol. Indi na amo sina subong.

Ang pagbadbad masunson nagadala sang madamo nga problema. Sa leksyon parte sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

"kaluwasan" ang tinaga nga "deliver" masunson nga ginagamit. Klaro nga ang brother nga nagbadbad sa Tagalog nagsandig siguro sa iya diksyunaryo para sini nga tinaga. Naggamit sia sang tinaga nga buot silingon ang pagdala sang isa ka pakete ukon mensahe. Wala sing problema sa akon nga repasuhon ang badbad sa Tagalog, pero sa iban nga mga lenguahe kinahanglan magsandig sa iban.

Ang badbad sa Ilocano ginhimo sang isa ka lalaki nga may makawiwili nga estorya. Sang World War II nagserbisyo sia bilang opisyal sa hulag sang mga gerilya nga nagapamatok sa mga Hapon. Nagasimba sia sa isa ka Methodist nga simbahan kag sia ang manunudlo sang Bible class sang mga hamtong. Pila ka Amerikano nga G.I. ang nagsimba sa sini nga simbahan pagkatapos sang Liberation. Ang isa sa ila nagbalik sang ulihi bilang misyonero kag nagbisita sa iya anay nga mga abyan sa sina nga simbahan, bisan Baptist sia. Paagi sa iya panaksi naluwas ang pastor, pagkatapos sang 12 ka tuig nga pagkapastor. Sang ginpamangkot niya ang misyonero kon paano niya mabuligan ang mga miyembro sang iya simbahan, ginlaygayan sia nga magsulat sa Bible School of the Air. Madamo nga ngalan ang ginpadala kag ang Dios nagsugod sang hilikuton sang grasya sa madamo nga tagipusuon. Naluwas ang asawa sang pastor, kag man ang isa ka maestra sang literatura sa high school. Ang duha ka high school nga iya ginatudluan mga pribado nga eskwelahan kag ang kura paroko miyembro sang school board. Naakig gid sia sang mahibaluan niya nga ini nga maestra nagarekomendar sang pagbasa sang Biblia bilang pinakamaayo nga literatura sa Ingles. Nagasiling sia sa iya mga estudyante, "Kon gusto ninyo ang correspondence course nga makabulig sa inyo sa paghangop sang Biblia, makuha ninyo ini sa Bible School of the Air, nga libre."

Isa ka Sabado sang gab-i, ang anay lider sang mga gerilya, si Mr. Lamagna, nagahanda sang iya leksyon sa Sunday school para sa masunod nga aga. Sa iya kamot may sigarilyo samtang ginabuklat niya ang isa ka reperensya sa leksyon. Nabasa niya, "Tungod nga ara sa aton ining mga saad, mga hinigugma, tinluan naton ang aton kaugalingon sa tanan nga kahigko sang unod kag sang espiritu, nga ginahimpit ang pagkabalaan sa kahadlok sa Dios" (2 Cor. 7:1). Sa sina gid nga tion, sa una nga higayon sa iya eksperyensya ang Biblia nangin buhi nga Libro. Ang Dios naghambal sa iya; ang sigarilyo sa iya kamot kag ang ilimnon nga makahubog sa iya aparador amo ang "kahigko sang unod." Nag-atubang sia sa iya klase sang masunod nga aga nga lain na nga tawo. Naghambal sia, "May natabo sa akon

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kagab-i. Naghambal ang Dios sa akon. Buhi ang Iya Pulong."

Wala madugay pagkatapos sang iya pagtuon sang mga leksyon parte sa bag-o nga pagkatawo sa Emmaus course, "Amo ini ang natabo sa akon! Natawo ako liwat kag wala ako kahibalo kon ano ini." Masunson sia nga ginadapit sa paghambal sa mga komperensya sang Methodist kag halin sadto ang iya paborito nga topiko, nahulaan mo na, ang bag-o nga pagkatawo. Ginapamangkot sia sang mga tawo kon diin niya natun-an ina, kag ginarekomendar niya ang Bible School of the Air. Pagkatapos sang amo sina nga mga komperensya makabaton kami sang listahan sang mga ngalan sang isa ka gatos ukon sobra pa nga nagapangayo sang amon kurso.

Nagsulat si Mr. Lamagna sa pagpangayo sang laygay kay ginasugdan niya ang isa ka Bible class sa Domingo sang hapon (dugang sa iya regular nga mga klase). Makarekomendar bala kami sang topiko ukon serye sang mga leksyon? Ginsugid namon ang kurso nga "Lessons for Christian Living" ukon "Guide to Christian Growth." Sa nauna may leksyon parte sa bawtismo, kag ginpamangkot kami ni Mr. Lamagna kon paano niya ini itudlo sa iya kahimtangan. Nagsabat kami nga ang leksyon nagapresentar sang amon ginapatihan nga ginatudlo sang Bag-o nga Kasugtanan. Iya responsibilidad ang pagdesisyon kon husto ini ukon indi. Wala madugay pagkatapos sina nag-abot sia sa amon balay. Sang ginpamangkot ko kon ngaa nagkari sia sa Manila, naghambal sia nga gusto niya nga mabawtismuhan paagi sa paglubog. Gani may kalipay kami nga mabawtismuhan sia sa Manila Bay.

May mga kap-atan sa iya Bible class, gani sang natapos nila ang kurso ginpamangkot niya kon handa bala kami magkadto sa San Nicolas kag ihatag ang mga sertipiko sa daw isa ka graduation. Nagmaneho kami pakadto didto sang Sabado sang hapon kag nagwali ako sa simba sang Domingo sang aga. Nalipay ako nga makita sa opisina sang pastor ang isa ka set sang "Synopsis of the Bible" ni J.N. Darby. Sadto nga hapon sa isa ka espesyal nga simba ginhatag namon ang mga sertipiko. Sang mahalin na kami sa balay ni Mr. Lamagna pauli, nagdala sia sang tunga sang sako nga bugas kag ginbutang ini sa amon salakyan. Nagpangatarungan ako nga wala kami nagalaum sang bisan ano halin sa ila kundi nalipay kami nga mag-alagad nga libre. Ginsaysay niya nga sang nagligad nga tuig nagdesisyon sia nga ikapulo ang iya ani. Nag-ani sia sang 75 ka sako kag naghatag sang pito kag tunga sa simbahan. Naghambal sia, "Nahibaluan mo, mas maayo magwali ang pastor kon bastante ang iya ginakaon!" Sang masunod nga tuig halin sa amo man nga palayan nag-ani sia sang 175 ka sako kag pagkatapos

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sang paghatag sang 17 sa simbahan, ara ang tunga ka sako para sa akon. Sia ang nagbadbad sang "What the Bible Teaches" sa Ilocano.

Sang ginsugdan namon ang Bible School of the Air, wala pa sing tape recorder gani ang kada programa ginhimo nga live sa mga studio sang FEBC. Sang umpisa si Anna may bahin sa pagbasa sang mga sulat ukon sa pagpamangkot. Sang nag-abot si Ken Engle, nga may eksperyensya sa radyo sa WMBI, ang estasyon sang Moody, nagbulig sia sa programa. Nagtiner sia upod sa amon tubtob nga nakasal sia kag daw anak gid namon sia. Katingalahan, madamo nga tawo ang sayop nga naghunahuna nga umagad namon sia! Pagkaligad sang isa ka tuig nag-abot ang amon kaugalingon nga anak nga si Ken kag may bahin man sia sa sini nga ministeryo.

> *Ang una nga mga semana ni Ken sa Bible School of the Air yara sa "Six Hours at the Mimeograph" (Ikaduha nga Tomo) kag "The Bible School of the Air" (Sa Iya Kalipay).*

Ang pagsabat sang mga pamangkot sang estudyante paagi sa personal nga sulat isa ka importante nga bahin sini nga ministeryo. Madamo sini parte sa mga butang sa mga leksyon. Ang iban siguro tungod lang sang kakuriyoso. Ang akon sekretarya medyo nauyang sa mga nagapamangkot sang kinaandan lang nga mga pamangkot pareho sang "Diin nakuha ni Cain ang iya asawa?" Gintinguhaan namon nga ipahangop sa mga estudyante ang kaimportante sang pagbasa kag pagtuon sang Biblia agod masabat nila ang ila kaugalingon nga mga pamangkot. May isa ka lalaki nga nagapadala sang listahan sang mga pamangkot kag sa akon hunahuna sa sulod sang pila ka tuig nakasabat ako sang indi magnubo sa isa ka libo sang iya mga pamangkot. Kon kaisa nagpadayon ako sa pagtinguha nga ipahangop sa iya ang kaimportante sang kaluwasan. Wala ako kahibalo kon nakakilala bala sia sa Ginoo.

Sa sulod sang mga tuig ang programa sa radyo may lain-lain nga porma. Sa sulod sang pila ka tion ang mensahe mismo mga pito ka minuto kag dayon pagkatapos sang himno may forum nga tion diin tatlo ukon apat ang nagapungko sa palibot sang mike kag nagahambalanay parte sa pila ka butang sa leksyon. Dayon nahimo na nga irekord ang programa antes sang tion. Mas kombinyente gid ini kay makapili kami sang tion sang pagrekord. Sang una nga mga adlaw kinahanglan magkadto kami sa estasyon sang radyo kada Lunes sang gab-i. Sang sadto nga mga adlaw madamo gid ang kagamo sang mga rebelde sa palibot sang Manila. Masunson kami nga nakabati sang lupok sang riple sa malayo kon nagamaneho kami pakadto sa estasyon, 13 ka milya nga pagmaneho pakadto kag pabalik. Nagpasalamat kami sa pag-amlig sang Ginoo. Upod ang higayon nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

makarekord sa adlaw, gin-untat namon ang forum kag naghimo sang mas malawig nga mensahe. Sa sina nga paagi nahimo nga mahanda ang mga programa para sa isa ka bulan sa isa lang ka aga. Sa sulod sang pila ka tion may tatlo man kami ka 15 ka minuto nga programa kada semana sa Ingles nga nagatuon sang lain nga mga kurso sangsa ginagamit sa tunga sang oras nga mga programa. Halin sang 1981, ang isa sang may hiyas nga Pilipino nga misyonero nagabasa sang mga script nga akon ginahanda. Tuman sia kamatinguhaon sa iban nga hilikuton kag wala sia sing tion sa paghanda sang mga script (bisan may ikasarang gid sia sa paghimo sini), kag ako naman nagabatyag nga tuman kakapoy ang pagmaneho pakadto sa estasyon.

Sa bag-o nga mga tuig diutay lang ang direkta nga sabat halin sa programa sa radyo sa Ingles. Apang, maayo ang sabat halin sa programa sa Tagalog nga ginapadalagan ni Rey Cervantes, isa pa sang mga Pilipino nga misyonero; pero sia man ginaatubang ang problema sang pagpangita sang tion sa paghanda para sa mga programa, labi na gid kay ginatapos niya ang iya pagtuon sa isa ka Bible institute.

Wala madugay pagkatapos namon ginsugdan ang Bible School of the Air napansin namon nga ang mga estudyante nagapangayo nga ipadala ang kurso sa ila mga abyan ukon ka-klase. Gani agod mapahapos ini nagpadala kami sang mga porma nga diin makapa-enroll sila sang anom pa ka tawo kon ipadala nila ang ila mga test paper. Kon kaisa nagbutang man kami sang mga anunsyo sa lokal nga mga pamantalaan. Ini nagpadamo gid sang mga nag-enroll. Pagkatapos ma-enroll ang mga abyan sang isa ka estudyante, ginapadala namon liwat sa ila ang listahan upod ang sulat nga nagapangabay nga palig-unon nila ang ila mga abyan nga magsabat. Wala madugay nakabaton kami sang tubtob 3000 ka ngalan kada semana. Nagkataon lang nga naabot namon ang pinakamataas nga sobra 4000 sa semana nga nagbisita sa amon si Dr. kag Mrs. Harlow sang 1962. Sang Mayo 1967, naghiwat kami sang publiko nga rally kag naghatag sang Biblia sa lima ka estudyante halin sa lugar sang Manila nga na-enroll sang maabot namon ang kabilugan nga isa ka milyon. Sang Marso 1976, ang kabilugan nga nag-enroll nakaabot sa isa kag tunga ka milyon.

Mas madamo ang amon gina-enroll sangsa bisan ano nga iban nga Emmaus center sa bug-os nga kalibutan, pero ang amon porsyento sang nakatapos daw amo ang pinakamanubo. Klaro nga madamo sa mga nakabaton sang una nga duha ka leksyon wala nagpadayon. Ang amon rate sang nakatapos mga 10% lang. Ginpadalhan sang follow up nga mga sulat ang mga wala nagsabat, nga nagdala sang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pila lang ka resulta. Sadto nga tion ginapadala namon ang una nga duha ka leksyon sa bisan sin-o nga ang ngalan kag adres ginhatag sa amon. Sa bag-o nga mga tuig nagapadala kami sang sulat nga nagapamangkot kon gusto gid bala nila ang kurso, upod ang pila ka literatura sang Ebanghelyo. Bisan ini nga paagi nagpanubo sang kadamuon sang nag-enroll, nagpataas ini sang porsyento sang nakatapos. Ang isa pa ka bahin sini amo ang nagataas nga bili sang selyo. Sang nagsugod ang BSA, ang duha ka sentimo nga selyo bastante na sa pagpadala sang sulat (isa ka sentimo U.S.); subong kinahanglan na ang kap-atan ka sentimo! Bisan lima lang ka sentimo U.S. ina sa subong nga palitan, daku gid ang gindugang sini sa mga bayaran sa selyo.

Wala madugay naklaro nga ang kurso isa ka maayo gid nga paagi sang pagwali sa tanan nga bahin sang Pilipinas, halin sa Batanes sa aminhan tubtob sa Tawi-tawi sa bagatnan. Indi lang isa ka beses nga ang isa ka misyonero magkadto sa isa ka lugar nga ginahunahuna niya nga wala pa sing panaksi sang Ebanghelyo. Dayon sa isa ka balay makita niya ang isa ka Certificate of Completion nga may dungog nga ginbutang sa kuwadro sa dingding. Tungod nga may mga wala nagbalik sang una nga mga test, importante nga mahatagan sila sang maathag nga pagpresentar sang Ebanghelyo. Sang umpisa, si R.A. Laidlaw sang New Zealand mabinuligon nga nagpadala sa amon sang suplay sang iya maayo gid nga booklet, “The Reason Why.” May iban pa nga booklet nga gingamit kag nakabaton kami sang pila ka regalo nga “Here’s How” halin sa Life Messengers sa Seattle. May iban nga booklet nga mas gusto namon sangsa sini, pero nakita namon nga ang “Here’s How” daw mas epektibo. Sang ginsusi namon ang rason sini, ang amon konklusyon amo nga tungod nga ginsulat ini sa porma sang hambalanay, ginabutang sang mga manugbasa ang ila kaugalingon sa bahin sang isa sa sina nga hambalanay. Ini nagbulig sa ila sa paghangop sang mensahe.

Bilang resulta sini nga pagtuon, nagguwa kami sang booklet nga “What’s the Answer?” Nagapresentar ini sang isa ka mag-asawa sa lokal nga kahimtangan nga nagapamangkot sini nga pamangkot. Paagi sa isa ka Kristiyano nga kaingod nga may Biblia, natun-an nila ang sabat sa madamo nga pamangkot nga kasagaran ginapamangkot diri. Ginapaathag sang kaingod ang dalan sang kaluwasan, kag ang estorya nagatapos sa mag-asawa nga nagaluhod nga nagabaton kay Cristo bilang ila Ginoo kag Manluluwas. Ini ginbadbad sa apat ka lenguahe nga diin ang amon kurso ginapanagtag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

diri. Husto ang amon pamatyag kay madamo ang nagsulat sa pagsugid kon paano nila ginbaton si Cristo, tubtob sa pagluhod pareho sang ginhimo sang sina nga mag-asawa.

May isa ka lalaki sa Visayan Islands nga nagsulat nga isa ka adlaw nagabisita sia sa balay sang iya mga paryente kag nakita niya ang isa ka booklet sa lamesa. Tungod sang kakuriyoso ginsugdan niya ini basahon, pero tungod nga nagapabatyag ini sa iya sang kahuol, ginbutang niya ini. Amo man ang natabo sa masunod nga mga pagbisita pero sa ikatlo nga beses nagdesisyon sia nga basahon ang bug-os nga booklet. Sang natapos niya ang booklet, ginbaton man niya si Cristo nga iya Manluluwas.

Ang isa ka misyonero halin sa Far East Broadcasting Company nagsugid sang iya pagbisita sa isa ka tribo sang Sea Gypsies sa malayo nga mga pulo sa bagatnan, pila lang ka milya sa aminhan sang Borneo. Natingala sia nga nakasugata sia sang isa ka Kristiyano sa sina nga bahin sang pungsod, nga kalabanan Muslim. Sang ginpamangkot niya ining lalaki kon paano sia nangin tumuluo, ginsilingan sia nga paagi ini sa mga kurso halin sa Bible School of the Air.

Sa isa sang amon mga pagbisita sa Baguio ginbisita namon ang isa ka piang nga Intsik nga dalagita sa ila balay didto. Ang iya amay isa ka negosyante nga may daku nga tindahan sa siudad. Makatilingala nga naluwas sia paagi sa pagtuon sang kurso nga “What the Bible Teaches.” Bisan piang sia kag naga-wheelchair, masanag gid ang iya panaksi para sa Ginoo, bisan ang kalabanan sang pamilya wala nagasuporta. Sa masunod nga pagbisita sa Baguio, nahibaluan namon nga nagatiner sia sadto sa isa ka baryo sa kabukiran diin may negosyo ang iya mga ginikanan. Nahibaluan namon nga may bus nga nagakadto sa sina nga direksyon sa aga kag nagabalik sa hapon. Naghalin kami sa Baguio mga alas otso kag nag-abot sa baryo mga alas onse kag tungod sina may mga duha ka oras kami sa pagbisita antes ang biyahe pauli. Ang kalabanan sang dalan wala sementado, nagalikolikod sa kilid sang kabukiran kag madamol ang yab-ok. Sang nagsakay kami sa bus kami lang ang mapuputi, ang iban mga kayumanggi nga Pilipino. Sang nagdulhog kami pareho na kami tanan sang kolor! Ato nga mga bus bukas ang kilid kag wala gid sing proteksyon sa yab-ok! Sa prayer meeting sadto nga gab-i, ginsambit ko ang Pulong sang Dios kay Adan, “Kay yab-ok ka kag sa yab-ok ka magabalik.” Wala kami

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nalipay gid nga magbalik sa yab-ok sa sina nga paagi! Pero bisan pa sina, takos gid ang paghatag sang pagpalig-on sa sina nga dalagita. Sang ulihi gintuytuyan sia sang Ginoo sa bug-os-tion nga Kristiyano nga pag-alagad bisan pa sang iya kapiangan.

Sa nagligad nga mga kapitulo, ginsaysay ko kon paano natukod ang mga tilipon sa Tarlac kag sa Bahay-pare, Pampanga bilang resulta sang mga kontak sa Bible School of the Air. Tion-tion may nabatian kami nga iban nga grupo nga nangin lokal nga mga simbahan paagi sa sini nga kontak. Sa isa ka lugar nga ginatawag nga Nahapay sa probinsya sang Iloilo may isa ka gamay nga tilipon nga natukod paagi sa pila nga naluwas paagi sa mga kurso. Nakapakighimbon kami sa sini nga grupo paagi sa pagbisita sang mga Pilipino nga manugbulig. Mahimo pa namon isugid ang parte sa mga lalaki kag babayi nga subong nagaalagad sa Ginoo sa lain-lain nga paagi nga nabuligan ukon naluwas paagi sa ila pagtuon. Si Mr. Fred Magbanua, managing director sang Far East Broadcasting Company, isa sa ila.

Sa sulod sang pila ka tuig ang tunga sang oras nga programa sa Ingles ginsibya sa pila ka komersyal nga estasyon. Sa pila sini ang Back to the Bible Broadcast nagapirma sang kontrata para sa airtime pito ka adlaw kada semana. Ginakuha namon ang tion sang Domingo kag ginabayaran namon sila para sini. Sang ginpahayag ang martial law sang Septiyembre 1972, ang tanan nga estasyon sang radyo temporaryo nga ginmandu nga untaton ang ila mga hilikuton. Ang mga estasyon sang Far East Broadcasting Company isa sa mga una nga gintugutan nga magpadayon, kalabanan tungod sang ila indi pulitikal nga kahimtangan. Sa akon hunahuna isa lang ka semana sang sibya ang amon nadula tungod sina. Para sa pila ka komersyal nga estasyon, mas nadugay ang ila pagbalik sa pagsibya. Sang nagbalik sila, ang kalabanan sa ila nagsukot sang mas mataas gid nga bili sangsa anay. Ginbinagbinag namon liwat ang kahimtangan, kag tungod nga diutay lang ang sabat halin sa sini nga mga estasyon, gindesisyunan namon nga indi ini takos sa dugang nga gasto.

Wala madugay pagkatapos sang pagsugod sang operasyon naklaro nga kinahanglan namon sang bulig sa opisina. Si Miss Luz Lazaro halin sa tilipon sang San Juan nagkari sa pagtrabaho para sa amon kag hasta subong matutom pa nga nagaalagad sa opisina pagkatapos sang sobra traynta ka tuig. Madamo pa nga iban sa sulod sang mga tuig ang nagtrabaho upod sa amon sa malawig ukon malip-ot nga tion. Si Miss

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Letty kag Nelly Licera naghatag sang bilidhon nga bulig sa sulod sang madamo nga tuig. Sang si Mr. kag Mrs. Glynn Dean naghalin pakadto sa Estados Unidos, si brother Elino Aragon nga nagatrabaho kay Glynn nagkari sa Bible School of the Air bilang office manager sang 1974. Gulang sia sa tilipon sang Binangonan kag upod sa madamo pa nga iban nga hilikuton sang Ginoo, labi na gid sa hilikuton sa kampo. Gani ang bug-os nga operasyon sang opisina sang BSA subong yara na sa kamot sining mga Pilipino. Isa ka komite sang tatlo ka misyonero kag si Brother Aragon nagatipon tion-tion agod hambalan ang dalagku nga mga butang. Ang staff may sueldo.

Ini nga bahin sang hilikuton sang Ginoo isa ka paghakbang sa pagtuo kag ginadayaw gid namon ang Ginoo sa Iya pagkamatutom sa pag-aman sang mga kinahanglanon. Ang pila sang mga Pilipino nga brethren kag sisters regular nga nagahatag, pero ang kalabanan sang pinansya halin sa luwas sang pungsod. Pila ka tuig na ang nagligad ginabutang ko sa atubangan sang Ginoo ang mga kinahanglanon sini nga hilikuton. Sa daw-daw nga kuwenta, $500 ang kinahanglan labi na gid para sa pagprinta kag selyo. Samtang nagpungko kami para mamahaw pagkatapos sang akon debosyon, nag-agi si Ken Engle. Sa bisan ano nga rason kinahanglan sia magguwa sing temprano sadto nga aga kag nag-agi sia sa post office agod kuhaon ang amon mga sulat. Sa amon kalipay (kag katingala, kinahanglan ko ini ikumpisal) ang isa ka sulat may tseke nga $500. Ang pondo kasagaran wala nagaabot sa amo sina ka makatilingala nga paagi, pero makapanaksi kami nga ang Dios wala gid nagpaslaw sa amon.

> *Tan-awa ang "Five Hundred Dollars at Breakfast" sa Ikawalo nga Tomo.*

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 24

Ang Hilikuton sa Kampo

"Salamat sa Dios, nga pirme nagadala sa aton sa kadalag-an kay Cristo, kag nagapakita paagi sa aton sang kahamot sang pagkilala sa Iya sa tanan nga lugar." (2 Cor. 2:14)

Sa pila lang ka pulong ang Apostol nagadibuho sang makatilingala nga laragway sang kadalag-an. Si Cristo nagdaug sa tanan Niya nga kaaway kag ginatuytuyan Niya kita nga Iya mga tinubos sa Iya prosesyon sang kadalag-an. Ang mga prosesyon sang kadalag-an sang mga Romano ginaupdan sang pagsunog sang insenso. Sa parada sang kadalag-an ni Cristo ang insenso amo ang kahamot sang pagkilala sa Iya. Para sa labaw gid nga kadaku sang pagkilala kay Cristo Jesus nga iya Ginoo, si Pablo handa nga madula ang bisan ano nga ganansya nga matanyag sini nga kalibutan. Pero indi lang kita dapat makakilala sa Iya; dapat ipakilala naton Sia. Ang kahamot sina nga pagkilala kinahanglan ipalapnag sa bisan diin. Ang isa sa mga paagi nga diin ginpalapnag ina nga pagkilala amo ang mga kampo.

Ginsambit sa nagligad nga kapitulo ang Philippine Keswick Camp. Sa una gid nga amo sina nga kampo, nga ginhiwat sa Montalban halin Disyembre 26, 1931 tubtob Enero 2, 1932, may 85 ka pamatan-on. Nangin tion ini sang manggad nga bugay bisan pa nga kulang gid ang mga pasilidad. Sang sadto nga mga adlaw indi tuman kahapos para sa mga estudyante nga mag-eskwela sang high school ukon kolehiyo sa mga probinsya. Kag, ang mga nag-eskwela sa Manila masunson indi makapauli para sa bakasyon sang Paskwa. Gani hunahuna ini sang isa ka misyonero nga maghiwat sang kampo sa sina nga tion para sa mga estudyante. Sa ikaapat nga kampo sang 1934, 136 ang nagtambong. Antes gid sang kampo sang 1937 isa ka malain nga bagyo ang nag-anod sang kalabanan sang bangil sa Montalban diin ginhiwat ang nagligad nga mga kampo. May bag-o nga lugar nga nakita sa mga bulobukid sa idalom sang Antipolo.

Ang mga paghanda maayo na ang dalagan para sa ikanapulog-isa nga Philippine Keswick Camp sang katapusan sang 1941. Ang work party nga ginplano para sa Disyembre 8 ginkansela sang nag-abot ang balita sang mga pagsalakay sang mga Hapon sa Pearl Harbor kag sa mga lugar sa Pilipinas. Ang kalabanan sang gamit sa kampo gintipigan sa amon balay. Ang mga higdaan sa kampo gintugyan sa komite sang mga Amerikano sa Santo Tomas Internment Camp. Sang ulihi sa inaway, isa ka Kristiyano nga pamilya nga Intsik ang nagpangayo nga gamiton ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

mga tolda. Nagabakwit sila pakadto sa isa ka gamay nga pulo sa aminhan sang Luzon. Basi amo ato nga mga tolda ang nakakuha sang atensyon sang mga U.S. bomber, nga basi naghunahuna nga ginagamit ini sang mga Hapon. Makasubo, ang pila sang amon mga abyan nga Intsik napatay kag napilasan sa sadto nga mga pagsalakay. Siempre wala sing posibilidad nga maghiwat sang mga kampo sang panahon sang pagsakop sang mga Hapon. Kag wala man kami sa kahimtangan nga sugdan liwat ang amo sina nga mga hilikuton sang nagbalik kami sa Pilipinas sang 1949.

Sang ulihi, si Ray Kalback kag Ken Brooks upod ang iban nagsugod sang Highland Band Camp. Ang ila una nga kampo ginhiwat sang 1954 sa Tagaytay, kag tion ini sang bugay para sa mga pamatan-on nga nagtipon didto. Isa ka adlaw sa sini nga kampo, ang director nga si Ray Kalback natabo nga nag-agi sa likod sang kusina sa husto gid nga tion agod makita ang isa ka karabaw (water buffalo) nga nagatilaw sang sabaw para sa panihapon. Ang karabaw gindali-dali nga ginbugaw bisan daw nanamitan sia sang sabaw. Ang sabaw ginpabukal gid sing maayo pagkatapos sina kag wala gid sang isa sa mga camper nga nakahibalo. Ang mga pasilidad didto indi gid husto, gani sang masunod nga tuig ang kampo nagtipon sa duta sang Far Eastern Bible Institute and Seminary (FEBIAS). May bastante nga lugar para sa mga camper, pero mainit ang mga building kay ang mga kampo ginahiwat sa tag-ilinit. Pero bisan pa sina may bastante nga interes kag bugay agod ipadayon ini nga paninguha.

Sa mga tuig 1956 tubtob 1961 nakaabang sila sang mga pasilidad sa Nazarene Bible School nga nagatan-aw sa Trinidad Valley malapit sa Baguio. Ining malapad kag patag nga nalupyakan bantog sa iya mga uma sang utan kag prutas kag ginatawag nga "the salad bowl." Tungod nga yara ini sa kabukiran mas matugnaw ang klima; sa matuod, ang pila nga halin sa manubo nga lugar nagbatyag nga medyo tuman katugnaw sa kampo. Lain-lain nga kampo para sa mga Pilipino kag mga Intsik ang ginhiwat sa sulod sang anom ka semana. Madamo ang nagpanaksi sang nagapadayon nga mga bugay nga ila nabaton sa sadto nga mga kampo kag ang pila nga nagtambong subong yara na sa bug-os-tion nga pag-alagad sa Ginoo.

Isa sa ila ang aton utod nga si Elino Aragon, isa ka gulang sa tilipon sang Binangonan kag office manager man sang Bible School of the Air. Nagsulat sia, "Nagdaku ako nga nagatambong sa Sunday School gani saulo ko ang dalan sang kaluwasan. Bisan indi ko madumduman ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

tion nga nagkari ako sa Ginoo kag ginbaton Sia nga akon Ginoo kag Manluluwas, ginkabig ko ang akon kaugalingon nga naluwas. Apang, sang nagtambong lang ako sa kampo nakahibalo ako sang mga duha-duha nga ara sa akon parte sa akon kaluwasan. Sa umpisa pa lang ako sang akon pagkatin-edyer sadto kag ganahan gid ako sa mga hilikuton sa kampo. Ang isa sa akon paborito nga tion amo ang Gospel Hour diin gintun-an namon ang Una nga Sulat ni Juan. Sang naabot namon ang 1 John 4:20, nalibog ako. Ang bersikulo nagasiling nga kon ang isa ka tawo nagasiling nga ginahigugma niya ang Dios kag ginadumtan niya ang iya utod, butigon sia. Sadto nga tion pirme ako nagasumpong kag nagaaway sa akon manong. Nagkadto ako sa manugwali pagkatapos kag ginpamangkot ko sia parte sa akon kahimtangan. Mahimo bala nga naluwas ako pero ginadumtan ko ang akon utod? Ginlaygayan niya ako, kag gindedikar ko liwat ang akon kabuhi sa Ginoo. Sang nagpauli ako gintinguhaan ko nga may bag-o nga pagtratar sa akon utod. Pagkaligad sang pila ka tuig, narealisar ko nga ang bersikulo indi parte sa mga utod sa unod kundi sa mga kapareho nga Kristiyano. Bisan ano pa, ina nga bersikulo nangin liko-an sa akon Kristiyano nga kabuhi."

Sang 1962, si Milton Haack naghikay sang kampo sa Valdez, sa kilid sang suba malapit sa Floridablanca. Ini una gid para sa mga tumuluo sa sina nga bahin sang Pampanga. Ang pila sini nga mga tawo indi makaya ang gasto sa pagbiyahe pakadto sa Baguio. Pirme gid nga tulumuron sang komite sang kampo nga himuon nga pinakamanubo ang gasto agod makatambong ang imol nga mga estudyante. Sa masunod nga mga tuig ang mga kampo ginhiwat sa Cabcaben kag sa campgrounds sang New Tribes sa Dinalupihan. Ining duha ka lugar yara sa Bataan diin ang mga soldado nga Pilipino kag Amerikano nagbato kontra sa mas makusog nga pwersa sang Hapon sang 1942. Sang 1974, ang katapusan nga tuig antes gamiton ang amon kaugalingon nga campsite, may 69 ka camper halin sa 15 ka simbahan sa Christian Training Camp sa Dinalupihan upod ang 26 ka staff. Si Elino Aragon ang director sadto nga kampo. Ang mga pamatan-on nagpauli nga may palaabuton nga magbulig sa hilikuton sa ila lain-lain nga tilipon. Sa amo man nga tuig 48 ang nagtambong sa Pampanga Youth Camp sa Floridablanca kag napulo sini ang nagpahayag sang pagtuo sa aton Ginoong Jesucristo. Si Stimson Alviar ang director sadto nga kampo. Sa tanan sining mga kampo, ang mga tumuluo ginpabakod sa ila pagtuo kag madamo nga indi pa naluwas ang nakakilala kay Cristo bilang ila Ginoo kag Manluluwas.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sa tanan sining mga lugar may mga problema kay ang mga kampo kinahanglan ihiwat sa mga tion nga kombinyente sa mga tag-iya sang propiedad sang kampo. Mas maayo gid kon may amon kaugalingon nga kampo, pero diin kami makakuha sang kuwarta sa pagbakal sang nagakaigo nga propiedad? Sa sulod sang pila ka tion ginbinagbinag sang komite ang lain-lain nga posibilidad kag ang pila sang mga lugar nga mabakal. Daw wala sing maathag nga paggiya halin sa Ginoo parte sa bisan ano sini. Kon yara lang sila sa kabubut-on sang Ginoo makalaum sila nga Sia ang magaaman sang mga kinahanglanon.

Sang 1974 ang isa sang mga Pilipino nga manugbulig nakahibalo parte sa isa ka duta malapit sa Malolos, ang kapital sang Bulacan. Paagi sa isa ka abyan nga real estate agent nahibaluan niya nga may duha ka ektarya (medyo sobra sa lima ka acre) nga palayan pero may pila man ka puno sang prutas, kalabanan mangga. Ang bili sang duta makatarunganon gid kon ikumparar sa bili sang duta sa sina nga lugar. Kinahanglan magbakal sang gamay nga bahin sang duta para sa right of way, pero sa iban nga bahin mahapos ini maagtunan. Tungod nga malapit ini sa daku nga highway pa-aminhan halin sa Manila, maabot ini halin sa Manila sa sulod sang isa ka oras sakay sang salakyan. Labaw pa, yara ini sa daw tunga-tunga sang kalabanan sang mga tilipon sa Luzon.

Pagkatapos sang madamo nga pangamuyo kag pagbinagbinag, upod ang pagkuwenta sang pondo nga ara, gindesisyunan nga ipadayon ang negosasyon. Ang mga tag-iya indi tumuluo pero makatarunganon gid sila nga kasugilanon kag ginhikay ang nagakaigo nga mga kondisyon. Ang kuwarta para sa down payment ara na ukon nag-abot paagi sa mga regalo sang katawhan sang Ginoo kag sang mga tilipon diri. Ang Workers Together sa U.S. nakapukaw sang interes sa tunga sang katawhan sang Ginoo sa Estados Unidos kag Canada. Ini kag iban pa nga mga paagi amo ang gingamit sang Ginoo sa pag-aman sang mga kinahanglanon gani nahimo nga mabayaran ang tanan sa husto nga tion. Isa ini ka pagpakita sa katawhan sang Ginoo sa Pilipinas kon paano gid nagaaman ang Ginoo sang mga kinahanglanon para sa Iya hilikuton. Tungod nga bahin lang sang duta ang subong kinahanglan para sa kampo, ang tulumuron amo nga makaganansya sing bastante sa ani sang humay kag prutas agod mabayaran ang gasto sa pagpadalagan sang propiedad mismo.

Sa una nga duha ka tuig (1975-1976) sa amon kaugalingon nga propiedad, ang mga tolda

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ginhulam para mangin dormitoryo. Bisan nakabulig ini sa sina nga tion, tuman kainit sa sulod. Gani sang masunod nga tuig, nahimo nga mapatindog ang duha ka temporaryo nga dormitoryo. Kalabanan sini ginhimo sa atop kag dingding nga pawod kag ginbanabana nga magadugay ini sing mga lima ukon anom ka tuig. Ginhunahuna nga sa sina nga tion mahimo na nga makapatindog sang permanente nga mga dorm. Duha ka gamay nga balay ang ginpatindog para sa caretaker kag sa mangunguma kag sa ila mga pamilya. Ang mga eksperimento sa pag-alaga sang manok kag rabbit makasubo nga wala nagmadinalag-on tungod sang balatian kag sang pagpanakaw sa gab-i. Ang isa sang una nga mga proyekto amo ang dining room kag kusina. Daku gid nga bentaha sang natapos ini kag ginbutangan sang screen sa palibot. Apang, sa sini nga pagsulat (1982) ining mga pasilidad tuman kapiot kon sobra sa isa ka gatos ang naka-enroll sa kampo; gani may mga plano nga padakuon ini. Ang dining hall masunson nga ginagamit nga tilipunan, bisan kon maayo ang panahon ang mga klase ginahiwat sa landong sang mga kahoy. Kag sa sini man nga tion pila ka kuwarto sang dormitoryo nga hollow block ang ginpatindog nga may double bunk bed nga nakatukod. Sa masunod nga pila ka tuig ginalauman nila nga dugangan pa ini kag magpatindog man sang kapilya, basi sa ulihi bisan swimming pool pa. May kuryente na, gani nahimo nga may bomba nga magpataas sang tubig halin sa bubon pakadto sa tangke sang tubig. Ginadayaw gid namon ang Ginoo sa Iya pag-aman sining tanan nga pasilidad.

Siempre may mapamangkot kon ginagamit bala sing bastante ang kampo agod mapakamatarong ang paggasto sang kuwarta sa duta kag mga building. Klaro gid, indi kita makalaum nga ang balos sini nga puhunan mangin materyal nga mga butang. May duha ka paagi sa pagtan-aw sini. Una, ang matuod nga paggamit sang propiedad, kag ikaduha, ang mga resulta sa kabuhi sang mga lalaki kag babayi kag mga kabataan.

Sa sini nga mainit nga klima ang mga kampo indi kinahanglan andamon para sa tigtugnaw; diutay lang ang pagbag-o sang temperatura sa bug-os nga tuig. Sa pinakagrabe nga tion sang tag-ulan (Agosto tubtob Oktubre) kasagaran tuman kalunang sa duta. Ang regular nga tion sang kampo yara sa tag-ilinit (nga amo man ang bakasyon sang eskwelahan) sang Abril kag Mayo. Sa sulod sang pila ka tuig ang duha ka semana nga Christian Training Camp isa ka mapuslanon gid nga tion.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Kalabanan mga pamatan-on, pero may pila man nga mas gulang, ang nagatambong sini nga kampo. Ginapadalagan ini pareho sang "short-term" nga Bible school nga may kurikulum nga ginpalapnag sa sulod sang apat ka tuig. Ang mga Bible study nagatuon sang pila ka libro sang Biblia kag pila ka pagtuon sang doktrina. May mga klase man parte sa praktikal nga mga bahin sang Kristiyano nga pag-alagad. Ang tulumuron amo ang pagtudlo sa mga tumuluo sang mga kamatuoran sang Biblia, upod ang mga paagi sang pag-alagad, agod ini nga ihibalo magamit sa ila kaugalingon nga tilipon. Upod sini ang handum nga pamanggaranon ang ila espirituhanon nga kabuhi kag pabakuron sila sa pagtuo agod may espirituhanon nga kabangdanan sa pag-alagad sa Ginoo.

Ang mga kampo para sa mga pamatan-on ginahiwat man kada tuig para sa mga edad high school kag man para sa iban nga mas gulang. Sa sini nga mga kampo may sinambog nga mga tumuluo kag indi tumuluo, gani mas daku ang pagwali sang ebanghelyo. Kada tuig may mga report nga may pila nga naluwas kag nadala sa personal nga relasyon sa aton Ginoong Jesucristo. Sa abot sang masarangan ginasundan ini agod makaupod sila sa mga hilikuton sang mga pamatan-on sa lokal nga mga simbahan.

Sang mga 1969, si Miss Tessie Castro, nga ang iya pagbalik sa Ginoo nagdala sa pagsugod sang hilikuton sa lugar sang Bahay-pare, may palanan-awon sang isa ka kampo para sa mga kabataan. Sang tion sang bakasyon sang Paskwa ang mga kabataan halin sa sina nga lugar gindapit. Ang amay ni Tessie, sang nagligad nga mga tuig, may negosyo sang itlog kag ginatipigan niya ang mga manok nga nagapangitlog sa mga balay-manok sa iya duta. Sang gin-untat na ang negosyo, gintinluan nila ang mga balay-manok kag gingamit ini nga temporaryo nga dormitoryo para sa kampo sang kabataan. Ang mga pasilidad malayo gid sa husto, kag diutay ang kapasidad; pero higayon ini agod madala ang pila sang mga kabataan sa idalom sang impluwensya sang Ebanghelyo. Sa bag-o nga mga tuig ang kampo sang kabataan ginbalhin sa bag-o nga campsite kag mas malapad na ang iya naabot kag mas maayo ang mga pasilidad.

Sang una kinahanglan kami mag-abang sang mga pasilidad sang kampo pero subong yara na kami sa kahimtangan nga paabangan ang kampo sa gin-aprobahan nga evangelical nga mga organisasyon sa mga tion nga kombinyente sa amon kaugalingon nga grupo. Ini nagadala sang diutay nga kita agod makabulig sa pag-atipan kag pagpaayo. Sa sulod sang tuig ang kampo masunson nga ginagamit para sa mga komperensya sang isa ka gab-i ukon sang weekend. Kada

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

tuig may komperensya sang mga lalaki nga ginahiwat sa isa ka holiday. Ang mga lalaki halin sa lain-lain nga tilipon nagatipon para sa tion sang paghimbon kag pagtudlo sa Pulong sang Dios. Ang mga topiko nga ginapili masunson praktikal agod makabulig sa kabuhi sang lokal nga simbahan, pareho sang Ang Pagpili kag Hilikuton sang mga Gulang; Disiplina sa Lokal nga Simbahan; ukon ang Panihapon sang Ginoo, kon ano ang kahulugan sini kag kon paano ini dapat ihiwat.

Sa bag-o nga mga tuig may mga komperensya sang mga babayi. Ang mga bana ginalaygayan nga sila anay ang mag-atipan sang balay sa sulod sang duha ka adlaw agod ang ila mga asawa hilway nga makaupod sa sini nga mga komperensya. Indi lang ini daku nga tion sang paghimbon samtang nagatipon sila halin sa lain-lain nga lugar kundi tion man sang pagtuon. Diri man ang pagtudlo praktikal parte sa lugar sang mga sisters sa lokal nga simbahan kag sa balay. Ang iban nga grupo pareho sang Boy's Brigade, Pioneer Girls, kag mga fellowship sang pamatan-on nagagamit sang kampo para sa pila ka espesyal nga pagtipon. Pagkatapos sang pila ka tuig nga paghulat, sang 1982, may ngalan nga ginpili halin sa pila ka suhestyon. Ginatawag na ini subong nga "Emmaus Bible Camp." Pangamuyo sang tanan nga upod nga ini nga kampo matuod gid nga mangin pareho sang dalan pakadto sa Emmaus, isa ka lugar diin ang mga tawo makatuon maglakat upod kay Cristo kag magpamati sa Iya pagtudlo.

Halin sang makuha ang propiedad sang kampo ang mga brethren may palanan-awon nga gamiton man ini para sa isa ka Bible school. Madamo nga maayo nga Bible school kag seminaryo sa Pilipinas. Apang, denominasyonal man ukon indi, wala sila sa kahimtangan nga itudlo ang kamatuoran sang Bag-o nga Kasugtanan pareho sang amon paghangop sini. Labaw pa, sa amon eksperyensya ang pila sang amon mga pamatan-on nga nag-eskwela sa amo sina nga mga eskwelahan nagaganyat sa iban nga mga grupo. Kon tanyagan sila sang pagpili sa regular nga sueldo ukon sa pagsalig sa Ginoo para sa ila mga kinahanglanon, ang nauna kon kaisa daw mas makaganyat. Ang una nga Bible school ginhiwat halin Enero tubtob Marso 1982, nga may 15 ka estudyante. Ang pila sini mga ginpadala nga manugbulig nga nagbatyag sang kinahanglanon nga dugangan ang ila ihibalo sa Pulong. Ang iban halin sa lain-lain nga tilipon, ang pinakagulang sa ila isa ka retirado nga soldado halin sa Baguio. Tungod nga ang sadsaran sang edukasyon sa Pilipinas sa Ingles, madamo nga Bible school ang nagagamit sina nga lenguahe. Ang isa sa mga rason sini amo

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga ang ila mga estudyante halin sa lain-lain nga lugar sang lenguahe. Ang problema nga resulta sini amo nga masunson ang mga estudyante nabudlayan sa pagpahayag sang mga konsepto sang teolohiya sa ila kaugalingon nga lenguahe. May mga tion nga ang mga manugwali naghambal sang isa ka butang sa Ingles kag nagbalikid sa akon, "Paano ina ihambal sa Tagalog?" Gani sa amon gamay nga eskwelahan ang pagtudlo sa Tagalog. Sa ulihi, ginalauman nga mapauswag ang eskwelahan nga mangin full term nga eskwelahan, nga ginagamit ang mga pasilidad sang kampo kon indi regular nga tion sang kampo.

Pero ining tanan nga mga hilikuton wala sing pulos kon wala sing espirituhanon nga resulta sa kabuhi sang mga lalaki kag babayi. Matuod gid nga may amo sina nga mga resulta nga amon ginadayaw ang Ginoo. Sa isyu sang KAMANGGAGAWA sang Mayo-Hunyo 1973, makita naton ang mga panaksi pareho sini. Halin sa isa ka dalaga sa San Juan: "Ini nga kampo daku gid nga bugay sa akon. Sang nagkari ako, nagkari ako nga may gutom nga tagipusuon para sa matuod nga Kristiyano nga paghimbon. May pila ako ka pamangkot nga nagapalibog sa akon. Ang akon mga pamangkot nasabat diri kag nakuha ko ang akon gusto—paghimbon sa tunga sang mga Kristiyano nga ka-edad ko. Makapaayawhag ini kay ginpaambit ini sa Ngalan ni Jesus."

Ari ang badbad sang isa ka panaksi sa Tagalog sang isa ka pamatan-on nga lalaki halin sa Sumapa nga amo ang pinakamalapit nga tilipon sa kampo: "Diri nakita ko ang matuod nga kasiguruhan sang akon kaluwasan. Gintugyan ko ang akon kabuhi sa Iya kag nahibaluan ko nga kon matutom ako, magadaug ako sa akon pagtuo sa tanan nga tion."

Isa ka dalaga halin sa Caloocan City ang naghatag sini nga panaksi: "Halin ako sa pamilya nga Romano Katoliko, gani wala ako sing nahibaluan parte sa kaluwasan. Paagi sa personal nga panaksi sang akon counselor kag sang mga mensahe nga ginhatag, nakilala ko si Jesucristo kag gintugyan ko ang akon kabuhi sa Iya nga subong akon Ginoo. Malipayon gid ako! Salamat sa Dios sa mga kampo pareho sini."

Wala gid sing duda nga ang ministeryo sang kampo nangin kag magapadayon nga bilidhon nga bulig sa pagpauswag sang hilikuton sang Ginoo kag sa pagpabakod sang katawhan sang Dios sa ila labing balaan nga pagtuo. Ini, siempre, nagadala sa espirituhanon nga pagtubo kag sa pag-uswag sang lokal nga mga simbahan.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 25

Paghimbon sa Ebanghelyo

"Matutom ang Dios, nga nagtawag sa inyo sa paghimbon upod sa Iya Anak nga si Jesucristo nga aton Ginoo." (1 Cor. 1:9)

Ato nga bantog nga manunulat sang debosyonal kag manugwali sang nagligad nga henerasyon, si Dr. F. B. Meyer, nagsulat sang isa ka tion, "Bisan handa ako nga ihalad ang akon kusog sa mga kaupod ko sa akon ginapatihan, indi ako magpaubos nga mangin denominasyonalista lang kag ang pinakadaku ko nga ginapabugal amo ang pagkautod sa tanan nga nagahigugma sa Ginoong Jesucristo sa kasinsero." Ang mga pamatyag pareho sina siguro mas makaganyat sa mga yara sa lugar sang misyon diin tungod sang kahimtangan nadala kita sa direkta nga kontak sa mga yara sa iban nga Kristiyano nga grupo. Bisan indi kita handa nga bayaan ang mga kamatuoran nga ginatudlo sang Kasulatan, makapakighimbon kita sa mga anak sang Dios nga basi indi pirme nagabaton sang pila sina nga mga kamatuoran. Ang kamatuoran sang pagpain mahimo nga tuman kalayo kon magadala ini sa aton sa pagdumili sa bisan ano nga paghimbon sa mga anak sang Dios. Ang amo sina nga paghimbon indi buot silingon nga ginauyunan naton ang tanan nila nga paagi sang pag-alagad ukon ang ila paghangop sang Kasulatan. Mga alagad sila sang Ginoo kag sa Iya sila magasabat, indi sa aton. Nahibaluan sang Apostol Pablo nga ang iban nagawali sang Ebanghelyo sa sayop nga kabangdanan, pero nalipay sia nga ginawali ang Ebanghelyo (Phil. 1:15-18).

Sa amo sini nga espiritu ginkabig nga pribilehiyo ang pag-alagad sa bisan ano nga paagi upod sa madamo nga iban nga organisasyon sa sulod sang mga tuig. Sa malawig ukon malip-ot nga tion may pribilehiyo ako nga mag-alagad sa mga konseho ukon advisory board sang mga grupo pareho sang Christian Literature Crusade, Open Air Campaigners, kag Back to the Bible Broadcast. Sa sulod sang mga 15 ka tuig pribilehiyo ko nga makaupod sa ulihi nga organisasyon, una bilang miyembro sang Philippine Advisory Council, dayon sang na-incorporate ang Philippine Bible Broadcasters nagtipon ako upod sa ila, una bilang miyembro kag dayon bilang consultant tubtob nga nag-resign ako sang Disyembre 1979. Sadto, sa edad nga 81, kinahanglan ko na nga bawasan ang pila sang akon mga hilikuton. Ang amon anak nga si Kenneth subong miyembro na sina nga board.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ang isa ka hilikuton nga wala pa ako mag-resign amo ang advisory board sang Overseas Christian Servicemen's Centers. Sa nagligad nga kapitulo ginsambit ang mga soldado nga nagkari sa amon balay sa mga tuig antes nagbuto ang inaway sa Pacific. May kontak nga nahimo sa pila sining mga lalaki nga nakalampuwas sa inaway, lakip ang mga kampo sang mga bihag sang inaway sa pila ka kaso sa Pilipinas kag sa Japan.

Si Jessie Miller isa sa ila, kag ginsulat niya ang iya estorya sa isa ka tract, "Nine must die." Pagkatapos sang Death March halin sa Bataan yara sia sa kampo sa Tarlac diin ginbahin sila sa mga grupo nga tig-napulo. "Kon may isa nga makapalagyo, ang siyam pagapusilon," siling sang mga Hapon. Ang isa sa grupo ni Jessie nakapalagyo gid kag ang siyam nakita ang ila kaugalingon nga nakalinya sa atubangan sang firing squad. Upod ang tanan nga kalisod sang gutom, kakulang sa sustansya kag balatian, gusto na lang ni Jessie nga tapuson na nila ini. Dayon matapos na ang iya pag-antos—sa balay na upod sa Ginoo. Sa sina gid nga tion naghambal ang Ginoo, "Jessie, handa ka bala nga magbalik diri bilang misyonero?" Daw indi gid ina mahimo pero nagsabat si Jesse, "Huo, Ginoo, handa ako." Naghambal sia nga sa sina nga tion nahibaluan niya nga indi sia mapusil sang mga Hapon! Sa wala nahibaluan nga rason (wala nahibaluan sang tanan luwas kay Jessie) ginmartsa nila ang mga lalaki pabalik sa barracks kag nagsiling, "Buwas." Ato nga buwas wala gid mag-abot!

Pagkatapos sang madamo nga tuig sa kampo sang bilanggo kag mabudlay nga trabaho sa Japan, nag-abot man sa katapusan ang J-Day. Sa pagpauli niya si Jessie nag-eskwela sa Biola kag sa ulihi nagbalik sa Pilipinas bilang misyonero. Pagkaligad sang pila ka bulan nagkadto sia sa Japan agod kuhaon nga iya nobya ang isa ka mataas, blonde kag matahum nga si Netty, nga misyonero didto. Wala madugay pagkatapos sang ila pagbalik sa Manila, may pangayo para sa auxiliary chaplain nga maghiwat sang mga simba para sa isa ka grupo sang U.S. Air Force sa Manila Port Area. Ini nangin pultahan para sa hilikuton sa tunga sang mga soldado, nga ginbugayan gid sang Ginoo sa kaluwasan sang madamo nga lalaki.

Nangin suod kami sa mga Miller sa sini nga bag-o nga hilikuton kag nagbulig sa pagpangita sang lugar para sa servicemen's center kag man sa mga komperensya nga ginhiwat para sa mga soldado. Ini nga hilikuton sang una yara sa idalom sang Far Eastern Gospel Crusade nga diin ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

mga Miller nagaalagad sadto. Apang, tungod nga ini nga klase sang paninguha wala sa ginplano nga hilikuton sini nga misyon, nagkasugot ang tanan nga dapat ini mangin bulag nga hilikuton. Samtang nagabakasyon kami sang 1953-54, gindapit ako nga magkadto sa Chicago para sa isa ka komperensya upod ang mga Miller kag ang pila sang mga soldado nga naluwas. Paagi sa kaayo sang OMF gintugutan kami nga magtipon sa ila balay didto sa sulod sang pila ka adlaw. Ini nga tion gingamit sa pagtukod sang mga tulumuron kag sa paghimo sang konstitusyon para sa Overseas Christian Servicemen's Centers, Inc.

Sa sulod sang mga tuig ini nga hilikuton ginbugayan gid sang Dios. Ang pila sang mga lalaki nga una nga naluwas paagi sa sini nga hilikuton may daku nga bahin sa pagtubo sini. Si Dick Patty nga anay yara sa isa ka center sa Oxnard, California, nagkari agod magbukas sang center sa Olongapo kag sang ulihi magpatindog sang center malapit sa gawang sang Subic Naval Base. Sang ulihi, may balay nga ginbuksan malapit sa Clark Air Force Base. Madamo gid ang mga lalaki nga ang ila kabuhi nabag-o paagi sa pagkilala kay Cristo sa sini nga mga center. Ang isa ka lalaki isa ka tipikal nga daan nga soldado nga ang iya guya nagapakita sang epekto sang iya malaw-ay nga kabuhi. Ang iya paghubog, malain nga mga batasan, kag mahigko nga hambal nabag-o tanan sang nagsalig sia kay Cristo. Ang iya asawa indi tumuluo, kag sang nagpauli sia sa iya sa U.S., ginbayaan sia sang iya asawa. "Tuman sia kaayo" para sa iya asawa!

Ang Manila Center ginsirhan pero may isa pa nga ginbuksan sa Cavite malapit sa Sangley Naval Base. Sang ina nga pasilidad gintugyan sa Gobyerno sang Pilipinas, ato nga center ginsirhan. Pero sa mga tuig nga bukas ini, madamo ang ginbugayan. Ang isa ka lalaki didto nagsiling nga tumuluo sia halin sa isa ka tilipon sa Eastern U.S. Nagtambong sia sa Sunday school, kag nagtambong sa summer camp diin ginpahayag niya ang iya pagtuo kay Cristo. Sang ulihi ginbawtismuhan sia kag ginbaton sa paghimbon antes sia nagkadto sa luwas sang pungsod. Isa ka gab-i sa Cavite, nagmasakit sia. Samtang nagahigda sia sa iya bunk nadumduman niya ang bersikulo, "Ang natawo sa unod, unod; ang natawo sa Espiritu, espiritu." Narealisar niya nga bisan ginpadaku sia nga Kristiyano, nagpahayag sang pagtuo, ginbawtismuhan kag ginbaton sa paghimbon sang simbahan, sa matuod wala gid sia natawo liwat. Ginhusay niya ina

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga butang sadto nga gab-i, kag ang pagbag-o sang iya kabuhi pagkatapos sina klaro gid.

Ang hilikuton sa tunga sang mga soldado sa luwas sang pungsod isa ka hilikuton nga nagabag-o-bag-o sa duha ka paagi. Una, ang mga tawo sang militar may limitado nga termino sang serbisyo sa luwas sang pungsod, kasagaran mga duha ka tuig. Ang mga center nga para sa Navy mas nagabatyag sini kay ang mga barko nagaabot kag nagahalin. Sa amo sina ka madasig nga paghulag indi mahimo nga makapatubo sang hilikuton upod ang amo man nga mga tawo. Sa pihak nga bahin, ang mga pagbag-o sa pulitika kag inaway nagabag-o sang hulag sang militar. Sang Vietnam War, ang OCSC nagbukas sang mga center sa Vietnam, Thailand, kag Taiwan; pero ini tanan ginsirhan sang tion sang pag-atras sang militar sa sini nga mga lugar. May mga center nga ginpadayon sa Japan kag Korea nga ang tulumuron amo ang paghatag sang "balay nga malayo sa balay" para sa mga soldado nga lalaki kag babayi. Sang una nga mga tuig sini nga hilikuton kalabanan mga lalaki ang naabot pero subong may madamo na nga babayi.

Daku gid ang amon kasubo sang ginsirhan ang Hospitality House sa Clark sang ulihi nga bahin sang 1981, wala pa madugay pagkatapos nila ginsaulog ang 20 ka tuig sa sina nga lugar. Ang ginaabangan nga lugar ginbaligya sang tag-iya, kag ang pagtinguha nga makapangita sang iban nga nagakaigo nga lugar wala nagmadinalag-on. Ang isa pa ka rason amo nga may pila ka grupo nga konektado sa simbahan sa palibot sadto nga Air Force base nga nagaatipan na sa mga Cristiano nga lalaki. Sang una nga mga adlaw sini nga hilikuton, ang panguna nga gintutokan amo ang Far East, pero subong yara na ini sa mga pungsod sa Europa kag pila man sa United States. Isa ini ka kalipay kag pribilehiyo para sa amon nga may bahin kami sini nga hilikuton nga gingamit sang Dios sa kaluwasan sang madamo nga mga lalaki kag babayi.

Pagkatapos sang World War II, may pila ka pamatan-on nga mga misyonero nga nag-abot sa Pilipinas. Madamo sang mga misyonero antes sang inaway ang wala na nagbalik. Ining bag-o nga mga misyonero nga may magagmay pa nga pamilya madali nga nabalaka parte sa edukasyon sang ila mga kabataan. Pila sa ila ang nagtilaw nga ipaeskwela ang ila mga anak sa public school sang Pilipinas, pero may mga problema diri. May mga problema sa kultura kag sa lenguahe, bisan Ingles ang basehan sang edukasyon. Dugang pa, ang lokal nga kurikulum nagpabudlay sa MK (missionary kid, anak sang misyonero) nga makaangay sa mga eskwelahan sa ila pungsod

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa tion sang furlough.

Ang iban nagtilaw nga tudloan ang ila mga anak sa balay paagi sa bulig sang mga correspondence course. Sa pila ka tuig gingamit namon ang Calvert system nga maayo man gid, pero nagakuha ini sang madamo nga tion sang ginikanan, kag kulang ang pag-inupdanay ukon pagpaindisanay upod sa iban nga kabataan. May pila ka misyon nga may kaugalingon nga mga manunudlo para sa mga kabataan sang ila misyon, pero budlay para sa isa ka manunudlo nga bantayan kag tudloan ang mga bata sa nagkalain-lain nga grado, kag madamo ang ginakulang sa mga bata parte sa sports, musika, kag iban pa nga extra-curricular nga hilikuton.

Madamo na nga tuig ang nagligad, may pila ka misyonero, labi na ang mga British, nga nagapadala sang ila mga anak pauli sa ila pungsod agod mag-eskwela sa mga pribado nga boarding school. Napat-od sini nga maayo ang edukasyon sang mga bata sa ila kaugalingon nga kultura, pero nadulaan sila sang importante gid nga kabuhi sa balay upod sa ila ginikanan. Sa sini nga paagi, masunson indi ini maayo nga kahimusan kay nadula ang pagkasuod sang mga bata sa ila ginikanan. May isa ka anak sang mga misyonero nga ginpaeskwela sa sini nga paagi nga sang ulihi nga mga tuig namangkot sa amon kon ano ang amon ginahimo parte sini nga problema. Ginlaygayan niya kami nga tinguhaan gid namon nga upod namon permi ang amon mga anak. Sanglit nahibaluan ko ang pagkamaluya sang iya kaugalingon nga espirituhanon nga kabuhi, nabatyagan ko nga nagahambal siya halin sa iya kaugalingon nga eksperyensya.

Sang 1955, may pila ka misyonero nga nagtilipon agod hambalan ining importante gid nga kabalaka parte sa ila mga anak (ukon, sa amon kaso, sa amon mga apo). Wala sing duhaduha nga kinahanglan gid ang amo sini nga eskwelahan, pero ang dalagku nga pamangkot amo: Sin-o ang magapadalagan sini, diin maghalin ang kuwarta, kag diin ini dapat ibutang. Parte sa katapusan nga punto, natalupangdan nga ang amo sini nga mga eskwelahan sa mga mainit nga pungsod masami yara sa mga lugar sa bukid diin mas matugnaw kag mas maayo sa lawas ang klima. Gani may pila nga nagsiling nga ang eskwelahan dapat ara sa Baguio, ang lugar sa bukid, 150 ka milya pa-norte sang Manila. Natalupangdan man nga yara didto ang Brent School, isa ka pribado nga eskwelahan sang mga Episcopalian. Ang katapusan nga desisyon amo nga ibutang ini sa isa ka lugar sa palibot sang Manila. Isa ka daku nga rason amo nga madamo nga misyonero ang nagapuyo sa kalapad sang Manila, gani madamo sang mga bata ang makapuyo lang sa ila balay. Isa ka resulta sini amo nga mga isa lang sa tatlo ka bahin sang mga estudyante ang nagaboarding.

Madamo nga eskwelahan para sa mga anak sang misyonero ang ginapadalagan sang isa ka misyon ukon sang isa ka

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

grupo sang mga misyon nga nagabuligay. Buot silingon sini nga madamo sang panguna nga desisyon ang ginakontrol sang mga opisina ukon headquarters sining mga misyon sa ila pungsod. Daku gid nga desisyon nga ang bag-o nga eskwelahan indi padalaganon sang misyon kundi sang mga misyonero mismo. May isa ka board sang mga lalaki (kag sang ulihi upod na ang mga babayi) nga ang mga miyembro sini sila man ang magapili sang ila mga kasunod, kag pilion sila halin sa nagkalain-lain nga misyon nga may mga anak sa eskwelahan. Upod sini, gindesisyunan man nga pangabayon ang mga misyon nga may mga estudyante sa eskwelahan nga magpadala sang mga kwalipikado nga manunudlo nga suportahan sang ila kaugalingon nga mga grupo.

Parte sa kuwarta, siempre, may bayad sa tuition kag sa boarding kag may bayad man sa transportasyon. May dugang pa gid nga bayad agod makabulig sa pagpadaku sang mga pasilidad. Ginpahibalo ang mga kinahanglanon kag nagsugod nga nag-abot ang mga dulot para sa eskwelahan. Wala ko mahibaluan kon sin-o ang una nga nagsugyot sang ngalan nga Faith Academy, pero sigurado gid nga paagi sa pagtuo sa Dios natigayon ang tanan nga klase sang kinahanglanon. Bisan ang pagkuha sang isa ka daku nga utang agod mapatindog ang eskwelahan isa ka buhat sang pagtuo, kay makatilingala gid nga ang isa ka daku nga insurance company magpautang sang amo kadaku nga kantidad sa isa ka grupo sang mga misyonero.

Pribilehiyo ko nga mag-alagad sa una nga Board of Trustees kag isa sa mga una nga incorporator sang 1956 kag 1957. Nakakita ang eskwelahan sang isa ka daan kag daku nga balay sa V. Mapa Street sa Manila. Madamo ang kinahanglan nga kumpunihon, pero sang Hulyo 1958, handa na ini nga mangin eskwelahan para sa 47 ka estudyante kag boarding home para sa 12. Ang daku nga lagwerta nga may pila ka kahoy nga akasya nangin palaruan, bisan indi ini angay para sa madamo nga klase sang sports.

Nagpauli kami para sa furlough halin sang fall sang 1958 tubtob 1959. Sa sina nga tuig nagdaku ang eskwelahan kag kinahanglan nga mag-abang sang isa pa ka balay para sa boarding. Sa sina nga tion, ginapangita ang duta nga mabakal para sa eskwelahan. Daku gid ang bahin ni Leonard sa sini nga pagpangita. May nakita nga duta pila ka milya pa-sidlangan sang Manila sa mas mataas nga lugar. Ang tag-iya nagsiling kay Len, “Kadto kag tan-awa kon ano ang sa banta mo kinahanglan ninyo sa sina nga lugar.” Ginmarkahan ni Len ang mga 12 ka acre, kag sang nagbalik siya sa tag-iya dala ang iya proposal, nagsabat ini, “Ano

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

pa ang ginbilin mo sa akon? Mga bungtod kag mga kanal lang!" Ang iban nagsiling nga malayo gid ini kag budlay abuton. Pero gindesisyunan sang Board nga baklon ina nga duta, kag bilang sabat sa pagtuo gin-aman sang Ginoo ina nga kinahanglanon.

Pagkabalik namon gikan sa furlough, may pila ka misyonero nga nagsaka sa isa sinang mga bungtod, kag sa isa ka simple nga pangamuyo ginhalad nila ini sa pag-alagad sa Ginoo. Wala madugay nag-abot ang mga bulldozer kag gintupi ina nga bungtod. Sa sini nga paagi, may patag nga lugar para sa mga building sang eskwelahan kag sa campus. Ang campus tubtob sa matig-a nga bato, kag nagpanuko pa gani ang Board nga maggasto bisan para sa manipis nga duta sa ibabaw agod tubuan sang hilamon. May magatubo pa bala didto? Daw indi sadto mahimo. Ang mga nagatan-aw sa mga tanom kag mga kahoy nga nagatubo didto subong mabudlayan gid sa paghanduraw kon ano ini sang una. Pero indi bala nga ini isa ka ilustrasyon sang ginahimo permi sang Dios sa kabuhi sang mga lalaki kag babayi kag bisan sang mga kabataan, pareho sang mga nagaeskwela sa Faith Academy? Ang binhi sang Pulong sang Dios nga ginatanom sa matig-a kag mabato nga tagipusuon, ginabisbisan sang pangamuyo kag ginaatipan sang mainit kag mahigugmaon nga pag-atipan, nagapatubo sang alani para sa himaya sang Dios.

May duha ka butang nga may bahin sa pagkuha namon sang daku nga utang sa isa ka insurance company. Una, ang isa sang mga miyembro sang Board isa ka ginatahod gid nga insurance actuary. Kilala siya sang mga opisyal sang insurance company. Kag ang ila presidente nangin kaupod namon sa Los Banos internment camp.

Ang dalan pakadto sa propiedad natigayon sang ang palibot nga lugar ginhimo nga high-class nga residential area, upod ang isa ka golf and country club. Nakabakal ang Faith Academy sang kinamatarong nga gamiton ang ila pribado nga dalan. Sadto nga tion daw mahal gid ang presyo, pero sa paglabay sang mga tuig napamatud-an nga takus ini. Sa sadto nga mga tuig ginpili ako sang Board nga mangin treasurer, pero sigurado gid nga indi tungod sa eksperyensya. Buot silingon sini ang madamo nga dugang nga obra para sa akon samtang ginapatindog ang building. Salamat sa isa ka maayo gid nga bookkeeper, nalampasan ko ina nga kabudlayan. Sadto ginabanabana sang Board nga ang mahimo nga enrollment mga 300, doble sang sadto nga nag-enroll. Sa sining ulihi nga mga tuig ang enrollment sobra na sa 500, gani sa paglabay sang mga tuig

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

daku gid ang pagdaku sini.

May transportasyon para sa mga day student, kag ang isa sang mga una nga bus isa ka jeepney pareho sang mga madamo sa mga dalan sang Manila. Indi makaya sang Faith Academy nga magbakal sang bag-o nga mga bus gani nagbakal sila sang mga segunda mano nga bus, ang iban halin sa surplus sang U.S. armed forces. Siempre, ang amo sini nga mga bus nagaguba man kon kaisa. Ang telepono sang mga misyonero magaring sang aga pa gid, nagapangayo sang bulig nga dal-on ang mga bata sa eskwelahan. Sa sadto nga una nga mga tuig, nakakita kami sang isa ka gamit na nga bus nga daw maayo pa ang kahimtangan. Wala makadesisyon ang Board kon makaya nila ina nga gasto. Upod sang iban pa nga hilikuton sadto, nagaobra ako sang pila ka adlaw kada semana sa isa ka komite para sa pagrebisa sang Bag-o nga Testamento sa Tagalog. Isa ka aga, may isa ka treasurer sang misyon nga nagdaku sa Bible House agod ihatag sa akon ang isa ka tseke para sa Faith Academy halin sa ila misyon. Daku gid ang kantidad, kag samtang nagapauli ako para magpaniudto, nagapangamuyo ako para sa giya kon ano ang akon irekomendar sa Board kon paano ini gamiton. Pag-abot ko sa balay ginsugiran ko si Anna parte sa tseke; nalipay gid ako. Natingala ako sang nagsiling siya, “Ay, para ina sa bus!” Paano siya makadesisyon sang amo sina—indi gani siya miyembro sang Board! Dayon nahibaluan ko nga nagtawag ang dealer parte sa bus. Kinahanglan gid nila sang cash sa sina nga adlaw. Kon makatigayon kami sang cash sa amo man nga adlaw, ihatag niya sa amon ang bus sa mas manubo gid nga presyo, isa gid ka barato. Naghulat anay ang paniudto samtang gintawgan ko ang pila ka miyembro sang Board kag nakuha ang ila pagsugot, dayon gintawgan ko ang dealer kag ginbaton ang iya tanyag. Isa na naman ka sabat sa pangamuyo kag pagtuo.

Ang isa pa ka kabalaka kag ginapangamuyo sadto nga mga adlaw amo ang pagpangita sang tubig. May isa ka manugkutkot sang bubon nga nagtilaw, pero ang tanan nga buho nga iya ginkutkot mamala. Samtang, nagahakot kami sang tubig sa isa ka gamay nga tanker para sa pagtimpla sang semento kag sa kinahanglanon sa pagpatindog. Ginkonsulta ang mga geologist parte sa pagkahimo sang mga bato. Nagreport sila nga may isa ka sapaw sang matig-a nga bato nga wala mahibaluan ang kagamhanon sa idalom sang amon propiedad, gani diutay gid ang paglaum nga makakita sang tubig. Gindala bala kami sang Dios tubtob diri kag gin-aman ang kinahanglanon sa pagpatindog, para lang dal-on kami sa isa ka kahimtangan nga wala sing tubig? Madamo gid nga pangamuyo ang nagsaka sa Dios halin sa bug-os nga komunidad sang mga misyonero. May pila ka tawo nga interesado sa propiedad sa palibot nga nagsiling sa isa ka Cristiano nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

negosyante, “Nagahunahuna bala ining mga buang nga misyonero nga makapungko lang sila sa ibabaw sang bungtod kag makakuha sang tubig paagi lang sa pagpangamuyo?” Huo, wala kami nagapaabot nga magpadala ang Dios sang isa ka Moises kag suguon siya nga hampakon ang bato, pero nagtuo gid kami nga sabton sang Ginoo ang amon mga pangamuyo.

Sa amo man nga tion may pila ka abyan halin sa U.S. nga nagbisita sa amon. Ining utod, nga interesado gid sa misyon, isa ka madinalag-on nga builder kag contractor. Sang gindala siya ni Ken kag Elaine sa obra sa Faith Academy, nabalaka siya gamay sa mga paagi nga ginagamit sang mga Pilipino nga mamumugon. Sang nahibaluan niya nga wala pa gihapon kasiguruhan parte sa tubig, nagsugod man siya maghunahuna nga kami “mga buang nga misyonero.” Para sa iya, dapat sigurado na kami sa tubig antes kami magsugod sa pagpatindog. Ining utod may eksperyensya man sa pagbuho sang bubon, kag ginsugyot niya nga magbuho sa malapit sa northwest nga pamusod sang propiedad. Amo ina ang nangin aman sang Ginoo para sa tubig sadto nga tion.

Pila ka tuig sang ulihi, ina nga una nga bubon wala na nagahatag sang igo nga tubig para sa nagadaku nga kinahanglanon. Gani liwat ang tubig nangin madali gid nga ginapangamuyo. Sa pila ka tion ginpangabay ang mga bata nga magdala sang ila kaugalingon nga ilimnon nga tubig kada adlaw. May isa pa ka buho nga ginbuho. May nakita nga tubig pero wala mahibaluan kon pila. Gindesisyunan nga kutkuton pa sing mas madalom pero wala madugay naigo na naman ang matig-a nga bato. Sang ginpalapad ang buho agod mapadaku ang ara didto, napamatud-an nga mas madamo pa ini sang sa ginpaabot. Liwat nagdaug ang pagtuo sa Faith Academy.

Sang nagbalik kami sa Pilipinas sang 1970, pagkatapos sang furlough, nagkadto kami sa Baguio sa duha ka tuig agod magbulig sa pag-atipan sang hilikuton didto. Si Ken kag Mary Lou Engle, nga amo ang nagsugod sina nga hilikuton, magapauli para sa isa ka malawig nga furlough. May mga pamatan-on nga Cristiano nga kinahanglan atipanon. Samtang didto kami, sang Nobyembre 1970, may isa ka mabaskog gid nga bagyo nga naglabay sa palibot sang Manila. Indi namon makontak ang amon pamilya sa telepono kay nagkapukan ang mga linya. Sa balita, nahibaluan namon nga natumba ang television tower malapit sa amon balay; dayon may balita kami paagi sa radio contact sang mga misyonero nga maayo ang kahimtangan sang amon pamilya bisan may pila ka kahoy nga natumba sa amon balay. Kag may daku man nga kahalitan sa Faith Academy. Napat-od ini sang isa ka

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

litrato sang eskwelahan sa isa ka pamantalaan, nga nag-abot sa amon pila ka adlaw sang ulihi.

> *Ang mga Brooks ang nag-atipan sang pamatan-on pa nga simbahan sa Baguio samtang yara sa Kansas ang mga Engle. Tan-awa ang "Mary Lou, Mary Lou" kag ang "Brigade Boys and Baguio" sa Ikawalo nga Tomo.*

Sang ulihi nahibaluan namon nga ang atop sang gymnasium ginpalid sang hangin kag duha ka dingding ang naguho. Kag ang bahin sang atop sang academic building nadula man kag nahumod sa ulan ang mga libro sa library, upod pa ang iban nga kahalitan. Ang mga eskwelahan ginasirhan dayon kon ginabayaw ang typhoon signal #2 kag #3, gani ang mga boarding nga kabataan lang ang yara sa mga dorm. Ang balay diin si Len kag Esther amo ang mga house-parent nagatindog sa kilid sang bungtod. May isa ka balkon nga nagalaba sa bug-os nga kalawigon sang balay nga nagaatubang sa garden kag sa swimming pool. Ang mabaskog nga hangin nagbayaw sang atop sang balkon, upod ang mabug-at nga mga sablayan nga nagasuporta sini, kag ginhaboy ang bug-os nga butang sa ibabaw sang balay pakadto sa driveway sa likod. Halos indi patihan ang kabaskog sang hangin. Duha ka pickup nga may kadena halos indi makahulag sina nga mga sablayan sa driveway. Ang isa sang mga plate glass nga puertahan pakadto sa balkon nabuka. Sa kaayo sang Dios, si Marilou, ang amon apo nga babayi, nakatalikod sang tion nga naigo siya sang puertahan. Grabe ang iya samad pero mas malain pa kuntani kon naigo siya sa nawong. Sanglit natumba ang mga kahoy kag mga poste, budlay gid nga madala siya sa ospital para matatapan.

Masami ang makahalit nga mga bagyo nagalabay sing madasig. Gani ang masunod nga adlaw masanag kag mainit samtang ang komunidad sang mga misyonero nagtilipon agod magbulig. Ang mga bata nagbuyagyag sang mga libro sang library agod mamala samtang ang mga hamtong nagsugod sa paghawan sang mga nagkalat. Samtang nagalapta ang balita parte sa daku nga kahalitan, nagbaha ang bulig nga materyales kag kuwarta halin sa lokal nga mga donor kag halin sa gwa sang pungsod. Ang U.S. Navy nagpadala sang mga materyales para sa relief kag mga mamumugon halin sa Subic Navy Base paagi sa helicopter. Ini nga bulig nakapahimo nga mapatindog liwat ang eskwelahan nga may pila ka bahin nga magahimo sini nga indi na madali mahalitan sa palaabuton.

Madali sukton ang materyal nga mga kadalag-an pero budlay takuson ang tanan nga espirituhanon nga kaayuhan. Bisan pa, wala sing duhaduha nga daku gid ang ulihi. May mga tion sang pagbag-o kag pagpakamaayo sa kasaysayan sang eskwelahan. Ang mga kabuhi ginhangkat kag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nabag-o. Ang pagtuo ginpabaskog, kag ang pag-inupdanay sang mga misyonero halin sa nagkalain-lain nga grupo ginpalig-on. Madamo sang mga graduate sang high school ang sang ulihi nga mga tuig nag-alagad sing full-time sa Ginoo, kag ang iban sa ila nagbalik pa gid agod mag-alagad sa Faith Academy. Ginakabig namon nga pribilehiyo nga may diutay kami nga bahin sini nga hilikuton sang pagtuo.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 26

Mga Kaupod nga Mamumugon kay Cristo

"Gani, mga kautoran ko nga hinigugma gid kag ginahidlaw ko, kalipay ko kag korona ko, magpabilin kamo nga malig-on sa Ginoo, mga hinigugma ko." (Phil. 4:1)

Wala sing duhaduha nga ginpabilhan gid ni Apostol Pablo ang pag-upod sang iban nga nag-alagad upod sa iya sa hilikuton sang Ginoo. Masunson nagsulat siya parte sa iya "mga kaupod nga mamumugon," "mga kaupod nga alagad," kag "mga kaupod nga soldado." Kon nagalakbay siya, talagsa lang siya nga nagaisahanon, kag ang iya mga kaupod masami indi mga Judio pareho niya; mas masunson mga Gentil sila halin sa nagkalain-lain nga lugar. Sang isa ka tion, ang grupo ginhimo sang mga lalaki halin sa lima ukon anom ka komunidad (Acts 20:4). Sang ginbilin siya nga isahanon sa Atenas, mabatyagan naton ang iya kasubo sang nagpadala siya sang pulong nga si Silas kag Timoteo magsunod sa iya sa labing madali. Ang Kasulatan wala nagapakita sang isa ka tawo nga nagaisahanon sa hilikuton sang Ginoo, luwas lang sa talagsahon nga mga kahimtangan. Indi kita dapat mangin indibidwalistiko gid sa aton pag-alagad sa Ginoo. Sang ginpadala ni Cristo ang Napulog-duha kag ang Kapitoan, nagpanaw sila nga tig-duha-duha (Mark 6:7; Luke 10:1).

Gani sa paglabay sang mga tuig nagapasalamat gid kami sa amon mga kaupod nga mamumugon. Siempre, kon magmatuod kita, dapat namon kilalahon nga kon kaisa may mga sayop nga paghangpanay kag mga indi pag-inuyonay. Subong, kon tan-awon liwat, madali makita kon paano kuntani ang mga butang nadumalahan sing mas maalam kag mas mainayuhon. Pero kon tan-awon sing husto, kilalahon namon nga ang pag-inupdanay kag pagbinuligay mas daku gid sang sa bisan ano nga kabudlayan.

Nahambal na ang pila sang amon kaupod nga mga misyonero, kag kon may mga ngalan nga wala nahambal, indi ini dapat hangpon nga wala namon sila ginapabilhan. Masunson gindayaw namon ang Ginoo para sa maayo gid nga pagbinuligay sang mga misyonero sang amon grupo diri sa Pilipinas, pero subong tion na nga hambalon ang isa pa ka grupo sang mga kaupod nga mamumugon; amo ini ang mga kautoran nga lalaki kag babayi sa sini nga pungsod nga gintawag sang Ginoo sa full-time nga pag-alagad para sa Iya. Pareho ni Pablo, ginahigugma namon sila kag ginahidlaw.

Sa mga tuig antes sang World War II, kon kaisa may bulig kami halin sa mga estudyante sang Bible school samtang ginahimo nila ang ila praktikal nga obra

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nga mga hilikuton. Daku gid masami ang ila bulig, pero sa kabilugan ang tanan nga gasto ginaabaga sang misyonero. Indi ini ang pinakamaayo nga kahimtangan. Wala pa sing full-time nga ginpadala nga mamumugon kay ang hilikuton yara pa sa umpisa sa palibot sang San Juan. Pero permi namon nga ginahunahuna ang isa ka matuod gid nga lokal nga hilikuton nga mapadayon sang mga tumandok sang pungsod. Ini nga panan-awon nagakinahanglan sang tatlo ka butang: ang pagpatindog sang malig-on nga lokal nga mga simbahan, mga lalaki kag babayi nga gintawag sang Dios nga ihatag ang ila kaugalingon sing bug-os sa hilikuton sang Ginoo, kag ang pagpadala kag pagsuporta sa amo sini nga mga mamumugon sang lokal nga mga simbahan.

Madamo nga pagtudlo parte sini ang kinahanglan nga nakasandig sa Pulong sang Dios, nga bag-o pa sa madamo nga lokal nga simbahan. Ini nga panan-awon lain gid sa mga naandan nga ginahimo sa Cristiano nga hilikuton. Ang naandan amo nga ang isa ka pamatan-on magakadto sa Bible school ukon seminaryo kon gusto niya mag-alagad sa Ginoo. Ang iban sinsero gid nga gusto maghimo sang bisan ano para sa Ginoo samtang ang iban indi gani sigurado sa ila kaluwasan pero nagahunahuna nga ang Bible school mas madali nga dalan pakadto sa edukasyon. Ang iban nagasunod sa gusto sang ila ginikanan, pero diutay lang ang may suporta sang ila kaugalingon nga simbahan. Gani ang mga Bible school nangin lugar diin ang mga misyon ukon simbahan nga nagakinahanglan sang mamumugon nagapangita sang tawo. Ginahunahuna nga ang isa ka graduate sang amo sini nga eskwelahan handa na gid para sa Cristiano nga pag-alagad. Gani, tatlo ka bahin sang pagtudlo ang kinahanglan.

Una, ang lokal nga mga simbahan kinahanglan tudloan nga ang mga tawo lang nga matin-aw nga gintawag sang Dios ang dapat magsulod sa full-time nga pag-alagad sa Ginoo nga wala sing iban nga obra. Luwas sa personal nga kombiksyon sang tawo parte sa amo sini nga pagtawag halin sa Dios, kag matin-aw nga giya halin sa Espiritu Santo, kinahanglan may makita nga pamatuod sini sa iya kabuhi bilang Cristiano. Dapat may makita nga dulot halin sa Dios kag ini nga dulot ginagamit niya sa lokal nga simbahan. Kon indi niya mapakita ang iya kaugalingon sa iya kaugalingon nga tilipon, indi siya dapat magpaabot nga ipadala nila siya bilang alagad sang Dios.

May naandan nga hunahuna nga ang mga misyonero kag full-time nga mamumugon

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kuno mas mataas sa espirituhanon, nga may pinasahi sila nga pribilehiyo sa pagtuman sang kabubut-on sang Dios. Nga kon ang isa ka tumuluo bug-os nga nagpasakop sa Ginoo, bayaan niya ang iya obra agod ihatag ang iya tion sa hilikuton sang Ginoo. Indi ini permi amo. Ang pinakaimportante sa kabuhi sang bisan sin-o nga tumuluo amo nga himuon niya ang kabubut-on sang Dios para sa iya bilang isa ka tawo. Sigurado gid nga para sa iban, kabubut-on sang Ginoo nga magpabilin sila sa ila propesyon ukon obra, bisan ano pa ini (1 Cor. 7:20). Siempre indi kabubut-on sang Ginoo nga magpabilin ang bisan sin-o sa isa ka kahimtangan nga makahalit sa iya Cristiano nga pagpamatuod. Ang Ginoong Jesus nagatuman man sang kabubut-on sang iya Amay sang nagpuyo Siya nga wala ginakilala bilang isa ka panday sa Nazaret, pareho sang Iya pagtuman sang Iya hilikuton sang pagtubos. Kon wala Siya nagkabuhi sa kabubut-on sang Amay sa Nazaret, indi Niya matuman ang mas daku nga katuyuan sang Iya kabubut-on sa Calvario.

Ikaduha, ang isa ka gusto mangin mamumugon kinahanglan may pag-upod kag pagpadala sang mga gulang kag mga tumuluo sa iya kaugalingon nga lokal nga simbahan. Kon may espirituhanon sila nga paghantop, makilala nila indi lang ang mahimo niya nga ikasarang kundi pati ang paggiya sang Ginoo sa kabuhi sinang tawo. Sa pila ka kaso mahimo nga giyahan sila sang Ginoo nga sila mismo ang mauna sa pagpalig-on sa amo sini nga tawo. Sa pihak nga bahin, makita man nila kon may kakulangan sa pagkaangay ukon kon may sayop sa ginahunahuna nga giya sang Ginoo. Kinahanglan suod gid ang pag-upod sang mga gulang kag sang mga kandidato agod magkahangpanay sila parte sa kabubut-on sang Ginoo.

Ining espirituhanon nga paghantop sang mga gulang ginapatubo paagi sa pangamuyo kag sa pagkilala sa Kasulatan. Ang iban nadulaan sang kaisog kay kulang ang paghantop sang mga gulang kag gani nagapanuko sila sa pagpadala sang isa ka mamumugon. Pero mas masunson, ining kakulangan sang paghantop nagresulta sa pagpadala sang mga tawo nga indi pa handa ukon wala gintawag sang Dios. Kinahanglan pa gihapon ang pagtudlo parte sini nga topiko sang pagpadala sang mga mamumugon. Amo ini ang topiko nga ginhambalan kag gintudlo sa pila ka conference sang mga lalaki kag sang mga gulang sa Pilipinas.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ikatlo, kinahanglan may pagtudlo parte sa pagsuporta sang mga mamumugon, kag may duha ka bahin ini. Para sa mamumugon, kinahanglan matin-aw sa iya nga magasandig siya sa Ginoo para sa iya suporta. Bisan ang mga tilipon kag ang katawhan sang Ginoo amo ang mga alagyan nga gamiton sang Ginoo, kinahanglan magtulok siya permi sa Ginoo bilang ginahalinan. Kon kaisa, matuod, ang mga alagyan nasampongan kag ang kinahanglan nga suporta wala nag-abot sa husto nga paagi; pero ang Ginoo nagpromisa nga aman ang aton mga kinahanglanon kag indi Siya mapaslawan kon sa Iya ang aton pagsalig. Kag ang lokal nga mamumugon indi man dapat magsandig sa dumuluong nga misyonero. Indi gid mangin matuod nga lokal ang hilikuton kon ang iya suporta halin sa kuwarta sa gwa sang pungsod. Wala ini nagasiling nga indi mahibaluan sang dumuluong nga misyonero ang mga kinahanglanon sang lokal nga mamumugon, ukon nga indi siya magahatag para sa sini nga mga kinahanglanon. Kag wala man ini nagasiling nga indi gid dapat magpadala sang mga dulot halin sa gwa sang pungsod agod buligan ang lokal nga mga mamumugon. Pero sa kabilugan, mas maayo nga ining mga dulot, halin man sa misyonero ukon sa mga tawo sa iban nga pungsod, ipaagi sa lokal nga mga simbahan ukon sa isa ka pondo nga ginadumalahan sang lokal nga mga gulang agod ipanagtag ang mga dulot, suno sa ginpatuyuan ukon suno sa giya sang Ginoo.

Upod sini nga bahin sang pagtudlo, may iya man kapareha, ang pagtudlo sa mga tumuluo kag mga tilipon nga maghatag. Samtang ang mamumugon nagatulok sa Ginoo para sa iya suporta, ang kuwarta indi nagaulan halin sa langit pareho sang manna sa kamingawan. Kinahanglan maghalin ini sa bulsa sang katawhan sang Ginoo. Samtang ang mamumugon nagakabuhi paagi sa pagtuo, ang mga tumuluo dapat maghatag paagi sa pagtuo. Madamo sang mga tilipon ang magagmay kag ang mga tawo diutay lang ang kita. Gani may hilig nga likawan ang responsibilidad sa paghatag, nagalaum nga iban na lang ang magaabaga sang palas-anon. Pero masunson naeksperyensyahan nga kon ang isa ka tawo ukon isa ka tilipon magsugod sa paghatag, bisan diutay lang, natingala sila nga mas madamo pa ang ila mahimo upod ang bulig sang Ginoo sang sa ila ginpaabot. Sa hunahuna, kon napulo ka pamilya ang maghatag sang ikapulo sang ila kita, igo na ina sa pagsuporta sang isa ka mamumugon nga pareho ang pagkabuhi. Pero dapat man naton kilalahon nga para sa isa ka imol nga pamilya nga nagapadaku kag nagapaeskwela sang mga kabataan, ang paghatag bisan sang ikapulo isa ka matuod nga hilikuton sang pagtuo.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sa sini nga butang sang suporta, basi permi may kabudlayan parte sa indi pagkapareho sang lokal kag sang dumuluong nga mga mamumugon. Daw wala sing madali nga solusyon sa sini nga problema. Sa isa ka bahin, ang dumuluong may kaayuhan sang sa lokal nga mga kautoran. Didto sa iya pungsod madamo nga tilipon luwas sa nagpadala sa iya. Paagi sa mga sulat kag mga magasin parte sa misyon, nakilala ang mga misyonero sa malapad nga lugar. Ang lokal nga mamumugon wala sining malapad nga mga suportador, kag ang kadamuan sini indi man pareho ka manggaranon sang mga tawo sa pungsod sang misyonero. Ang indi pagkapareho sang suporta nagahatag sang problema sa misyonero kag sang indi pagkakontento sa bahin sang lokal. Kilalahon naton nga kon kaisa nagagrabe pa ini tungod sa pagpabugal sang pila ka misyonero. Naanad siya sa mas mataas nga pagkabuhi kag may mga gamit kag mga salakyan nga indi makaya sang lokal nga mamumugon nga baklon ukon atipanon. Diutay lang sang lokal nga mga mamumugon ang nakahibalo nga ang misyonero basi mas simple pa ang pagkabuhi sang sa kon yara siya sa iya pungsod kag may sekular nga obra. Ang makita lang nila amo nga ang misyonero mas mataas ang pagkabuhi sang sa madamo nga tumandok. Siempre, bisan sa lokal nga mga Cristiano may kalainan man. Masami indi maalam ukon indi mahimo, tungod sa ikaayong lawas kag sa pamilya, nga ang misyonero magkabuhi gid sing bug-os pareho sang mga tumandok. Kinahanglan may pila ka pag-adjust sa pagkaon, sa kalimpyo, kag sa puluy-an.

Pagkatapos sang amon pagbalik sa Pilipinas sang 1949, nagdesisyon si Eleazar Alfonso nga magkadto sa Bible school. Nagdaku si Eleazar sa San Juan kag apo siya ni Timotea nga nahambal na sa nagligad nga mga kapitulo. Masunson siya nagapangamuyo nga ang iya mga apo nga lalaki magahatag sang ila kaugalingon sa pag-alagad sa Ginoo. Nagsiling sa akon si Eleazar nga gusto niya ako buligan sa pag-alagad sa Ginoo kay sadto nga tion madamo gid ang amon ginahimo. Samtang yara siya sa Bible school, nakilala niya kag nahigugma siya sa isa pa ka estudyante, si Aurora Valdez. Pagkatapos sang graduation, nagpakasal sila kag nagpuyo sang pila ka tion sa balay sang babayi sa Cotabato sa isla sang Mindanao. Sang 1957, nagbalik sila sa San Juan kay nagatuo sila nga kabubut-on sang Ginoo nga mag-alagad siya sa Iya didto. Nalipay ang mga gulang nga ipadala sila bilang mga una nga full-time nga lokal nga mamumugon, bisan pa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kulang ang ila matanyag nga suporta. Bisan pa, natalupangdan nga halin sadto nga tion, padayon nga nagtaas ang paghatag sa San Juan Chapel. Ang katawhan sang Ginoo nagsabat sa hangkat. Nagpadayon ini sa paglabay sang mga tuig samtang nagadugang ang responsibilidad sa pagbulig sa mas madamo nga mamumugon. May mga tuig nga ang 75% sang bug-os nga ginhatag didto ginhatag para sa suporta sang lokal nga mga mamumugon.

Indi talagsahon nga ang mga Pilipino makahambal sang duha ukon tatlo ka lenguahe, labi na kon nagapuyo sila sa lugar diin nagasimpon ang mga lenguahe. Madamo man ang makahambal sang Ingles, depende kon tubtob diin ang ila edukasyon. Si Eleazar makahambal sang Tagalog, Pampangan, kag Ilocano luwas sa Ingles. Ginhatagan siya sang Ginoo sang dulot sa pagwali kag labi gid ini nga makita sa iya pagwali sang Ebanghelyo. Kalipay gid nga mabatian siya nga nagawali sa gwa sa atubangan sang madamo nga tawo. Sa pila ka tion nagbulig man siya sa Every Home Crusade sa pagpanagtag sang literatura. Samtang ginahimo niya ini nga ministeryo, nakit-an niya ang grupo sa Tarlac nga nangin tumuluo paagi sa mga kurso sang Bible School of the Air. Nabatyagan namon nga daku gid nga kadulaan sa hilikuton sang Ginoo sa Pilipinas sang, sang 1968, nagdesisyon si Eleazar nga magkadto sa United States kag sang ulihi nagsunod didto ang iya pamilya.

Nalampasan ni Zaqueo ang kabudlayan sang iya kalip-ot paagi sa pagsaka sa kahoy. Basi nagsaka man sa mga kahoy si Stimson Alviar; wala ko mahibaluan. Pero nahibaluan ko gid nga nalampasan niya ang problema sang iya kalip-ot sa iban nga mga paagi. Sang wala pa siya naluwas, isa siya ka boksingero, featherweight siguro, kag nagaatipan man sang mga kabayo nga ginasakyan sang isa ka manggaranon nga tag-iya sang duta! Basi tungod sa iya gamay nga lawas nagapareho siya sa isa ka jockey! Subong si Stimson ang pinakagulang sa lokal nga mga mamumugon kag ginatahod gid kag ginahigugma sang iya mga kaupod nga mamumugon kag sang iban nga mga Cristiano. Ginatawag nila siya nga “Tatang” (Daddy), isa ka tinaga sang pagtahod kag paghigugma. Ginpadala siya sa hilikuton sang Ginoo sang mga tilipon sa San Juan kag sa Pampanga. Ang iya pagtubo sa grasya kag ihibalo nabuligan sang iya pagtuon sa madamo nga Emmaus course nga nakuha niya paagi sa Bible School of the Air. Ang kadamuan sang iya pagpangabudlay para sa Ginoo yara sa iya natawhan nga probinsya sang Pampanga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

diin siya kag ang iya asawa nagapuyo. May lima sila ka anak, kag ang kamagulangan nga lalaki kag ang iya asawa nagahatag man sang ila kaugalingon sa hilikuton sang Ginoo, nagaatipan sang isa ka ampunan sa idalom sang Philippine Faith Mission. Bisan malip-ot nga lalaki si Stimson, halos indi makita sa likod sang pulpito kon nagawali siya sa San Juan, may gahom ang iya pagwali. Nagbulig si Stimson sa pagtudlo sa Christian Training Camp kag sa Bible school, pero ang kadamuan sang iya ministeryo amo ang pagpatindog kag pagpalig-on sang magagmay nga lokal nga mga simbahan sa nagkalain-lain nga lugar sa Central Luzon. Madamo nga paglakbay kag pagpalayo sa balay ang upod sini.

Si Nestor Dedel nagdaku sa isa ka Romano Katoliko nga balay kag wala sing Dios kag wala sing paglaum. Sang pamatan-on pa siya, ang iya kabuhi gamo gid kag wala ini nagnubo tungod sa iya hilig sa ilimnon. Isa ka adlaw ginhatagan siya sang isa ka abyan sang Bag-o nga Testamento kag ginbasa niya ini tubtob katapusan sa isa ka semana. Sa Mindanao siya nakatigayon sang paghidait sang tagipusuon, kasiguruhan sang kaluwasan, kag bag-o nga paagi sang pagkabuhi. Duha ka bulan pagkatapos sang iya pagbalik sa Dios, nabatyagan niya nga ginatawag siya sang Ginoo sa Iya pag-alagad kag nag-enroll siya sa isa ka short-term nga Bible institute sa Mindanao. Halin didto nagkadto si Nestor sa kabukiran agod iwali ang Ebanghelyo sa mga Manobo. Pagkatapos sang isa ka tuig sini nga hilikuton sa bag-o nga lugar, nabatyagan niya nga kinahanglan niya ang mas madalom nga ihibalo sa Kasulatan. Gani nagkadto siya sa Manila kag nag-enroll sa Far Eastern Bible Institute and Seminary (FEBIAS). Samtang didto siya nakilala niya ang Castro Family sa Bahay-pare kag sang ulihi nahigugma siya kag nagpakasal kay Ligaya Castro, isa ka manunudlo sa public school. Sa sini nga paagi nakilala niya ang brethren nga mga tilipon. Pagkatapos sang iya graduation sa FEBIAS, nag-alagad siya sa Ginoo sa Pampanga kag sang 1969 ginpadala siya bilang full-time nga mamumugon sang San Juan Gospel Chapel. Sa pila ka tuig nagbulig sila sa pagpalig-on sang hilikuton sa San Juan. Ang dulot ni Nestor indi gid sa pagtudlo kundi bilang ebanghelista kag pastor. Sang may bag-o nga hilikuton nga nagbukas sa Cotabato sang 1981, si Nestor kag Ligaya nag-istar didto sang pila ka tion agod buligan nga mapalig-on ang mga tumuluo.

Upod sang amon utod nga lalaki kag babayi nga si Milton kag Marjorie Haack sa Pampanga, nagaobra ang mag-asawa nga si Simeon kag Tessie Susi,

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Jr. Suno sa kinaandan sining pungsod, si Simeon mas masunson ginatawag nga Jun ukon Junior. Ang iya pagpamatuod ginsulat sa isyu sang KAMANGGAGAWA sang Nobyembre 1971 kag gintigayon ko nga paliputon ini:

"Mga Protestante ang akon ginikanan kag ang akon lolo isa ka Protestante nga ministro, gani halin sa pagkabata nabatian ko na ang pagtudlo parte sa Ginoong Jesucristo, pero wala gid ako nakahangop kon ano ang buot silingon sang pagtuo kay Cristo. Sang nag-eskwela ako sa Manila, gin-agda ako sang mga abyan nga magkadto sa mga nightspot kag mag-upod sa kalibutanon nga mga kalipayan nga wala madugay nagdala sa akon sa permi nga pag-inom. Masunson nakonsensya ako sini, pero ang akon pagtinguha nga bag-uhon ang akon kaugalingon permi wala sing pulos. Nagpangamuyo ako nga dal-on ako sang Dios sa kamatuoran, kag nagatuo ako nga amo gid ina ang ginhimo sang Dios. Nadumdoman ko nga nakilala ko ang isa ka misyonero, si Mr. Milton Haack, duha ka tuig antes, gani gindesisyunan ko nga pangitaon siya. Sang nakita ko siya upod ang iya asawa sa San Fernando, ginpamangkot ko kon paano maluwas. Samtang ginapaathag ni Mr. Haack sa akon ang mga bersikulo halin sa Biblia, nahibaluan ko nga amo ini ang makatilingala nga plano sang kaluwasan sang Dios. Sa amo man nga gab-i nagluhod ako sa pangamuyo kag nagpasalamat sa Dios para sa aton Ginoong Jesucristo nga akon ginbaton bilang akon Ginoo kag Manluluwas. Pila ka adlaw sang ulihi gintudlo ni Mr. Haack ang parte sa bawtismo. Gindesisyunan ko nga gusto ko nga magpabawtismo. Pagkatapos nga naluwas ako, ginsugiran ko ang akon asawa nga si Tessie, kag siya man nagbaton sa Ginoo bilang iya personal nga Manluluwas. Ang akon utod nga lalaki nagsalig man kay Cristo. Kami nga tatlo ginbawtismuhan sa Basa Air Base Chapel kag pagkatapos sang bawtismo nag-upod kami sa mga Cristiano sa Panihapon sang Ginoo. Sang wala pa ako naluwas, luwas sa pag-inom, isa ako ka chain smoker. Subong, ginhatagan ako sang Dios sang kadalag-an sa sina man."

Ginsugid man ni Brother Susi kon paano niya ginbayaan ang pulitika kag kon paano siya nagdabok sa iya lagwerta sang ginsunog niya ang mga literatura ni Herbert Armstrong kag sang mga Mormon. Pila ka tilipon ang natukod sa Pampanga paagi sa pagpangabudlay sang mga Haack kag mga Susi kag sang iban pa nga mga mamumugon. Kag ini sa isa ka lugar diin mabaskog gid ang Romano Katolisismo.

Sang si Ken Engle kag ang iban nagsugod sang isa ka grupo sang Christian Service Brigade sa San Juan, ang isa sang mga bata amo si Rudolfo Ponce de Leon. Ang iya

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

ginikanan nga sang una nagapuyo sa isla sang Cuyo sa Palawan mga abyan ni Sandy kag Maisie Sutherland. Si Mr. Javier Ponce de Leon madamo nga tuig nga aktibo sa Boy Scout kag isa ka mainayuhon gid nga Cristiano nga ginoo. Antes ko ihatag sa inyo ang kaugalingon nga pagpamatuod ni Rudy, gusto ko hambalon ang isa ka butang nga, tungod sa iya pagkamapainubuson, wala niya ginhambal. Ang pinakamataas nga award sa Christian Service Brigade amo ang "Herald of Christ"—pareho sang pagkangin Eagle Scout. Si Rudy ang una sa gwa sang continental United States nga nakaangkon sini nga award. Pila ka tuig sang ulihi, ang iya hinablos nga si Pete Barotilla nakaangkon man sina nga award. Pero amo ini subong ang pagpamatuod ni Rudy:

> *Ang bug-os nga estorya ni Rudy yara sa Manugbantala ni Cristo: Ang Estorya ni Rudy Ponce de Leon.*

"Naabot ako sang impluwensya sang ebanghelyo paagi sa Sunday school sang San Juan Gospel Chapel kag sa mga programa sang Christian Service Brigade sang 1952. Bisan indi ko na matudlo subong ang eksakto nga tion sang akon pagbalik kay Cristo, sang Nobyembre 1956 ko nakuha ang bug-os nga kasiguruhan sang kaluwasan. Paagi sa impluwensya sang mga diosnon nga lalaki, labi na ang mga misyonero, nagtubo ang akon espirituhanon kag sosyal nga kabuhi. Paagi sa mga higayon sa pag-alagad kag pagpanguna, nagdaku ang akon ikasarang nga mangin mapuslanon sa Ginoo. Sang ginatapos ko ang akon pagtuon sa kolehiyo sa Commercial Art, nag-abot sa akon ang kombiksyon nga ihalad sing bug-os ang akon kaugalingon kag ang akon mga handum, ang akon palaabuton, sa akon Ginoo kag Manluluwas. Halos dayon nasundan ini sang obra bilang staff announcer sa Far East Broadcasting Company. Sa akon apat ukon lima ka tuig sa FEBC, nagpadayon ako nga aktibo sa simbahan, sa Sunday school, sa youth fellowship, kag labi na sa Brigade diin ako na ang nagapanguna. Samtang nagadugang ang hangkat nga palaparon ang hilikuton sang Brigade sa iban nga mga simbahan sa bug-os nga pungsod, nabatyagan ko nga gintawag ako sang Dios nga mag-resign sa FEBC agod ihatag ang bug-os ko nga tion sa Brigade. Ginhimo ko ini sang 1965. Sang nag-resign ako sa FEBC, ginpahibalo ko sa mga gulang ang akon ginapangamuyo sa atubangan sang Ginoo nga mag-alagad sa Iya sing full-time kag magsalig sa Iya para sa akon mga kinahanglanon. Sang ulihi, sa sulod sang pila ka bulan, ang simbahan paagi sa mga gulang nagpadala sa akon sa hilikuton sang Ginoo upod sa mga bata nga lalaki. Ang akon ministeryo para sa lokal nga chapter sang amon simbahan kag

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

para man sa national headquarters, amo ang tawag sa opisina sang Brigade. Sa napulo ka tuig nag-alagad ako bilang executive secretary kag nakita ko ang makapalig-on nga bunga sa tanan nga 25 ka lokal nga simbahan diin may natukod nga mga Brigade club. Sang 1975, tungod sa inflation kag sa kulang nga suporta sang lokal nga mga simbahan nga nagpabudlay gid sa pagpadayon sang national nga opisina, gindesisyunan nga sirhan ang national nga hilikuton kag ibutang ang tanan nga impormasyon namon parte sa hilikuton sa mga bata nga lalaki sa isa ka libro nga mabakal sang mga simbahan kag magamit sa pagtukod sang ila kaugalingon nga mga club. Dayon nakigkita ako sa mga gulang agod ipahibalo sa ila nga sa sini nga tion gusto ko nga magsulod sa ministeryo para sa bug-os nga tilipon kag indi lang para sa mga pamatan-on. Sang 1977, ginpahimuslan ko ang higayon nga magtuon sa Bible College of New Zealand samtang ang akon asawa nagatuon man sing dugang bilang doktor sa medisina. Nagbalik kami sang 1980 agod padayunon ang hilikuton sa kapilya kag sa iban pa nga mga ministeryo nga konektado sa mga tilipon."

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Malaba gid kon isulat ko ang parte sa tanan namon nga ginapabilhan nga lokal nga kaupod nga mamumugon, pero gusto ko hambalon ang tatlo pa ka mag-asawa. Ang mga pamatan-on sa palibot sang Bahay-pare nagahiwat sang mga rally sa ngalan nga Bulacan Youth Fellowship. Ang iban halin sa iban nga mga grupo gin-agda nga mag-upod sini nga pag-inupdanay. Paagi sini, si Rey Cervantes halin sa Plaridel nakilala indi lang ang hilikuton sang tilipon sa Bahay-pare, kundi pati si Norma Castro. Silang duha nagtambong man sa camp kag nagtuon sa Philippine Missionary Institute. Pagkatapos sang ila pagtuon didto nagpakasal sila kag ginpadala sila sa hilikuton sang Ginoo sang mga tilipon sa Bahay-pare kag sa Baguio. Sa pila ka tion nagaobra sila upod ni Dave Harvey sa Baliwag, labi na sa hilikuton sa mga estudyante. Ang Baliwag isa ka importante nga komersyal nga banwa sa Bulacan, ang sentro sang isa ka malapad nga lugar sang pangumahan. Sang nabakal ang campsite, si Rey kag Norma nagsaylo didto agod bantayan ina nga hilikuton. Sang ulihi nagbalik sila sa Baliwag kag dayon nagpahuway anay agod tapuson ang ila pagtuon sa Philippine Missionary Institute. Subong yara na sila liwat sa Baliwag nga nagatinguha nga mapalig-on ang hilikuton didto. Dugang pa sini, ginbaton nila ang responsibilidad sa paghanda sang programa sa radyo para sa Bible School of the Air sa Tagalog. Ini isa ka ginbaton gid nga ministeryo nga nagadala sang maayo nga sabat.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sa Plaridel, may abyan si Rey nga tumuluo man, si Oscar de Leon. Isa siya ka insurance underwriter; kag nagpakasal siya sa isa ka babayi, si Gloria, nga halin sa Sumapa, isa ka bahin sang Malolos, ang kapital sang Bulacan. Paagi sa pagtambong sa mga camp, conference, kag iban pa nga mga tilipon upod ni Rey, nangin interesado si Oscar nga mag-alagad sa Ginoo upod sa mga tilipon. Napat-od sa iya nga suno gid sa Kasulatan ang ila ginatindugan. Ginpadala siya sa hilikuton sang tilipon sa San Juan kag nagaobra siya sa probinsya sang Bulacan, labi na sa Sumapa diin may isa ka aktibo nga tilipon. Nagdaku ini nga tilipon kag nagpadala man sang iban sa hilikuton sang Ginoo. Paagi sa mga kakilala ni Oscar nahibaluan namon ang parte sa propiedad nga nabakal para sa camp. Indi ini malayo sa Sumapa, gani si Oscar kag Glo malapit lang agod magbulig sa mga hilikuton sa camp. Daku man ang bulig ni Oscar sa pagtudlo sa camp kag sa Bible school didto.

Si John Paglinawan kag si Gloria Latagan nagkilalahay sa isa sang mga Christian Training Camp nga ginhiwat sa Bataan antes kami may kaugalingon nga campsite. Si John halin sa Basa Air Force base sa Pampanga kag si Gloria halin sa San Juan. Sang ulihi nagtuon sila sa Philippine Missionary Institute kag bilang mag-asawa ginpadala sila sang tilipon sa San Juan sa hilikuton sang Ginoo, nga nagaobra anay sa isa ka bag-o nga hilikuton sa Basista, Pangasinan, kag sang ulihi sa San Juan. May palaabuton sila para sa hilikuton sang misyon sa gwa sang pungsod. Pila ka Pilipino upod sa iban nga mga grupo ang nagkadto na sa iban nga pungsod bilang mga misyonero. Nag-apply si John kag Glo kag ginbaton sila sang Overseas Missionary Fellowship. Ini nga misyon may palisiya nga nagabaton sang mga tumandok halin sa nagkalain-lain nga pungsod para sa hilikuton sang misyon sa gwa sang ila natawhan nga pungsod. Ang tilipon sa San Juan nagrekomendar sa ila para sini nga pag-alagad kag nagpromisa nga padayunon ang pagbulig sa ila pareho sang ila ginhimo sadto. Pero ang suporta halin sa lokal nga mga tilipon indi igo para sa tanan nila nga kinahanglanon. Pagkatapos sang isa ka tion sang pagtuon sang lenguahe sa Malaysia, ginbilin ni John kag Glo ang ila duha ka anak sa eskwelahan para sa mga anak sang misyonero didto kag nagkadto sa Thailand. Sa ila una nga apat ka tuig nga termino madamo sila sang natun-an. Upod ang ila pagsalig sa Dios, ginaabot nila ang isa ka katawhan nga lain gid ang kultura, lenguahe, kag relihiyon. Bisan pa sang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

mga kabudlayan, nakahibalo sila sing maayo sang lenguahe nga Thai. Ginpakamaayo sang Ginoo ang ila pagpangabudlay, kag may kalipay sila nga makita ang isa ka pamatan-on nga simbahan nga natukod. Subong, yara sila liwat sa Pilipinas para sa dugang nga pagtuon kag agod mag-alagad bilang mga representante sang Philippine Council sang Overseas Missionary Fellowship. Gusto nila nga magbalik sa hilikuton sa Thailand kon kabubut-on sang Ginoo.

Indi na kinahanglan hambalon, daku gid nga kalipay sa amon nga makita ang mga una nga misyonero nga nagpanaw halin sa amon pag-inupdanay pakadto sa iban nga pungsod, nga makita nga ang Pilipinas indi lang isa ka pungsod nga nagabaton sang mga misyonero halin sa iban nga pungsod kundi ginahalinan man sang mga misyonero nga ginapadala. Pero ano ang palaabuton sa sini nga bahin? Wala sing duhaduha nga may iban pa nga mga pamatan-on diri nga handa magsabat sa hangkat sang hilikuton sang misyon sa gwa sang pungsod. Linibo ka Pilipino ang nagakadto sa gwa sang pungsod kada tuig agod mangita sang obra. Madamo sa ila subong ang yara sa Middle East sa mga pungsod nga manggaranon sa lana. Maayo ang ila kita, kag ang kadamuan sini ginapadala diri agod suportahan ang ila pamilya. Sa mga misyonero, ang kuwarta kinahanglan magdalagan sa pihak nga direksyon kag amo ina ang kabudlayan. Ang mga tilipon diri diutay gid, magagmay, kag imol agod masuportahan sing igo ang mga mamumugon sa gwa sang pungsod. Bisan ang pagsuporta sa lokal nga mga mamumugon diri sa pungsod budlay na. Wala sing duhaduha, may iban nga madali lang magsiling, “Pabay-i sila nga magpanaw sa pagtuo, nga nagasalig sa Dios nga aman ang ila mga kinahanglanon.” Ang amo sini nga mga tawo masunson nagakutlo sang Philippians 4:19, nga nalipatan nga ini ginsulat sang isa ka misyonero kag para sa isa ka lokal nga simbahan, isa ka simbahan nga nagahatag na sing madagaya kag ang ila mga kinahanglanon aman samtang makahatag pa sila sing mas madamo.

Sa Third World subong may mga pamatan-on nga mahimo nga ginahalinan sang mga mamumugon sa gwa sang pungsod. May kaayuhan sila kay indi sila ginakilala nga halin sa mga pungsod nga sang una nagsakop sang iban. Indi sila maputi ang panit, bulawanon ang buhok nga mga Europeo ukon Amerikano. Naanad na sila sa kahimtangan nga madamo ang lenguahe sa ila kaugalingon nga pungsod. Pero paano masuportahan ining mga misyonero sang Third World, indi lang sa ila kaugalingon nga gasto sa pagkabuhi, kundi pati sa gasto sang ila pag-alagad sa Ginoo? Indi

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

maalam kag indi praktikal nga ilakip ang ila mga ngalan sa listahan sang mga mamumugon halin sa mga pungsod sa Kasadpan. May mga problema kon ipahibalo ang ila hilikuton paagi sa mga magasin sang misyon, pareho sang Missions ukon Echoes. Halin sa eksperyensya nahibaluan namon nga indi maalam nga ang amo sini nga mga mamumugon direkta nga suportahan sang mga simbahan ukon sang mga tawo sa mga pungsod sa Kasadpan.

Daw may diutay nga paghunahuna nga ginhatag sa posibilidad nga palig-unon ini nga bahin sang hilikuton sang misyon. Pero tion na gid nga hunahunaon ini. Kon indi dayon mag-abot ang Ginoo, basi amo ini ang padulungan sang misyon sa madali nga palaabuton. Ang isa ka mahimo amo nga ang pila ka responsable nga mga gulang kag mga lider sa isa ka pungsod pareho sang Pilipinas magtukod sang isa ka komite nga magaobra pareho sang CMML ukon MSC. Dayon ang kuwarta halin sa gwa sang pungsod mapaagi sa sina nga komite agod mapadayon ang ila katuyuan nga maabot sang misyon ang iban nga mga pungsod.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

CHAPTER 27

Ang Pag-uswag sang Ebanghelyo

"Sa katapusan, mga kautoran, ipangamuyo ninyo kami, nga ang pulong sang Ginoo magdalagan sing hilway, kag mahimaya, pareho sang natabo sa inyo." (2 Thess. 3:1)

Wala sing duhaduha nga ang kadamuan nakahibalo nga ang mas literal nga badbad amo ang "nga ang pulong sang Ginoo magdalagan." Sa sini nga pangabay sa pangamuyo, nadumdoman ni Pablo kon paano kadasig naglapta ang Ebanghelyo sa Tesalonica, pareho sang iya ginsulat sa una nga sulat, "Ang mensahe sang Ginoo nagtunog halin sa inyo, indi lang sa Macedonia kag Acaya—ang inyo pagtuo sa Dios nakilala na sa bisan diin." Isa ini ka makatilingala nga halimbawa sang madasig nga paglapta sang Ebanghelyo. Sa sadto nga una nga panahon sang mga Apostoles, ang mensahe sang Ginoo matuod gid nga naglapta sing madasig kag malapad. Sa sining katapusan nga mga adlaw kinahanglan naton madumdoman nga ang Pulong sang Ginoo makadalagan lang kon hatagan naton ini sang mga paa kag tiil. Sang ang Propeta Habacuc nagatulok kon ano ang hambalon sang Ginoo sa iya, ginsilingan siya, "Isulat ang bugna kag himua ini nga matin-aw sa mga tapi agod ang bisan sin-o nga nagabasa sini makadalagan upod sini" (Hab. 2:2, NIV marg.) Ang mensahe sang Dios dinalian gid nga, pagkatapos mabasa ini, ang manugbantala kinahanglan magdalagan agod ibantala ini. Gani ang ulo indi makasiling sa mga tiil, "Indi ko kamo kinahanglan." Ang aton Ulo nagakinahanglan sa aton, ang Iya mga tiil, agod idalagan ang Iya mensahe.

Pila ka tuig na ang nagligad, ang akon bayaw nga si George Gibson sa Buffalo kinahanglan nga utdan sang duha niya ka paa. Agod makakadto sa mga tilipon nagasandig siya sa iban nga magdala sa iya sa ila mga salakyan. Isa ka adlaw, samtang ginapaathag niya sa akon kon ngaa wala siya sa isa ka tilipon, nagsiling siya, "Cyril, kon may mga paa lang ako, didto kuntani ako." Pagkatapos sang halos duha ka libo ka tuig may mga tawo pa gihapon nga wala makabati sang mensahe sang Ginoo. Nagasiling bala ang aton Ginoo, "Kon magamit ko lang ang mga paa sang akon katawhan, didto kuntani ako?" Indi na makatilingala, gani, nga ginkutlo ni Pablo si Isaias sa pagsiling, "Daw ano kanami sang mga tiil sang mga nagadala sang maayong balita!"

Dayawon ang Ginoo para sa tanan nga nagahatag sang ila kaugalingon sa Iya agod mangin mga manugbantala nga nagadala sang malipayon nga maayong balita sang kaluwasan. Sa sining ulihi nga mga tuig ang iban sa ila mga pamatan-on nga nagaalagad sa mission field sa malip-ot nga tion. Ang iban nagkadto bilang grupo, sa ila kaugalingon nga gasto, nagahatag sang pila ka semana sang ila bakasyon sa summer agod magbulig sa bisan ano nga ila mahimo

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

sa isa ka mission field. Ini naghatag sa ila sang higayon nga makita mismo ang mission field, mahibaluan kon ano ang kahimtangan, mahangkat sang kinahanglanon, kag makig-upod sa mga tawo sang iban nga lahi. Sang una indi ini mahimo kay ang kadamuan sang ila tion magasunod lang sa paglakbay sa barko. Pero sa akon hunahuna ining klase sang malip-ot nga hilikuton kinahanglan tan-awon liwat. Nagatupong bala ang mga resulta sa gasto?

Ang iban nag-alagad sang duha ukon tatlo ka tuig sa isa ka mission field pero wala sing pinasahi nga pasalig nga magpabilin sing mas malawig. Madamo ang ginhambal parte sa maayo kag indi maayo nga bahin sang short-term nga pag-alagad. Sang una ang pag-alagad bilang misyonero sa iban nga pungsod ginakabig nga pasalig sa bug-os nga kabuhi, luwas lang kon mautod ini tungod sa ikaayong lawas ukon sa kabalaka sa pamilya. Ang iban may hilig maghunahuna nga ang mga short-termer indi bug-os nga nagpasalig. Sigurado gid nga may lugar subong para sa mga short-termer kag sa mga makapabilin sing mas malawig. Sa moderno nga paglakbay, halos bisan diin nga bahin sang mission field maabot sa pila lang ka oras, samtang sang una nagakuha ini sang mga adlaw kon indi man mga semana. Sa kabilugan masiling naton nga ang mga short-termer makadugang sa ginahimo sang mga mas permanente. Sanglit nakita nila mismo ang hilikuton, mas mahantop nila ang kabubut-on sang Ginoo kag kon angay sila sa mas malawig nga termino sang pag-alagad. May natun-an na sila nga pila ka leksyon sa pag-angay sa kultura kag may pila na sila ka ihibalo sa iban nga lenguahe.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Sang 1965, may isa ka grupo halin sa International Crusades (sadto Literature Crusades) nga nag-abot sa Pilipinas. Gintutokan gid nila ang pagpanagtag sang literatura kag ang kadamuan sini ginhimo sa mga merkado kag sa palibot sang mga eskwelahan kag kolehiyo. Sanglit madamo ang nagahambal sang Ingles diri, labi na sa mga siyudad pareho sang Manila, daw indi na kinahanglan maggasto sang tion sa language school pareho sang ginhimo sang ulihi nga mga grupo. Pagkatapos sang mga isa ka tuig ang pila sini nga grupo nagsaylo sa Korea, amo si Warren kag Flo Dunham, Stuart Mitchell, kag William Roller. Sang ulihi nagbalik sila didto para sa mas malawig nga tion. Pagkatapos sang duha ka tuig diri, si James kag Gerrie LeValley kag si Steve kag Dot St. Clair nagbalik nga mas permanente na, kag ang ulihi nga mag-asawa nangin bahin sang Faith Academy.

Ang kapareha sang International Crusades sa Australia kag New Zealand ginatawag nga Gospel Literature Outreach (GLO). Ini nga grupo nagpadala sang duha ka grupo sa nagkalain-lain nga tion. Ini nga mga grupo nagtutok sa pagpanagtag sang literatura sa kada balay, kag ginsundan ini sang Bible study sa mga balay sa bisan diin may interes. Ginhimo ini sa mga lugar malapit sa mga tilipon nga ara na agod ang follow-up mapaagi sa sina nga mga tilipon. Ang mga paagi sang una nga IC nga grupo nagresulta sa mas madamo nga literatura nga napanagtag pero mas budlay ang follow-up kay mas nagkalat ang mga kontak. Ang pila sang follow-up sa tanan sini nga mga hilikuton ginhimo paagi sa mga kurso nga ginatanyag sang Bible School of the Air. Makalolooy nga ang pila sang mga dalaga sa sini nga mga grupo kinahanglan nga mauna magpauli tungod sa ikaayong lawas ukon sa problema sa emosyon. Pagkatapos sang duha ka tuig diri, ang duha ka mag-asawa sa una nga grupo nagbalik sa Australia. Sa duha ka mag-asawa sa ikaduha nga grupo, ang isa nagbalik liwat. Si Len kag Mary Savill ginpadala sang ila mga tilipon sa New Zealand kag nagaobra sa probinsya sang Pangasinan. Ang duha sa tatlo ka tilipon sa sina nga probinsya bunga sang una nga grupo. Ang duha ka grupo nag-istar sang pila ka tion sa Baguio kag daku gid ang ila bulig sa tilipon didto.

Sang 1980, may ikaduha nga grupo nga anom ka tawo nga nag-abot diri halin sa International Crusades. Pagkatapos sang pila ka bulan sang pagtuon sang lenguahe nagsaylo sila sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

banwa sang Morong sa probinsya sang Rizal. (May isa pa ka Morong sa Bataan diin may refugee camp para sa mga boat people nga nagpalagyo halin sa Vietnam. Nagapabilin sila didto tubtob ma-proseso sila agod makadayon sa iban nga pungsod nga magabaton sa ila. May pila ka relief worker nga nagabulig didto.)

May isa pa ka grupo nga apat ka tawo halin sa IC nga nag-abot sang 1982 kag pagkatapos sang ila pagtuon sang lenguahe nagsaylo sa Morong agod magbulig kag magbulos sang naglakat ang una nga grupo sang 1983. Samtang ang mga GLO nga grupo nagaobra sa palibot sang mga tilipon nga ara na, ining ulihi nga mga grupo nagdesisyon nga magsaylo sa isa ka lugar nga wala sing tilipon kag tinguhaan nga makatukod sang isa samtang yara sila sa sini nga pungsod. Paagi sa pagbisita sa kada balay, Bible study sa mga balay, pagpakita sang pelikula, kag paggamit sang mga puppet, may kalipay sila nga makita ang pila nga naluwas kag nabawtismuhan. Upod ang bulig sang pila halin sa tilipon sa Binangonan kag sang iban pa nga mga misyonero, nasugdan ang regular nga mga tilipon kag sa sulod sang sobra lang sa isa ka tuig ang bag-o nga mga tumuluo upod ang grupo nagatilipon na para sa Panihapon sang Ginoo.

Halin sang gintawag sang Ginoo si Rose nga mag-alagad sa Iya sa Pakistan sang 1966, pribilehiyo namon nga makabisita didto sang tatlo ka beses. Ang una nga bisita sang 1969 sang nag-untat kami sang isa ka semana. Sanglit magapauli kami para sa furlough, gindesisyunan namon anay nga mag-agi sa Europa. Sa sina nga tion nag-istar kami sang isa ka semana sa Multan diin nagaobra si Rose sa isa ka Women's Christian Hospital. Ang Multan isa ka daan gid nga siyudad. Suno sa ginasiling, si Alexander the Great, sang nag-agi siya sa Khyber Pass, ginpalapad ang iya pagsakop tubtob sa sina nga siyudad. Bisan yara ini sa kilid sang Sind Desert, ang duta sa palibot mamunga gid tungod sa sistema sang irigasyon nga ginhimo sang mga British sa Punjab. Ang amon bisita sang Mayo, ang sugod sang mainit nga panahon, kag ang temperatura sa adlaw nagaabot sa 110 degrees Fahrenheit ukon sobra sa 40 degrees Celsius. Isa ka gab-i samtang nagapanihapon kami upod ang dumuluong nga staff sang ospital, ang tanan dayon nagbiya sa lamesa, kag ginbilin kami didto nga nagapamangkot kon ano ang emergency. Wala madugay nahibaluan namon nga may bagyo sang yab-ok kag kinahanglan isira ang tanan nga puertahan kag bintana. Bisan pa sina, may yab-ok gihapon nga nakasulod. Nagsiling ako sa babayi nga doktor nga nagadumala nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

kon maglakat ako indi ko na kinahanglan pagpudpuron ang yab-ok sa akon mga tiil, kay ginaluwa ko pa ini halin sa akon tutunlan. Nagsabat siya, "Ay, indi ka madali makakuha sina. Sa pila ka semana ginapudpod mo pa ini halin sa imo mga maleta."

Ang Bethel, ang kapilya sang Brethren, malapit lang lakton halin sa ospital. Gani nalipay kami sa pag-upod sang mga tumuluo didto, bisan halos wala sing nagahambal sang Ingles. Ang tanan nagapungko sa mga karpet nga ginbuklad sa salog, kag ginabilin ang ila sapatos sa puertahan. Para sa akon asawa kag sa akon, mainayuhon sila nga naghanda sang mga silya. Sang isa ka tion nalipay ako nga ihatag ang akon silya sa isa ka tigulang nga Pakistani nga utod nga indi gid maayo ang lawas. Si Baba Hashim naghatag sang iya kaugalingon sa pag-alagad sa Ginoo, kag ginbaton sing maayo ang iya ministeryo, bisan indi siya kahibalo magbasa. Ginapabasa niya ang Biblia sa mga miyembro sang iya pamilya kag nangin maalam gid siya sa Kasulatan. Ginsugiran kami nga may mga tion nga ang isa nga nagabasa sang Biblia masayop kag pagatadlungon ni Baba Hashim. Isa ka hapon ginbisita namon ang mga mamumugon sang Brethren nga nagapadalagan sang isa ka clinic para sa mga babayi kag kabataan sa Mumtazabad, isa ka lugar mga apat ka milya ang layo.

Pagkatapos sang isa ka semana didto, naglupad kami halin sa Karachi pakadto sa Beirut diin nagpabilin kami sang isa ka gab-i. Sanglit indi mahimo maglupad halin sa Beirut pakadto sa Tel Aviv, kinahanglan kami maglupad anay sa Cyprus kag halin didto pakadto sa Tel Aviv. Ang amon pag-istar sa Jerusalem duha lang ka adlaw, pero indi namon madali malipatan ato nga mga talan-awon —ang Bukid sang mga Olibo kag ang Getsemane, ang Wailing Wall kag ang lugar sang Templo upod ang Dome of the Rock. Ang Via Dolorosa kag ang Lulubngan ni David. Buhi pa gihapon sa amon handumanan ang Gordon's Golgotha kag ang Garden Tomb, pati ang bisita sa Betania, Jerico, kag sa Dead Sea. Pagbiya namon sa Jerusalem nagpabilin kami sang isa ka gab-i sa Roma kag dayon pakadto sa Britain. Pagkatapos sang malawig nga weekend sa London, may nanamian kami nga bisita sa akon hinablos nga babayi, si Rue Hatton, kag sa iya pamilya nga nagapuyo sa norte lang sang London. Halin didto naglakbay kami pa-norte, nagbisita sa Yorkshire kay Miss Jennie Coxon nga kaupod namon sadto sang panahon sang pagsakop sang Hapon. Dayon sa amon daan nga abyan nga si David Shepherd sa Paisley, Scotland, kag kay Miss Lois Stephen sa Aberdeen. Ang iya ginikanan mga misyonero sa norte sang China kag natawo siya sa Lingfield sang isa sang ila mga furlough. Wala siya kahibalo sang amon

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

koneksyon sa Lingfield, pero nagsugod siya sa pagsulat kay Anna pila ka tuig antes. Nag-istar kami sang duha ka gab-i upod ang mga abyan sa Edinburgh antes nagmaneho pa-bagatnan paagi sa Lake District pakadto sa Lingfield. Sa isa ka tilipon sa Mission Room, didto ginpakilala ako sang isa ka utod nga ang iya amay suod nga abyan sang akon amay. Sang masunod nga aga nag-untat kami agod tan-awon ang balay diin ko gin-agihan ang una nga pito ka tuig sang akon kabuhi. Dayon pakadto sa Dorking agod bisitahon ang duha ka utod nga babayi sang akon bayaw nga nagtaliwan na, si Richard Weller. Nagapuyo sila sa amo man nga balay halin sang pagkabata, kag daw wala gid ini nagbag-o halin sang nagbisita ako didto sang gamay pa ako nga bata. Sang ulihi nagmaneho kami pakadto sa Devon sang pila ka adlaw upod ang akon isa pa ka hinablos nga babayi, si Beryl Heggadon, kag ang iya pamilya. Sang una namon ginplano ini nga paglakbay naglaum kami nga makita ang akon utod nga si George pagkatapos sang singkuwenta ka tuig, pero suno sa kabubut-on sang Ginoo gintawag siya pauli agod mag-upod sa Ginoo antes kami nakalakat sadto nga Mayo.

Ang amon ikaduha nga bisita sa Pakistan sang ulihi nga bahin sang 1973. Si Ken kag ang iya pamilya yara sa furlough gani gindesisyunan namon nga magpaskwa upod ni Rose. Halin Oktubre tubtob Enero ang matugnaw nga bahin sang tuig. Pag-abot namon sa airport sang Multan sang gab-i, wala sing nagsugata sa amon. Ang amon sulat parte sa oras sang amon pag-abot wala nakaabot kay Rose. Sang nakita ang amon kahimtangan, isa ka Romano Katoliko nga pari mainayuhon gid nga nagtanyag nga dal-on kami sa Mumtazabad diin nagapuyo si Rose sadto. Sadto nga tion ginpadala na siya agod mag-alagad upod ang mga mamumugon didto. Samtang nagapangamuyo sila, nagtunog ang doorbell. Sa banta niya may nagatawag sa isa sang mga partera nga magbulig sa pagpanganak sa isa ka balay, gani natingala siya nga may mga bisita siya halin sa Manila!

Gusto ni Rose nga mas madamo pa ang amon makita sa Pakistan sang sa mayab-ok nga Multan lang, gani nagplano siya sang isa ka itinerary nga upod ang duha ka adlaw sa Lahore kag Rawalpindi, nga mas maunlad nga mga siyudad sang sa Multan. Dayon nagmaneho kami pasaka sa Murree sa kabukiran sa kasadpan nga punta sang Himalayas. Ang hotel diin kami may reservation wala nagpahibalo kay Rose nga sirado sila sa sina nga panahon, gani kinahanglan kami mangita sang second-class nga hotel. Diutay lang ang painit gani matugnaw ang amon gab-i. Pero may bayad man ini sa makatilingala nga talan-awon sang kabukiran. Sang masunod nga adlaw ginbisita namon ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

eskwelahan para sa mga anak sang misyonero sa Murree kag nagpaniudto kami didto. Magapadala sila sang pila ka estudyante sa dentista sa Rawalpindi sa sina nga hapon kag may lugar para sa amon sa van. Ang amon hotel reservation sa Pindi para sa masunod nga gab-i, pero wala kami nagapaabot sang kabudlayan. Sa amon pagpanaog, ang Pakistani nga drayber sang van sang eskwelahan nagadalagan sing madasig gid para sa isa ka makitid kag paliko-liko nga dalan sa bukid, gani sa isa ka liko nabanggaan niya ang isa ka army jeep. Indi man daku ang kahalitan pero ang pila sa amon nangurog gid. Pareho permi sa Oriente, madasig nga nagtipon ang madamo nga tawo, kag sang nakita ang mga dumuluong, indi gid sila mainayuhon. May isa ka lalaki nga nagpanumpa nga ang isa sang mga dumuluong amo ang nagamaneho, nga siempre indi matuod. Sanglit ang kadamuan sa amon wala kahibalo sang ginahambal, nagpungko lang kami sing hilom kag nagpangamuyo. Daw nagpahuway ang amon tagipusuon sang sa katapusan may nakuha kami nga salakyan nga magadala sa amon sa nabilin nga dalan.

Sa hotel ginsugiran kami nga wala sila sing bakante sa sina nga gab-i kag ang mga tawag sa iban nga mga hotel wala man tanan. May isa ka klase sang convention nga nagatapos sa sina nga gab-i. Nadulaan kami tanan sang kaisog kag kapoy pa gid, labi na ang palangga nga si Anna nga may kurog pa gihapon halin sa aksidente kag sa nasunod nga kalain. Ang desk clerk nagpanikasog gid sa pagpangita sang lugar para sa amon kag sa katapusan nagpahibalo nga may nakita siya nga bakante sa New Comrade Hotel. Tungod sa impluwensya sang Soviet sa sina nga bahin sang kalibutan, may duhaduha ako parte sa isa ka hotel nga amo sina ang ngalan. Samtang nagapakadto kami sa taxi, nagpalapit sa akon ang clerk. Nagsiling siya nga indi siya gusto nga makita kami nga nagakadto sa sina nga hotel. Kon gusto namon, magbutang siya sang mga higdaan sa isa ka kuwarto sa idalom, pero kinahanglan kami magbangon sing temprano kay ang mga waiter kinahanglan magsulod didto agod maghanda sang mga lamesa para sa pamahaw. Ginbaton namon ini nga may pagpasalamat kag bisan indi kombenyente, takus ini sa maayo nga tip.

Nakasulod kami sa isa ka kuwarto sang masunod nga aga para sa weekend pero indi namon mabisita ang tilipon didto kay masakit ang akon tiyan. Sang Lunes nakalupad kami pakadto sa Peshawar diin maayo ang amon puluy-an. Sang hapon na naglakat-lakat kami kag natingala kami nga nakita si Mr. kag Mrs. Dennis Clark, mga misyonero nga abyan, nga nagabiya sa ila balay. Indi sigurado si Rose kon yara sila sa

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Peshawar sadto. Nagpanihapon kami upod sa ila sang masunod nga gab-i. Nag-arkila kami sang awto nga magadala sa amon sang masunod nga aga sa bantog nga Khyber Pass, ang dalan pakadto sa Afghanistan. Indi kami makabisita sa Kabul kay single-entry ang amon visa sa Pakistan. Mabato kag mabukid gid ina nga lugar. Ang dalagku nga bloke sang semento sa kilid sang dalan nagapakita kon daw ano kadasig mabutang ang barikada sa dalan. Samtang nagatindog ako sa gate sang dalan pakadto sa Afghanistan, gintugutan ako sang guwardya nga magkuha sang pila ka litrato didto. Daw ang tanan nga lalaki sa sina nga lugar may dala nga pusil kag daw handa gid sa away. Ang salakyan sang madamo sa ila amo ang daan nga mga sedan nga ginkuhaan na sang atop kag tabon sang trunk. Ang tanan nga lugar ginatindugan sang mga lalaki kag ang mga bumper halos nagakaladkad na sa duta. Daw indi mahimo nga ang mga goma kag spring makaagwanta sang amo sina kabug-at nga mga tawo.

Ang siyudad sang Peshawar daan gid kag makawiwili, nga may matag-as nga mga balay nga kahoy nga nagadingot-dingot. Sa mga tindahan sa kilid sang dalan, nagkalain-lain nga obra ang ginahimo. Sa isa, ginahimo ang "chapattis," ang patag nga daw pancake nga tinapay nga trigo nga ginakaon sang madamo didto; sa isa pa, isa ka manugtahi nga nagapungko sa salog nagapadalagan sang iya makina sa kamot; kag may mga nagahimo man sang mga butang nga tumbaga. Sa kulang sa duha ka dolyar nakabakal kami sang kalendaryo nga tumbaga nga magamit sa kap-atan ka tuig paagi sa pagliso sang bahin sa tunga. Ang Peshawar may malawig nga kasaysayan sa iya koneksyon sa Khyber Pass. May moderno man didto kay nakita namon ang mga pamatan-on nga Amerikano, lalaki kag babayi nga pareho malaba ang buhok, daan ang bayo, kag may backpack, nga nagalibot-libot pareho sang mga gypsy kag madamo sa ila may problema sa droga.

Kalipay gid nga makilala si Robbie Orr kag ang iya asawa nga si Dr. Jean sa Multan. Si Robbie ang nagsugod sang hilikuton sang misyon sa Multan, kag masunson ginsalakay sang mga akig nga Moslem samtang ginabantala niya ang Ebanghelyo. Maayo gid siya maghambal kag magsulat sa Urdu kag isa ka manugtuon sang Kasulatan. Sa panahon sang Paskwa sadto nga tuig, ang iya utod nga si Willie halin sa Winnipeg nagabisita sa Multan. Ang duha ka mag-utod maayo gid magkomedya gani madamo nga kadlaw ang amon sa amon tion nga nag-upod.

Sa sina nga tion naglakbay kami upod ni Robbie kag sang iya utod pakadto sa kabukiran sa sidlangan sang Multan sa lugar sang Baluchistan, nga

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

nagadingot sa Iran. Upod sini ang pagtabok sa bahin sang desierto kag sa Indus River. Sanglit manubo ang suba sa sina nga tion sang tuig, naglakbay kami sang duha ukon tatlo ka kilometro sa mamala kag mabalas nga bahin sang suba tubtob naabot namon ang suba mismo. Gintabok ini paagi sa Bridge of Boats. Ang kadamuon sang mga baroto nga ginagamit depende sa kalapad sang suba sa sina nga tion. Halin didto nagsaka kami sa makitid nga dalan sa bukid pakadto sa Ft. Monroe diin may daan nga outpost sang mga British. Sa daan nga lulubngan may mga lapida nga may petsa sang ika-19 nga siglo. Makahunahuna lang kami parte sa mga babayi kag kabataan nga napatay sa balatian ukon sa mga soldado nga napatay sa inaway—tanan sila nagahamtang sa mga mingaw nga lulubngan nga malayo gid sa ila natawhan nga pungsod sa Britain. Sa isa sang mga daan nga building may isa ka rest house diin kami nagpabilin sang gab-i, nga nagakurog sa tugnaw. Daw ano ka lipay namon nga may kalayo sa fireplace samtang ginaluto namon ang pagkaon nga gindala namon. Nagpanuko si Anna nga bayaan ang init sang kalayo agod magguwa sa matugnaw nga hangin sang gab-i, pero sa katapusan napasugot namon siya nga indi niya dapat palampason ang talagsahon nga talan-awon sang langit. Matin-aw ang gab-i, wala sing panganod kag wala sing bulan. Sa matin-aw nga hangin sang bukid, malayo gid sa aso kag kasilaw sang bisan ano nga siyudad, may talan-awon sang mga bituon nga indi gid namon malipatan. Daw indi patihan nga ina nga mga tulo sang kasanag, nga nagasilak gid, mahimo nga milyon ukon bilyon ka milya ang layo! Daw makaabot kami kag makatandog sa ila kon malawig-lawig lang ang amon kamot! Ang mga pulong sang Dios kay Abram daw mas may kahulugan sadto—"Tan-awa ang kalangitan kag isipa ang mga bituon—kon makaya mo sila nga isipon."

Ang paglakbay sa pila ka highway sa Pakistan isa ka makahaladlok gid nga eksperyensya. Ang madamo sini aspaltado lang sa tunga, ang kalapad sang isa ka salakyan. Wala gid sing puti nga linya sa tunga! Siempre ang tanan nagamaneho sa tunga tubtob mag-ilisay sila sang salakyan nga nagapasugata. Makahaladlok gid nga makita ang isa ka madamo sing kolor, ginpanindot gid nga bus ukon trak nga nagadalagan sing madasig gid sa highway pakadto sa amon. Dayon sa katapusan gid nga tion ang kada drayber magahatag sang tunga sang aspalto kag magalabay nga ang duha ka goma yara sa wala aspaltado nga bahin.

Ang trapiko sa Multan indi gid ginakilala sa kadasig kundi sa kadamuon sang klase.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Luwas sa mga bus kag trak, may mga salakyan nga tatlo ang goma para sa taxi kag mga karo nga ginabira sang kabayo nga mahimo arkilahon. Ang mga linya sang kamelyo nga may dala nga dalagku nga bugkos sang gapas nagalakat sing hinay-hinay. Upod sini ang mga karo sang baka, mga karo sang asno, kag mga bisikleta nga nagalibot-libot sa tunga sang mga nagalaaw nga karnero kag kanding kag sang mga nagalakat nga nagapaabot nga likawan sila sang mga drayber. Huo, may isa ka butang nga sigurado kami—wala sing nagalaaw nga baboy!

Ang amon ikatlo nga bisita sa Pakistan sang 1977, kag sadto nga tion ang tilipon, ang clinic, kag ang puluy-an sang mga misyonero bag-o lang ginpatindog sa ila kaugalingon nga propiedad sa Mumtazabad. Tion na sang ila tinuig nga convention diin ginpangabay ako nga maghambal, siempre, paagi sa interpreter. Dalagku nga mga tolda ang ginpatindog sa kilid sang bag-o nga kapilya kag ginbuklad ang mga banig sa duta. Kon daw puno na ang lugar, ang chairman magapangabay sa tanan nga magtindog kag magpalapit pa sa unahan. Gani, wala sing kabudlayan sa paghatag sang lugar sa likod para sa mga ulihi nga nag-abot. Ang pag-amba tanan sa Urdu nga may lokal nga mga tono kag ginaupdan sang buhi nga musika—isa ka gamay nga klase sang organ nga ginatukar sang tuo nga kamot samtang ang wala nga kamot nagapadalagan sang bellows sa likod; isa ka tambor, castanets, kag clapper ang nagapadayon sang ritmo. Ang madamo sang mga himno mga Salmo nga ginbadbad.

Ang isa pa ka manugwali sa convention amo si Alex Smythe, isa ka misyonero nga madamo na nga tuig sa India. Nahangpan niya ang Urdu, pero indi siya kumpiyansa nga maayo na siya agod magwali sini gani naghambal siya sa Ingles. Ang isa ka ilustrasyon nga iya gingamit nagpakahuya sa iya pero nagpakadlaw gid sa iban nga mga misyonero. Sa paghambal parte sa kalain sang tsismis, ginsugid niya ang parte sa isa ka matsismis nga babayi nga ginsilingan nga ipudpod ang mga balahibo halin sa isa ka unlan sa gwa kag dayon pulton ang tanan nga balahibo. Sa Pakistan wala sila sing unlan nga balahibo kay ang ila mga unlan ginapuno sang kapok. Kag daw wala man sing matin-aw nga tinaga para sa balahibo. Daw nahangpan sang interpreter ang husto nga ideya kag nagabulos sang iban nga butang para sa balahibo. Maalam kuntani nga pabay-an na lang ina. Pero nahibaluan ni Brother Smythe ang iya ginahambal kag nagpilit nga balahibo gid dapat. Ang kaluoy nga interpreter naghambal parte sa isa ka punda sang unlan nga puno sang manok kag dayon parte sa pakpak sang manok pero wala gihapon sing balahibo. Ay, ang

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

mga kabudlayan sang paghambal paagi sa interpreter!

Pagkatapos sang convention ang mga misyonero nagkadto sa pila ka adlaw nga retreat diin liwat ako nag-ambit sang ministeryo upod ni Brother Smythe. Diri mas malig-on ang amon ginatindugan parte sa lenguahe kay makahambal kami direkta sa Ingles. Ini nga retreat ginhiwat sa duta sang isa ka Romano Katoliko nga training institute. Nagakaon kami upod ang staff nga mga pari kag madre sa mainayuhon gid nga palibot bisan may kalainan kami sa teolohiya.

Ang amon pagbalik sa Manila isa ka kabudlayan sang sa kalipay. Wala namon nahibaluan nga ang amon reservation natupong sa tion nga ang mga Moslem nga peregrino nagabalik halin sa ila tinuig nga peregrinasyon sa Mecca. Luwas sa madamo nga Pilipino nga peregrino, may mga Pilipino nga mamumugon nga nagapauli halin sa Middle East. Madamo sila sing kuwarta kag puno sila sang mga radyo, stereo, kag regalo para sa ila pamilya. Naulihi ang eroplano sa pagbiya sa Karachi gani makapoy ang amon paghulat sa airport didto kag dayon mga walo ka oras nga paglupad sa eroplano nga puno ang tanan nga pulongkuan. Daw ano kami ka pasalamat nga ginsugata kami ni Ken sa airport sang Manila.

Pila ka tuig na ang nagligad, ang mga misyonero halin sa nagkalain-lain nga grupo nagatilipon para sa prayer breakfast isa ka Lunes sang aga kada bulan. Isa ka Lunes ang amon maayo nga abyan nga si Dr. Edwin Spahr amo ang manugwali kag daw mas madamo ang tawo sang sa naandan. Sa banta namon tungod ini kay si Dr. Spahr ginahigugma sang madamo kag ginatawag nga "Ang pastor sang mga misyonero." Natingala kami sang nahibaluan namon nga kami gali ang ginapadunggan sa amon ika-40 nga anibersaryo sang kasal! Ang madamo gid nga pagdayaw sa hambal ni Ed nagpasiling sa isa ka babayi pagkatapos nga gusto niya nga si Ed ang maghambal sa iya lubong!

Napulo ka tuig sang ulihi ang amon kaupod nga mga misyonero naghanda sang isa ka bangkete agod saulogon ang amon ika-50, kag liwat gin-agda si Dr. Spahr nga mangin panguna nga manugwali. May isa pa ka selebrasyon sadto sa San Juan Chapel samtang ang amon mga abyan nga Pilipino nagtilipon agod ipakita ang ila paghigugma. Sa sina nga tion, si Mr. Hahn Browne sang Far East Broadcasting Company naghanda sang isa ka interview para sa amon upod ni President Ferdinand Marcos sa iya opisina sa Malacanang. May nanamian kami nga 15 minutos nga paghambalanay upod sa iya pila lang ka adlaw antes niya ginpahayag ang martial law.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Napulo pa ka tuig ang nagligad sing madasig kag isa pa ka bangkete ang nagsaulog sang amon ika-60 nga anibersaryo. Sa head table ginpalibutan kami sang amon pamilya, si Leonard kag Esther, si Ken kag Elaine, kag si Rose man, upod ang anak ni Leonard nga si Dave kag ang iya asawa nga si Lois bilang representante sang mga apo kag apo sa tuhod nga indi makatambong. Kalipay man nga kaupod namon ang akon apo sa tuhod nga si Miss Ruth Shannon halin sa Taiwan sa sina nga malipayon nga okasyon, sang mga duha ka gatos ka abyan ang nagtilipon upod sa amon agod magpasalamat sa Ginoo sa Iya pagkamatutom kag kaayo. Ini nga mga selebrasyon may duha ka kahulugan kay ang amon pag-abot sa Pilipinas tatlo lang ka bulan pagkatapos sang amon kasal. Labi gid kami nga nagapasalamat sa Ginoo sa Iya kaayo sa amon pamilya. Ang amon mga anak tanan nagaalagad sa Ginoo kag ang tanan nga apo yara sa pamilya sang pagtuo, kag ang mga nakapamana nagapadaku sang ila mga anak sa pagtudlo kag pagtuytoy sang Ginoo.

Ginlaragway sang propeta Isaias ang isa ka tawo nga nagatawag sa iya halin sa Seir, "Bantay, ano pa ang nabilin sang gab-i?" Sa iya pagkadinalian ginsubli sang nagatawag ang iya pamangkot. Ang propeta bilang bantay nagsabat, "Nagaabot ang aga, pero pati ang gab-i" (Isa. 21: 11-12). Angay ini nga pamangkot para sa aton subong nga mga adlaw. Ang mga siyentista, mga lider sang pungsod, kag mga tawo sang kalibutan nagasiling nga halos tungang gab-i na kita, ang oras sang kalaglagan. Huo, matuod gid, para sa kalibutan ang pinakadulom nga mga oras yara pa sa unahan—"pero nagaabot ang gab-i." Para sa aton nga nakakilala sa Ginoo, tion na nga bayawon ang aton mga ulo nga may paglaum. "Nagaabot ang aga." Sigurado gid nga madali na lang magpakita ang Masanag nga Bituon sang Aga. May isa ka bersikulo sa himno ni Anne Cousin nga nakasandig sa mga sinulatan sang balaan nga si Samuel Rutherford nga wala makita sa kadamuan sang mga himnaryo:

"Nagpanikasog ako pakadto sa Langit,
Batok sa bagyo kag hangin kag balod:
Subong, pareho sang kapoy nga manlalakbay,
Nga nagasandig sa iya manuggiya.
Sa tunga sang landong sang kagab-ihon,
Samtang nagalubog ang balas sang kabuhi
Ginaabiabi ko ang himaya nga nagabanagbanag
Halin sa duta ni Immanuel."

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Pero ang tion sang paghulat indi dapat tion nga ginausik! Samtang bukas pa ang mga puertahan kag may kahilwayan pa para sa paglapta sang ebanghelyo, kinahanglan magpadayon kita sa aton pag-alagad para sa Iya nga naghigugma sa aton kag naghatag sang Iya kaugalingon para sa aton.

Kag sa bug-os nga dalan para sa amon amo ini ang "Grace Triumphant" (Ang Grasya nga Nagdaug).

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Diin Makita ang mga Engle

Ang tanan nga bahin parte kay Ken kag Mary Lou Engle, suno sa pagkasunod-sunod nga ginsugid ni Dad Brooks. Ang numero sang panid amo ang una nga panid sang kapitulo.

Si Ken Engle kag Ken Brooks nagsugod sang Boys' Brigade sa San Juan · kap. 20 — 179

"Isa ka pamatan-on nga nagatuon sa Moody": ang pagdapit, 1949–51 · kap. 22 — 200

Si Mary Lou, si Evelyn Balanag kag ang pagsugod sang tilipon sa Baguio · kap. 22 — 200

Mga Biblia para sa mga graduate sang Philippine Military Academy, 1970–79 · kap. 22 — 200

Si Ken Engle parte sa Bible School of the Air: "daw anak gid namon" · kap. 23 — 213

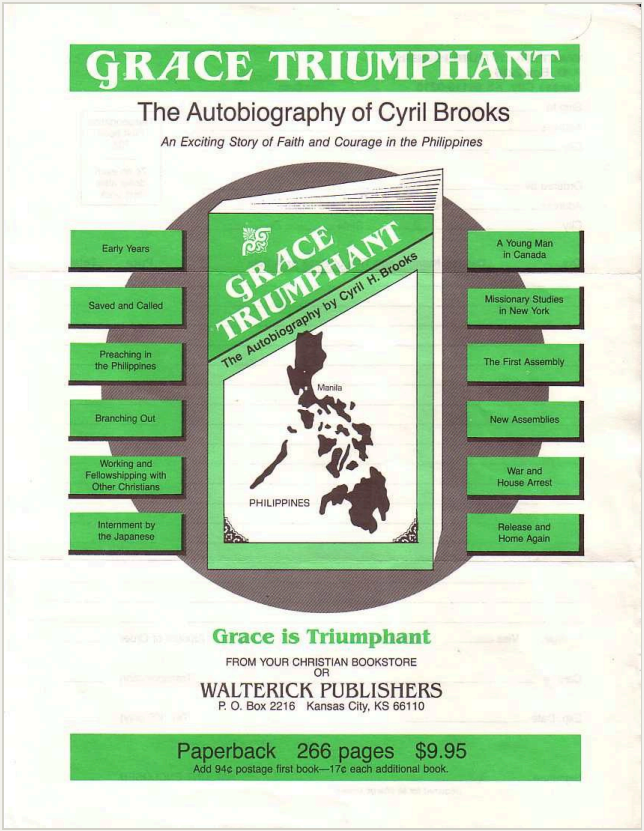
Lima ka gatos ka dolyar sa pamahaw · kap. 23 — 213

Ang mga Brooks sa Baguio samtang yara sa furlough ang mga Engle, 1970–72 · kap. 25 — 233

Si Rudy Ponce de Leon kag ang Christian Service Brigade · kap. 26 — 244

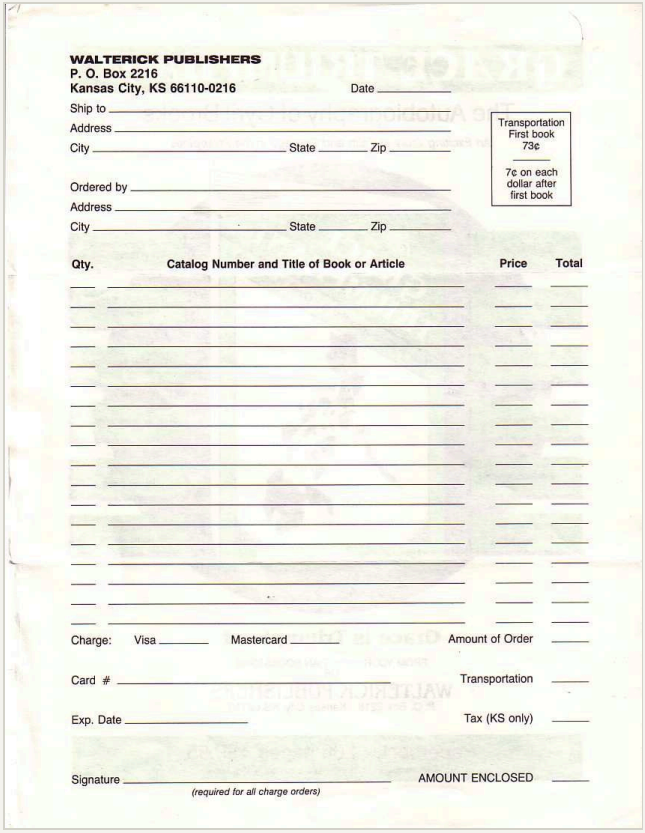
Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ang Libro sang 1985

Ang flyer sang Walterick Publishers: paperback, 266 ka panid, $9.95. Halin sa file ni Ken kag Mary Lou Engle parte kay Dad Brooks.

Ang Order Form

WALTERICK PUBLISHERS
P. O. Box 2216
Kansas City, KS 66110-0216

Date _____

Ship to _____
Address _____
City _____ State _____ Zip _____

Ordered by _____
Address _____
City _____ State _____ Zip _____

Transportation
First book
73¢
_____
7¢ on each
dollar after
first book

Qty.	Catalog Number and Title of Book or Article	Price	Total
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___
___	_____	___	___

Charge: Visa _____ Mastercard _____

Amount of Order _____

Card # _____

Transportation _____

Exp. Date _____

Tax (KS only) _____

Signature _____
(required for all charge orders)

AMOUNT ENCLOSED _____

Ang order form sa likod sang flyer, Walterick Publishers, P.O. Box 2216, Kansas City, Kansas.

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers

Ano ang Masunod

Ini ang *Grace Triumphant*, isa ka kaupod nga libro sang *Ginoo, Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid*. Basaha ang estorya ni Cyril kag Anna Brooks kag sang mga Engle sa Ikawalo nga Tomo. Ang Mga Sulod nagalista sang tagsa ka libro sa serye.

> Palihog indi ninyo pag-agawan ang Dios sang bisan ano nga himaya paagi sa paghatag sang bisan ano nga kredito sa amon.
>
> Cyril H. Brooks, Pasiuna

Grace Triumphant © 1985 Walterick Publishers. Gingamit sa sini nga serye sang pamilya upod ang pahibalo sang copyright sa tagsa ka panid. Gindugang sang 13 Oktubre 2026.